

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
MADANIYAT VA SPORT ISHLARI VAZIRLIGI
ЎЗБЕКИСТОН DAVLAT KONSERVATORIYASI

RIFATILLA QOSIMOV

AN'ANAVIY IJROCHILIK

Oliy ta'lim muassasalari uchun o'quv-uslubiy qo'llanma

Tashkent
O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi
«FAN» nashriyoti
2007

*O'zbekiston Davlat konservatoriyasi
ilmiy uslubiy Kengashi tomonidan nashrga tavsiya etilgan*

Mas'ul muharrir
S.BEGMATOV — san'atshunoslik fanlari nomzodi, dotsent

Taqrizchilar:

H.NURMATOV — Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat pedagogika universiteti
«Xalq cholg'ulari» kafedrasining professori, pedagogika fanlari doktori
JIBOYEV — O'zbekiston Davlat konservatoriyasi dotsenti,
O'zbekiston xalq hofizi

Hozirgi kunda an'anaviy musiqa ijrochiligi sohasi naqadar serqirra, serjilo va borgan sari sayqal topayotganiga guvoh bo'lamiz. U na shunday an'anani davom ettirish uchun hozirgi avlod vakillari bo'lmish yoshlarimiz, ijrochi bo'lishlari bilan barobar, kelgusida mutaxassis o'qituvchi, ya'ni bilimdon ustoz sifatida kamolga etishlari lozim.

O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida bakalavrlar uchun «An'anaviy ijrochilik» fani yosh sozanda va xonandalarga musiqa merosini qay tarzda mukammal o'rganishlari lozimligi haqida atroflicha ma'lumot beradi degan umiddamiz.

Mazkur o'quv-uslubiy qo'llanma oliy ta'lim muassasalari uchun mo'ljallangan.

ISBN 978-9943-09-374-4

© O'zR FA «FAN» nashriyoti.
© R.Qosimov, 2007

KIRISH

Jahondagi har bir millatning o'tmish tarixi, o'z ona tili, urf-odati, madaniyati va san'ati bo'lganidek, o'zbek xalqi ham boy tarixga, madaniyatga va musiqa merosiga ega.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so'ng barcha sohalar qatorida milliy qadriyatlarning ummoni hisoblanmish madaniyat, san'atga ham katta ahamiyat berilmoqda. Qisqa davr mobaynida birgina musiqa san'atining rivoji uchun ko'pgina xayrli ishlar amalga oshirildi. Ayniqsa, yosh avlodni milliy ruhda, Vatanga sadoqatli qilib tarbiyalash borasida ma'naviy boyliklarning kuchi beqiyosdir.

Ma'naviy boylik deganda albatta ilm-fan, madaniyat, san'at, adabiyot, tarix tushuniladi. Insonni ana shunday milliy qadriyatlar ruhida kamol topishi jamiyatning, millatning umrboqiyiligiga sabab bo'ladi, desak mubolag'a bo'lmaydi.

Ayniqsa, XIX–XX asrda tabarruk zaminimizda yashab ijod etgan, o'zbek xalqining ruhiy va ma'naviy hayotiga ulkan hissa qo'shgan zabardast sozandayu hofizlar qoldirgan ulkan merosni o'rganish va unga sadoqat bilan yondashish xalqimizning muqaddas burchlaridan biridir.

Ma'lumki maqomlarga, xalq kuy va ashulalariga talab xalqimiz orasida tobora ortib bormoqda. Ana shunday talab va ehtiyojni qondirish maqsadida yetuk ijrochi mutaxassislarni tarbiyalash mas'uliyatli vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbek xalqining boy musiqa merosini o'rganish va uni keng omma ichida targ'ib qilish ishlari san'atimizning jonkuyar tashabbuskorlari, mohir ijrochilari zimmasida bo'lmog'i zarur. Chunki bizning davrimizgacha yetib kelgan ulkan musiqiy merosning ustozdan shogirdga bevosita o'tishida tabarruk zotlar ko'prik vazifasini o'tash bilan birgalikda, o'zlarining ijodlari bilan ham namuna bo'lganlar.

Ota Jalol Nosirov, Ota G'iyos Abdug'aniyev, Hoji Abdulaziz Abdurasulov, Mulla Qo'ychi Qoshmuhammedov, Shorahim Shoumarov, Matyusuf Xarratov, Matpano Xudoyberganov, Madrahim Yoqubov (Sheroziy), Yunus Rajabiy, Domla Halim Ibodov, Usta Olim Komilov, Mamadbuva Sattorov, Jo'raxon Sultonov, Qo'xtasin Jalilov, Safo Mug'anniy, Hojixon Boltayev, Nurmuhammad Boltayev, Ma'murjon Uzoqov, Faxriddin Sodiqov, Komiljon Jabborov, Imomjon Ikromov, G'anjion Qoshmatov, Saidjon Kalonov, Nabijon Hasanov, Muxtorjon Murtazoyev, Doni Zokirov, Komiljon Otaniyozov, Matniyoz Yusupov, Orifxon Hotamov, Fattohxon Mamadaliyev, Rasulqori Mamadaliyev va boshqalar ustozdan shogirdga o'tib kelayotgan asriy an'analarni davom ettirib, yangi mazmun, yangi g'oyalar bilan payvand qila olgan tabarruk zotlardir.

Qariyga nazar tashlar ekanmiz, albatta, har bir davrda milliy musiqa san'ati bobida o'zidan o'chmas iz qoldirgan buyuk insonlar yashab o'tganliklariga amin bo'lamiz.

Yuqorida nomlari zikr etilgan, XIX asrning ikkinchi yarmi va XX asrda o'zbek milliy musiqa san'ati tarixi zarvaraqlaridan munosib o'rin egallagan ko'plab ulug' san'at namoyandalarining hayotlari ijodlarini o'rganish, ularni qoldirgan meroslarga e'tiqod va sadoqat bilan yondashish, qalbida milliy g'ururi bor bo'lgan har bir mutaxassis vatandoshimizning insoniy burchi desak o'rinli bo'ladi.

Hozirgi kunda an'anaviy musiqa ijrochiligi sohasiga nazar tashlasak naqadar serqirra, serjilo va borgan sari sayqal topayotganiga guvoh bo'lamiz. Ana shunday an'anani davom ettirish uchun hozirgi avlod vakillari bo'lmish yoshlarimiz, ijrochi bo'lishlari bilan barobar, kelgusida mutaxassis o'qituvchi, ya'ni bilimdon ustoz sifatida kamolga yetishlari lozim. Bunday mutaxassislarning yetishib

chiqishlari kelajak avlodlarga an'anaviy musiqa merosimiz yanada sayqal topgan holda singib borishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu an'anani davom ettiruvchi yosh avlod albatta qobiliyatli bo'lishi, a'lo darajada bilim olishi, o'rganishi, o'z ixtisosini sevishi va uni ardoqlashi bilan birga o'z ijrochilik san'ati bilan xalqimizga ruhiy va ma'naviy oziq in'om eta bilishi zarur.

Endilikda ana shunday mohir sozanda va xonandalar ustozlik borasida ham turli vohalarimizda o'z xizmatlarini namoyon etib kelmoqdalar. Jumladan, O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining mutaxassis ijrochi professor-o'qituvchilari olib borayotgan ishlari negizida yuqorida aytib o'tilgan vazifalar maqsad qilib qo'yilgan.

Yosh avlodni tarbiyalashda, avvallambor, mutaxassis o'qituvchilar o'zlari barcha namunalari xislatlarni mujassamlashtirgan bo'lmoqlari zarur.

Hamma sohada o'qituvchilar vijdonli, kamtar, ma'naviy va axloqiy pok, yoshlarga g'amxo'r, yaqindan maslakdosh, o'z kasblariga hurmat, e'tiborli va sadoqatli bo'lmoqlari kerak. Yoshlarni ham ana shu fazilatlar bilan tarbiyalamoq, kelgusida barcha sohadagi kabi an'anaviy musiqa merosimizning borgan sari zargarona sayqallashuvida va rivojlanishida ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun mo'ljallangan ushbu «An'anaviy ijrochilik» o'quv qo'llanmasi uch bobdan tashkil topgan.

1-bobda an'anaviy musiqa merosimiz tarixi, an'anaviy cholg'ularimiz — tanbur, dutor, g'ijjak, doyra, nay, rubob, chang, ud, qonun, qo'shnay, surnaylar tarixi haqidagi ma'lumotlar beriladi. Shuningdek, ushbu bobda yakka cholg'u va turli ansambllar ijrochiligida Yunus Rajabiy va boshqa vohalardagi ustozlar va ularning ijro uslublari, hozirgi davr ijrochilik uslublari, va musiqa asarlari ustida ishlash uslublari ham keng o'rin berilgan.

2-bobda o'zbek milliy musiqa ijrochiligida betakror uslub yaratgan Turg'un Alimatov, Ahmadjon Sobirov, O'lmas Rasulov kabi bir necha mashhur sozandalarning hayot yo'llari va ijod namunalari haqidagi ma'lumotlar beriladi.

3-bob esa taniqli xonandalarimiz hayoti va ijodlari haqidagi ma'lumotlardan tashkil topgan. Ular orasidan yoshlarga o'z ijrochilik san'atini o'rgatib kelayotgan Saodat Qobulova, Matnazar Xudoynazarov, Jo'rabek Nabiyeu, Mahmud Tojiboyev kabi bir qator mashhur xonandalar o'rin olgan.

Yunus Rajabiy nomidagi Respublika, mintaqaviy va xalqaro maqom ijrochilari tanlovining sovrindorlari haqidagi ma'lumotlar hamda an'anaviy cholg'ular uchun musiqiy asarlardan namunalar ham ushbu kitobdan o'rin olgan.

I BOB QARIXDAN CHIZGILAR

O'zbek xalq musiqa merosining an'anaviy ijrochilik sohasiga murojaat etar ekanmiz, hozirda serqirra, serjilo hamda sayqal topgan pallaga yetib kelganligini inkor etib bo'lmaydi. Ustozdan shogirdga og'zaki ravishda o'tib kelayotgan an'anaviy musiqa merosimizning bugungi ijrochiligi sohasi shundan dalolat beradi.

Kirish qismida nomlari tilga olingan maqomdon ustozlar, xalq musiqa merosining bilimdonlari hozirgi kundagi yetuk sozandayu hofizlarimizni kasbiy bilim olishlari, nazariy va amaliy jihatdan kamolga yetishlari uchun mustahkam poydevor vazifasini o'taganlar, desak aslo mubolag'a bo'lmaydi. O'zbekistonda musiqa merosini muntazam hamda atroflicha o'rganish 1920-yillardan boshlangan. U hozirgacha uch yo'nalishda rivoj topmoqda.

Jumladan: Musiqa merosini amaliy o'zlashtirish;

Xalq musiqasi va maqomlarni to'plash, notaga olish va nashr qildirish;

Meros masalalari ustida ilmiy izlanishlar olib borish.

Maqomlarni va xalq kuylarini 1920-yildan boshlab hozirgi nota sistemasida yozib olish ishlarini dastlabki tashabbuskorlari taniqli etnograf va kompozitor V.A. Uspenskiy, musiqashunoslar — E.E. Romanovskaya, N.N. Mironov, I.A. Akbarov va boshqalardir.

1950-yillarda O'zbekiston va Qozgikistonda maqomlarni notaga olish ishiga mashhur ustozlar — Boboqul Fayzullayev, Fazliddin Shahobov va Shonazar Sohibovlar kirishdilar.

Ular Shashmaqom to'la matn (tekst)ini yozib, besh jildlik kitob shaklida atoqli olim, professor V.M. Belyayev tahriri ostida Moskvada nashr qildilar.

O'zbekistonda maqomlar va umuman, og'zaki an'anadagi kasbiy musiqa merosini to'plashda akademik Yunus Rajabiyning xizmatlari nihoyatda kattadir. An'anaviy musiqaning ulkan bilimdoni, ustoz Yu. Rajabiy uzoq yillar davomida amaliy izlanishlar olib borib, maqomlarning mukammal matnini tayyorlash maqsadida uni uch marta qayta ishladi.

Xorazm maqomlari Matniyoz Yusupov tomonidan notaga olingan. Keyinchalik u kishi Xorazm maqomlarining to'ldirilgan nashrini qayta chop ettirdi.

1972 yildan boshlab og'zaki an'anadagi o'zbek musiqasini amaliy va nazariy o'rganish ishlari sobiq Muxtor Ashrafiy nomidagi Qoshkent (hozirda O'zbekiston) Davlat konservatoriyasining «Sharq musiqasi» (hozirda «An'anaviy ijrochilik» hamda «Musiqiy sharqshunoslik» kafedrasida namunali amalga oshirilmoqda.

Ustozdan shogirdga og'zaki tarzda meros bo'lib o'tib kelgan an'anaviy musiqamizning bugungi kundagi nota, gramplastinka hamda magnit tasmlaridagi yozuvlari va jonli ijrosi yosh sozandayu xonandalarga mutaxassis bo'lib shakllanishlarida o'z samarasini ko'rsatmoqda.

Yuqorida O'zbekistonda musiqa merosini muntazam va atroflicha o'rganish ishlari 1920 yillardan boshlanganligini e'tirof qilgan edik. Albatta, bu ishlarni yozib olish ishlari hozirgi zamon yozuvida o'z aksini topganligi qayd qilindi. Biroq biz ta'kidlab o'tgan Xorazm maqomlari XIX asrning boshlarida tanbur chizig'i orqali nota yozuvida aks ettirilganligi haqida ozgina ma'lumot berishni lozim topdik.

«Xorazm tanbur chizig'i» deb nomlangan maqomlarni qog'ozga yozib qoldirish uchun XIX asr boshlarida qo'llanilgan o'ziga xos nota yo'li Muhammadrahimxon Soniy — Feruz zamonida o'z davrining yetuk musiqashunosi, shoiri, davlat arbobi Muhammad Niyoz Pahlavon Mirzoboshi Komil Xorazmiy tomonidan ixtiro qilingan.

«Tanbur chizig'i» asosida Komil Xorazmiy «Rost» maqomini yozib olgan. Uning vafotidan

keyin o'g'li Muhammad Rasul Mirzo o'z shogirdlari bilan qolgan maqomlarni ham yozishga muvassar bo'ladi. Keksa ustozlarning so'zlariga qaraganda, Muhammad Rasul Mirzo besh yuzta shogirdiga xat-savod o'rgatish bilan birgalikda «Anbur chizig'i»dan ham saboq bergan ekan.

Hazorasplik Iskandar Maxsum Yoqub o'g'li Muhammad Rasul Mirzoning shogirdlaridan bo'lib, saroy sozandalaridan hisoblangan. Uning farzandi Jumaniyozning qo'lida «Anbur chizig'i» nusxasi borligini 1956-yili Xorazmga kelgan R.L.Sadokov ham o'zining «Isyachi oskolkov zolotogo saza» kitobida yozib qoldirgan. «Anbur chizig'i»ning xalq ichida mavjud va bizga ma'lum bo'lgan Yangiariqda yashagan Said Fayziboy hofiz nevaralaridagi va Xo'jaylidagi Biyx'o'ja hofizda bo'lgan nusxalari haqida og'zaki ma'lumotlar bor.

Iskandar Maxsum nusxasining boshqa mavjud nusxalardan bir necha jihatlarida farqi bo'lib:

- a) har bir maqomda g'azal matnlarining berilganligi;
- b) nomlanishi;
- v) turkumlanishi;
- g) boshqa nusxalarda faqat olti yarim (Rost, Buzruk, Navo, Dugoh, Segoh, Iroq, Panjgoh) Xorazm maqomlari yozib qoldirilgan bo'lsa, Iskandar Maxsum nusxasi o'z ichiga o'n ikki maqom turkumini qamrab olganligi;

d) eng qiziqarli tomoni shundaki, shu paytgacha faqat nomlari quloqqa chalingan, kuyi va g'azallari esa kekse sozandalarning ham eslaridan chiqqan «Zaxmi Nazzora», «Qaddim hamlig'i», «Miskin», «Rohaviy», «Sadri Iroq», «Ohyor», «Choki giribon» kabi unutilib ketgan maqomlar ham yozib olinganligi va saqlanganligi bilan farqlanadi.

Bugungi kunda O'zbekiston Davlat konservatoriyasi o'qituvchilari tomonidan keyingi topilgan «Anbur chizig'i» tabulaturasini Ovro'pa nota yo'liga ko'chirib, ota-bobolarimizdan qolgan maqom durdonalarini yoshlarga o'rgatish orqali amalda sadolantirib, hozirgi zamon ovoz yozuv vositalariga muhrlash uchun tayyorgarlik ko'rilmogda. Ushbu madaniy meros nafaqat mamlakatimizda, balki Xalqaro miqyosda ham katta ahamiyatga ega bo'lgan voqelik deb qaralmogda, ko'pchilikda qiziqish uyg'otib, mutaxassislar e'tiborini jalb etmogda.

Ushbu ezu ish ahamiyatining muhimligi shundaki, bundan bir yarim-ikki asr burungi yozib qoldirilgan va ming yillardan buyon ajdodlarimizga ruhiy ozuqa bo'lib kelgan o'n ikki maqom qayta jonlantirilib, xalqimizga taqdim etiladi, degan umiddamiz.

Ijrochilik apparatining qoida va tovush chiqarish vositalari

Har bir cholg'u sozini chalishga o'rgatishdagi eng zarur shartlardan biri ijrochilik apparatini tartibga solishdir.

Ijrochilik apparati, keng ma'noda olganda, xilma-xil tushunchalarni, ya'ni ijrochining o'tirish yoki turish holati va musiqa asbobining joylashtirilishi, chap va o'ng qo'llarining holati harakati, mizrob (mediator), noxun, kamon (smichok), cho'p (changda) ni ushlashni o'z ichiga oladi.

Shuning uchun chalishga o'rgatishning dastlabki paytlarida amaliy mashg'ulotlarga kirishilar ekan, o'qituvchi o'z shogirdining qo'llarini to'g'ri tutish, to'g'ri o'tirish yoki turishga alohida e'tibor berishi zarur. Sozandaning dastlabki tayyorgarligi davrida o'qituvchi tomonidan yo'l qo'yilgan xato uning ijrochilik faoliyatida jiddiy kamchiliklarni keltirib chiqaradi.

Sozanda turli musiqa cholg'ularini chalayotganida qiynalmasligi uchun qulay, shu bilan birga, tashqi tomonidan qaralganda chiroyli va ixcham o'tirishni yoki turishni bilishi kerak.

Noxun bilan yuqoridan pastga yoki pastdan yuqoriga bir marta zarb berish chertma-torli asboblarda tovush chiqarishning asosiy usulidir. Tovush chiqarishning mana shu ikki usuli hamda ularni kombinatsiyalash (torlarda faqat pastga, faqat yuqoriga zarb berishni turli izchillikda birlashtirish, torlarga berilayotgan zarblar chastotasini o'zgartirish va boshqalar) yo'li bilan tovush chiqarishning xilma-xil usullarini hosil qilish va natijada turli tarzda musiqa sadosi (masalan, qisqa va cho'ziq, ohangdor va kuchli, qattiq va hokazo tovushlar)ni olish mumkin.

Yosh sozandani tarbiyalashda ilk bor uning musiqiy dunyoqarashini hisobga olgan holda rejali ishlar qilinmog'i kerak. Unda avvalambor o'z qo'lidagi cholg'u soziga mehr uyg'otmoq zarur. Ya'ni, o'quvchiga qiyinchilik tug'dirmaydigan oson va yoqimli kuylar tanlab o'rgatish lozim.

O'quvchi bilan yakka mashg'ulot vaqtida unga tanish bo'lgan milliy ohanglarni o'rgatish bilan borobar, u eshitmagan yoqimli kuylarni chalib berish o'qituvchining vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shu sababli talabalarga ushbu o'quv qo'llanma orqali har bir milliy cholg'uning qisqacha kelib chiqish tarixi va ularda ijro etilishi qulay bo'lgan turli hajmdagi maqom, xalq kuylari va mashhur bastakorlarimiz ijodlariga mansub musiqiy asarlardan ayrimlarini to'laligicha berishni lozim topdik.

AN'ANAVIY CHOLG'ULARNING QISQACHA TARIXI

□anbur

□anbur — manbalarda yozilishicha, yunoncha ikki so'zdan iborat bo'lib, tan — yurak, dil; bur — tirnovchi, qitiqllovchi, ya'ni dilni qitiqllovchi, degan ma'nolarni beradi.

Asrlar osha ota-bobolarimizdan bizning davrimizgacha etib kelgan bir qator musiqiy cholg'ular orasida tanbur o'zining sehrli, maftunkor, dillarga orom beruvchi kuchga ega ekanligi bilan ajralib turadi.

□arixiy manbalarga murojaat etib, tanburning nafaqat o'zbek, tojik, uyg'ur xalqlarida, shuningdek, qo'shni mamlakatlar — Afg'oniston, Eron, □urkiya, Shimoliy Hindiston hamda ayrim arab mamlakatlarida ham azaldan mavjud bo'lganligidan voqif bo'lamiz. Ana shu mamlakatlarda tanburning turli shakllarda eramizdan avvalgi I asrlardan oq keng ishlatib kelinganligini qadimiy yodgorliklar, turli

arxeologik topilmalar, miniaturalardagi tasvirlar hamda ko'pgina yozma manbalar tasdiqlamoqda.

Zamonasining ulug' mutafakkiri va olimi Abu Nasr Muhammad al-Forobiy o'zining «Kitabul-musiqiy al-kabir» («Musiqaga doir katta kitob») asarida tanbur sozini o'sha davrlarda, ya'ni X asrda, Xurosonli va Bag'dodli kabi turlari mavjud bo'lganligi haqida ma'lumot bergan. Keyinchalik, XIV asrda Samarqandda, Amir □emur saroyida uzoq yillar davomida o'zining benazir san'ati bilan xizmat qilib dovrug' qozongan sozanda Xo'ja Abdulqodir Marog'iy tanburning shirvoniy, turkiy turlari bilan bir qatorda «nay tanbur» deb nomlanuvchi kamonli turi ham mavjudligini eslatib o'tgan edi.

Mazkur cholg'u hozirda «sato» deb ataladi.

□anbur — uzun va yo'g'on dastasiga qalin pardalar bog'langan hamda yupqa yog'och qoplamali noksimon kosaxonasi ustidagi maxsus xarrakdan o'tgan uch-to'rt simi noxun bilan chertib chalinadigan cholg'u hisoblanadi. □anbur sozining qadimiy turlaridagi torlar XVI asrga qadar ipakdan bo'lganligini XVI asr musiqashunos olimi Darvesh Ali Changiy o'z risolasida bayon etgan. Uning ta'kidlashicha, mohir ijrochilar tanbur tovushining tembri yanada jozibador bo'lishi uchun kumush va mis simlardan foydalanishgan.

Mazkur cholg'u keyinchalik bizning davrimizdagi kabi ko'rinishga kelgan. Bu tanbur sozining davrlar o'tishi bilan yanada takomillashganligidan dalolat beradi.

Yirik musiqashunos olim Fayzullo Karomatlining ta'kidlashicha, Buxoroda yaqin kunlarga qacha tanburning chortor (to'rt simli soz), aniqrog'i, uch asosiy simidan birinchisi qo'sha panjtor (besh simli), ya'ni uch asosiy simdan birinchi va uchinchilari qo'sha va shashtor (olti simli soz) yoki, aniqrog'i, birinchisi uchlangan va uchinchisi qo'sha torli soz turlari ham mavjud bo'lgan.

□anburning birinchi simida yoki qo'sha torli uchlangan birinchi simida asosiy kuy chalinadi. Qolgan simlari aks sado beruvchidir. Sozlanishda deyarli o'rtadagi, ikkinchi sim xuddi shu tanburda chalinadigan asar, lad, ya'ni tovushqator asoslariga qarab o'zgartiriladi.

Odatda ikki chet simlar, ya'ni birinchi va uchinchisi simlar, bir-biriga teng baland-pastlikda, o'rtadagi ikkinchi sim esa ularga nisbatan to'rt diatonik parda (kvarta), besh parda (kvinta) yoki bir parda (sekunda) past sozlanadi.

Bunday sozlanish turlari maqomlarni chalganda alohida ahamiyat kasb etadi.

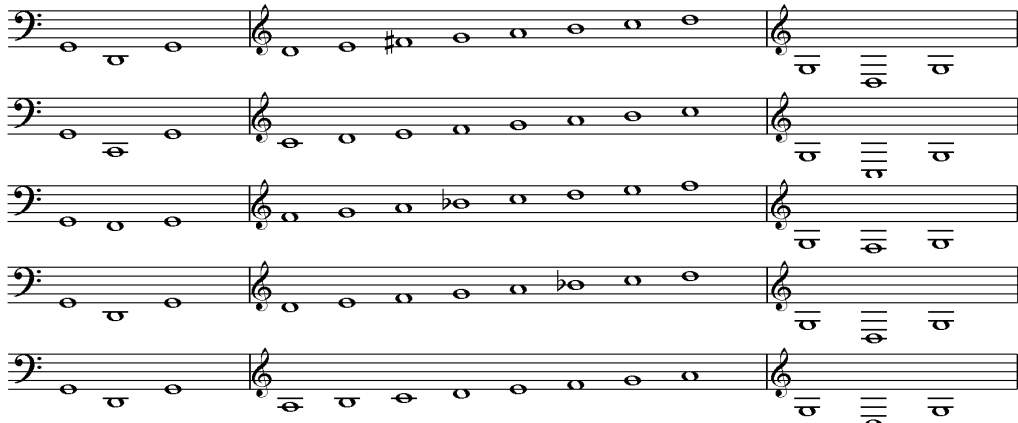
□anburning pardalaridagi baland pastlik darajasini ikki xil (bas va skripka) kalitlarida taxminan

shunday ko'rsatish mumkin.¹

Notalar skripka kalitida yozilganiga nisbatan tanburda bir oktava past eshitiladi.

Shashmaqomda tanbur turlicha – Buzruk, Dugoh, Segoh, Iroq maqomlarida kvartaga, Rost maqomida kvintaga, Navo maqomida esa butun parda (katta sekunda)ga sozlanadi.

Bu maqomlarga mos keladigan tovushqatorlar quyidagichadir (tovushqatorlar bir oktava yuqori berilmoqda):

Tanbur cholg'usi haqida ma'lumotlar olish uchun quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalarga murojaat etishni tavsiya qilamiz:

1. R.Qosimov. «An'anaviy tanbur ijrochiligi» (darslik). T., 2002-y. «Cho'lpon» nashriyoti.
2. A.Umarov. «Tanbur taronalari» (o'quv qo'llanma). T., 2004-y.

Dutor

Qariy yozma manbalarda bayon etilishicha, dator dastlab XV asrda ilk bor tilga olinadi. O'z asrining musiqashunos allomasi Zaynullobiddin al-Husayniyning «Qonuni ilmi va amali musiqiy» risolasida dator haqida ma'lumotlar bayon etilgan. Risolada tasvirlangan cholg'u sozi zamonaviy dutordan uncha farq qilmaydi. Mavjud farqlarni esa, asosan dutorning shaklida ko'rish mumkin. Xususan, cholg'uning dasta qismi nisbatan qisqaraq bo'lib, kosasi zamonaviy dutorga nisbatan kattaroq (ud cholg'usining kosasidan kichikroq) bo'lganligi qayd etilgan.

Dutor, uning tarixi, yaratilgan jarayoni, ommalashish davrlari xususida ham qator rivoyatlar mavjud. Sharqning buyuk allomasi Fisag'ursning ilk cholg'uni yaratishiga turtki bo'lgan rivoyatni musiqashunos olim Ishoq Rajabov

«Maqomlar masalasiga doir» risolasida keltiradi.²

XIX asr ikkinchi yarmida (O'rta Osiyo Rossiyaga qo'shib olingach), bu yerga kelgan olimlar, tadqiqotchilar, o'lkashunos va etnograflar musiqa mahalliy aholining qon-qoniga singib ketganligini qayd qilib o'tadilar, deyarli har bir o'zbek xonadonida dator sozini ko'rish mumkinligi va u O'rta Osiyo xalqlarining eng sevimli sozi ekanligini yozib, o'z kundaliklari hamda ilmiy risolalarida bayon etganlar.

¹ Bunday tajribani Ilyos Akbarov o'zining «Muzika savodi» (Toshkent, 1958-y) kitobida dator misolida ko'rsatgan.

² I. R a j a b o v. Maqomlar masalasiga doir. T., «Fan», 1963; Maqomlar, T., 2004.

Dutor Markaziy Osiyoning o'zbek, tojik, turkman va uyg'ur xalqlari orasida keng tarqalgan cholg'ulardan biridir. O'lkamizning musiqa sozlari orasida dator o'zining mayin, xonaki tovushi bilan alohida ajralib turadi.

Ayni paytda bizning respublikamizda dator ijrochiligi to'rt lokal uslubga bo'linadi.

Bular Xorazm, Samarqand-Buxoro, Qashqadaryo-Surxondaryo va Farg'ona-Qashkent uslublaridir. Bu uslublar ichida Xorazm va Farg'ona-Qashkent mahalliy yo'llari alohida ajralib turadi. Nafaqat folklor va mumtoz san'atda, balki ijrochilikda shu vohalar cholg'u sozining tuzilishi va ijro etilishida o'ziga xos xususiyatlari bilan bir-biridan farq qiladi.

Vohalar ijro uslublarining takomillashib borishi natijasida dator ijrochiligida turli maktablar vujudga keldi. Bu ijro maktablari vohalarning o'ziga xos an'analari, shevalari va urf-odatlarini bilan uyg'unlashib ketgan. Bu — avvalo, cholg'u sozi ko'rinishida gavdalanadi.

Dutor turlari haqida so'z yuritadigan bo'lsak, tarixiy rivojlanish jarayonida turkman, tojik, uyg'ur, xorazm-o'zbek datorlari shakllangan. Bular tuzilishi jihatidan unchalik farqlanmasa-da, har holda ko'rinishi, torlari bilan ajralib turadi. Masalan, uyg'ur va tojik datorlarining bir-biriga o'xshashlik tomoni shundaki, ularning kosasi turkman dutoriga nisbatan birmuncha kattaroq bo'ladi. Turkman va Xorazm datorlarining kosasi kichikroq. Odatda, turkman dutoriga metallardan yasalgan sim taqiladi. Tojik datorlarining ayrimlari o'zbek dutoriga o'xshaydi. Ular kosasining o'rtacha hajmi bilan bir-biriga yaqin turadi.

Shuni alohida qayd etish lozimki, O'zbekistonning o'zida ham datorlar 2 xil yasalgan. Ya'ni erkaklar datorlari va ayollar uchun mo'ljallangan dator. Erkaklar datorlarining kosasi kattaroq, dastasi esa uzunroq bo'ladi. Ayollar datorlari aksincha, kosasi kichikroq va dastasi ham nisbatan qisqa, ayollarga mos holda, nozikroq yasaladi.

Vohalar va xalqlarga xos datorlar ijro an'analari turlicha ta'sir etishi muqarrardir. Shu nuqtai nazardan biz o'zbek, turkman, uyg'ur dator ijrochiligi maktablari shakllanganligini ko'ramiz.

Dutor hatto yirik turkum asarlarning yaratilishiga asos bo'lganligini qayd etish lozim. Bunda «Xorazm dator maqomlari»ni misol tariqasida keltirish mumkin.

O'zbekistonda asosan Xorazm, Qo'qon, Andijon, Qashkent kabi o'ziga xos ijrochilik maktablari shakllangan.

XX asrga kelib bir qator mashhur usta dutorchilar yetishib chiqadi. Ular davomchilarining mustaqil ijro yo'llari zahirida esa an'anaviy maktablar yuzaga keldi. Shu o'rinda biz xorazmlik Nurmuhammad Boltayev, Pahlavon Rasulov, Yusuf Jabborov, toshkentlik Orif Qosimov, Mahmud Yunusov, Sayfiddin Yo'ldoshev, Zokirjon Obidov, Faxriddin Sodiqov, Urg'un Alimatov, Gulomjon Qochqorov, andijonlik Muhiddin Hoshim, Qozixon Madrahimov kabi o'ziga xos dator ijro yo'llariga ega bo'lgan ko'plab san'atkorlar ijrochilik maktablarini e'tirof etishimiz muhimdir.

Dutor cholg'usi bo'yicha atroflicha ma'lumot va ijrochilik ko'nikmalariga ega bo'lish uchun quyidagi o'quv qo'llanmalardan foydalanishni tavsiya etamiz:

1. I. Oshpo'latova. «An'anaviy dator ijrochiligi» (o'quv qo'llanma). T., 2004.

G'ijjak

G'ijjak sozi O'rta, Yaqin Sharq va Markaziy Osiyo hamda Kavkaz xalqlari orasida keng tarqalganligi bilan ma'lumdur. Tarixiy manbalarda bu cholg'u har bir zamonning sirli kechinmalarini tarannum etuvchi soz sifatida olimlar musiqiy risolalarida bayon etilgan. Xususan, Sulton Mahmud G'aznaviy (988-1030) zamonida g'ijjak sozi ilk bor ixtiro etilgan degan taxminlar mavjud bo'lib, yaratilish jarayonida buyuk faylasuflar — Nosir Xusrav, Abu Nasr al-Forobiy va Abu Ali ibn Sinolarning ma'lum darajada hissalari borligi qayd etilganligining guvohi bo'lamiz.

G'ijjakning dastlabki tuzilishida ikki sim tortilgan bo'lib, manbalarda zikr etilgan rivoyatlarga ko'ra, o'tmishning zabardast sozandasi Qulmuhammad Udiy tomonidan takomillashtirilgan. Xususan sozga uchinchi yo'g'on sim tortilishi bilan uning ovoz diapozoni ancha kengaygan va ijro imkoniyatlari yanada oshgan.

Davrlar o'tishi bilan zamon o'zining mohir sozandalarini tarbiyalab yetkazadi, ular haqida turli rivoyatlar bitiladi, sehrli ijrolari dillarda tillarda doston bo'ladi. Ana shunga bir misol:

Ustoz Said Ahmad G'ijjakiy (XIV–XV) haqida Vosifiy o'zining «Badoye' ul vaqoye'» asarida quyidagicha ta'rif beradi: «...Sozandalar peshvosi Said Ahmad G'ijjakiy- Idikiy falak Sharq quyoshining zarrin jomini uning g'ijjak tosi uchun munosib ko'rardi... (Qos – g'ijjakning kosasi ma'nosida). Jannat hurlari g'ijjak kamonining tori uchun o'z anbarin soch tolalarini kestirardilar...»

Ma'lumki, cholg'u sozlari zamonlar o'tishi bilan mukammallashib boradi. Ayrimlari o'z holicha saqlanib moslashib borsa, ayrimlari iste'moldan chiqib boradi. G'ijjak cholg'u sozi esa, davrlar sinovidan o'tib, bizning kunimizgacha o'zining ijro xususiyatlarini yanada yorqinroq namoyish qila oladigan nafosatli soz sifatida rivojlanib kelmoqda. Buning asosiy sabablaridan biri g'ijjak tovushining inson ovozigacha yaqinligi, mungining esa – inson ruhiyati bilan oshnoligi desak mubolag'a bo'lmas. Shu o'rinda tarixda bu soz, o'z ijrochiligi bilan mashhur bo'lgan sozandalarning ijodlari va nomlarini umrboqiylik xususiyatiga ega bo'lishida ham muhim ahamiyat kasb etganini qayd etish lozim.

XX asrga kelib Qo'xtasin Jalilov, Mamadaziz Niyozov, Komiljon Jabborov, Nabijon Hasanov, G'anjion Qoshmatov, Ollonazar Hasanov, G'ulomjon Hojiqulov, Yunusqori Yusupov, hozirda Qahramon Komilov, O'lmas Rasulov, Abduhoshim Ismoilov kabi otashqalb kamon ustalarining g'ijjak sozi ijrochiligidan o'z uslublarga ega bo'lib, xalqimiz qalbidan joy olganining guvohimiz. Shu bilan birga ularning ushbu cholg'u ijrochiligi rivojiga qo'shgan hissalarini beqiyosdir. Qaysi bir sozning ijrochilik amaliyotida ijro yo'llari, ijro uslublarning xilma-xil namunalari shakllanar ekan, bu – mazkur sohaning boy imkoniyatlarga ega ekanligidan dalolatdir.

G'ijjak cholg'usi haqida ma'lumot va ijrochilik ko'nikmalariga ega bo'lish uchun quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalardan foydalanishni tavsiya etamiz:

1. S.Azizboyev. «G'ijjak navolari». Q., 1999-y.
2. S.Azizboyev. «An'anaviy g'ijjak ijrochiligi». Q., 2005-y.
3. M.Qoshmuhammedov. «G'ijjak navolari». Q., 1998-y.

Doyra

Doyra bizda asosiy urma-zarbli cholg'u hisoblanadi. Shu bilan birga doyrasimon cholg'ular turli Sharq xalqlari orasida mavjud bo'lib, turli nomlar bilan yuritiladi. Masalan, o'zbek va tojik xalqlarida chirmanda, childirma, doyra; afg'onlarda «dap»; arablarda «dof»; Eronda «daff»; Ozarbayjonda esa «def» deb ataladi. Urma-zarbli cholg'ular qanday nomlanmasin, ular kuy va ashulalarga jo'r bo'lib, usul beruvchi cholg'u sozi sifatida ishlatilib kelingan.

Zarbli cholg'ular qadim-qadim zamonlardan xalq orasida mavjud bo'lganligi ko'plab risolalarda yozilgan. Abu Nasr al-Forobiyning (IX asr) «Katta musiqa kitobi», Abu Ali ibn Sinoning (X–XI asrlar) «Iyqo'» ilmiga bag'ishlangan risolasida, Abdurahmon Jomiyning (XV asr) «Musiqiy risola»sida, Najmiddin Kavkabi Buxoriyning (XVI asr) «Risola dar bayoni duvoz-dax maqom», Darvish Ali Changiyning (XVII asr) «Musiqiy risola» kabi risolalarida alohida e'tibor bilan urma-zarbli cholg'ular va ularda ijro etiladigan usullar haqida ko'p foydali fikrlar va namunalar bayon etilgan.

XX asrda esa, Abdurauf Fitratning «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi» nomli kitobi 1926-yilda nashr etilgan. Ilyos Akbarovning (1909–1999-y.y.) usullar bilimdoni Usta Olim Komilovdan yozib olib, nashr etilgan «Doira usullari» kitobi (Q., 1952-y.), Ishoq Rajabiyning (1927–1982-y.y.) «Maqomlar masalasiga doir» (Q., 1963-y.), Yunus Rajabiyning (1897–1976-y.y.) «O'zbek xalq musiqasi» (V jild. Q., 1960-y.), Fayzulla Karomatovning «O'zbek cholg'u musiqasi» (Q., 1972-y.), Q.S.Vizgoning «O'rta Osiyo musiqa cholg'ulari» (M., 1980-y.) kabi kitoblari, alohida

usullar kitobi va maxsus boblar usullar muammolariga bag'ishlab yozilgan.

Zamonaviy jarayonda esa qo'llanma sifatida bir qator o'quv qo'llanmalar chop etilgan. Jumladan: I.Ashrafxo'jayevning «Doyra darsi» (qo'sh qars); Ilhom Ikromovning «Doyra darsligi» (., 1997), Rahmatilla Samadovning «An'anaviy doyra ijrochiligi» (., 2004 y.) kitoblari.

Bu risola va kitoblarda doyraning tarixiy shakllanishi, turli ko'rinishlari, ijro holatlari, barmoqlar joylashuvi va holatlari kabi ijrochi uchun zarur bo'lgan muhim ma'lumotlar yozilgan. O'quv jarayonida quyidagi kitoblardan foydalanishni tavsiya etamiz:

1. R.Samadov. «Ana'anaviy doyra ijrochiligi» (o'quv qo'llanma). ., 2004-y.
2. I.Akbarov. «Ritmi doiri». ., 1952-y.
3. A.I.Petrosyans. «Doyra darsligi». ., 1957-y.
4. I.Ikromov. «Doyra darsligi». ., 1997-y.
5. O.Kamolxo'jayev, A.Leviyev. «Doyra darsligi». ., 1985-y.
6. Fitrat. «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi». ., 1927-y., ., 1993-y.

Nay

Nay – o'zbek milliy cholg'ularidan biri bo'lib, qadim zamonlardan xalq orasida keng ommalashgan. Tarixiy obidalar va

o'tmish musiqiy risolalarida yozilishicha, nay cholg'usi ilk yaratilgan nusxasida saqlangan. IX-X asrlarda yashab ijod qilgan, Sharqning buyuk allomasi Abu Nasr al-Forobiy o'zining «Kitab ul-musiqiy al-kabir» risolasida ta'riflagan nay cholg'usi hozirgi davrimizdagi naydan deyarli farq qilmaydi.

Azaldan sozandalar turli jismlardan tayyorlangan naylardan foydalanganlar. Aslida, nay cholg'usi daraxtdan, qamishdan va misdan yasalgan. Abdurauf Fitrat o'zining «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi» (1927-y.) risolasida «nay» qamish ma'nosida forsiycha bir so'zdir. Bizda birinj (bronza) yo boqir (mis)dan yasaladir» deb izohlaganlar. Shular qatori oq metall (alluminiy)dan yasalgan naylarni ham uchratishimiz mumkin. Amaliyotda keng qo'llanilgan va hozirgi davrda an'anaviy ijrochilikda ko'proq g'arovdan yasalgan naylar qo'llaniladi.

Nay cholg'usi haqidagi batafsil ma'lumotlarni quyidagi o'quv qo'llanmalar orqali bilish mumkin:

1. A.Sobirov. «Nay navolari». ., 2000-y.
2. M.Oirov, A.I.Petrosyans. «Nay» musiqasi asboblari ., 2002-y.

Rubob

Rubob cholg'usi O'zbekiston va O'zbekistonda ikki xil nom bilan atalgan. Afg'on yoki Buxoro rubobi. Uning yana bir turi qashqar rubobidir. Mazkur cholg'u sozi o'zbek, tojik va uyg'ur xalqlari orasida keng ommalashgan. Ayniqsa, qashqar rubobining xalq orasida ommalashuviga sabab yuksak mahoratli ijrochi sozandalarning sa'yi harakatlaridir. Shunday mohir rubobchi sozandalardan biri 1950-yillarda mashhur bo'lgan ustoz san'atkor M.Mirzayevdir.

Qashqar rubobi va umuman rubob cholg'ulari haqida batafsil ma'lumotlarni quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalardan olishni tavsiya etamiz:

1. Q.Usmonov. «Boshlang'ich rubob darsligi». ., 1975-y.
2. H.Nurmatov. «Qashqar rubobi». ., 2003-y.
3. R.Qosimov. «Rubob navolari». ., 1993-y.
4. R.Qosimov. «An'anaviy rubob ijrochiligi». ., 1999-y.

Chang

Yozma manbalarga ko'ra, XV, XVI asrlardan boshlab «chang» cholg'usi musiqa ijrochiligi sohasida ma'lum o'rin egallay boshlagan. Ungacha esa «chang» iborasi o'zbek hamda tojik musiqa ijrochiligida butunlay o'zgacha, ya'ni tirnab chalinadigan zamonaviy Yevropa arfasining keng ishlatiladigan qadimiy kichik hajmdagi namunasini anglatgan. Jumladan, Alisher

Navoiy o'zining buyuk asari «Xamsa»ning «Sabbai Sayyor» dostonida bir necha bor keltirgan «chang» iborasi arfa tusidagi cholg'u sozini, aniqrog'i, qo'l arfasini anglatgan bo'lib, uning mohir ijrochilari sifatida Dilorom kabi ayol obrazlari tasvirlangani ham bejiz bo'lmagan. O'sha davrlarga xos arfasimon chang deyarli xotin-qizlarga mansub cholg'ulardan biri sifatida hatto eramizdan oldingi asrlardayoq ishlatilgan. XVII asrdan keyin bu qo'l arfasi ijrochilikdan chiqqan boshlagan va o'rnini maxsus tayoqchalar bilan urib chalinadigan trapetsiya shaklidagi chang cholg'usi egallaydi.

Chang cholg'usi haqida ma'lumot va ijrochilik ko'nikmalariga ega bo'lish uchun quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalardan foydalanishni tavsiya etamiz:

1. A.Odilov, A.Petrosyans. «Chang darsligi». Q., 1961-y.
2. A.Odilov, A.Lutfullayev. «Chang» - musiqiy cholg'ular. Q., 2002-y.
3. F.Karomatov. «Uzbekskaya instrumentalnaya muzika». Q., 1972-y.
4. A.Fitrat. «O'zbek klassik musiqasi va uning tarixi». Q., 1927-y., Q., 1993-y.
5. I.Rajabov. «Maqomlar masalasiga doir». Q., 1963-y.
6. A.A.Semyonov. «Rakhtat po muzike Darvisha Ali Changi».

Ud

«Ud» juda qadimiy musiqa asbobidir. Uning bizga ma'lum bo'lgan dastlabki shakli Ayritomdan topilgan eramizning I asrlariga oid ajoyib madaniyat yodgorligida o'z aksini topgan.¹

Ud arabcha so'z bo'lib, uning lug'aviy ma'nosi turlichadir. Ud – birinchidan, yog'ochi qora tusli daraxtning nomidir. Ud dastlab shu daraxtdan yasalgan bo'lishi kerak. Ikkinchidan, ud iborasi bayram, to'y-tomosha, xursandchilikni ifodalaydigan «lyd» iborasining ma'lum shaklidir. Bu o'rinda xushchaqchqlik kayfiyatini bag'ishlovchi soz ma'nosida ham kelishi mumkin.

Udning dastlabki nomi «barbad» bo'lganligini ba'zi manbalarda ko'rsatib o'tiladi. Barbad ikki so'zdan iborat bo'lib, bar – qomat, bad – o'rdak ma'nolarida keladi. Barbad qorni katta va dastasi kalta musiqa asbobidir.²

Ud cholg'usi haqida ma'lumot va ijrochilik ko'nikmalariga ega bo'lish uchun quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalardan foydalanishni tavsiya etamiz:

1. I.Rajabov. Maqomlar masalasiga doir. Q., Fan. 1963-y.
2. O.Matyoqubov. «Og'zaki an'anadagi professional musiqaga kirish». Q., 1983-y.
3. R.Qosimov. «Ud» (darslik). Q., 2002-y.
4. Muhammad al-Omuly (XIV asr). «Nafoisu ul-funun» ensiklopediyasining musiqaga bag'ishlangan qismi.

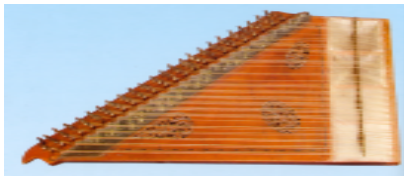
Qonun cholg'usi

«Qonun» – yunoncha so'zdan olingan bo'lib, tovushqator asosi bir torli tarkibda tuzilgan «monoxord» asbobiga berilgan nomdan kelib chiqqan. Demak, qadimiy «Monoxord» cholg'u asbobi arab xalqi ijodiy amaliyotida «qonun» nomi bilan ommalashgan. Bu jarayonning ilk davri V–VI asrlarga to'g'ri keladi.³

¹ M. E. M e s s o n. «Naxodki fragmenta skulpturnogo karniza». T., 1933.

² I. R a j a b o v. «Maqomlar masalasiga doir». T., 1963-y.

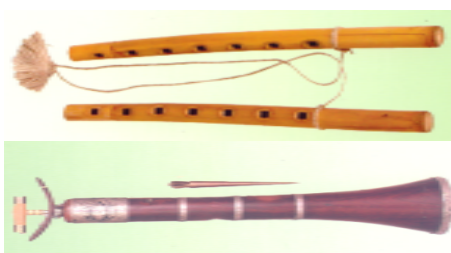
³ A. X o l t o j i y e v. «An'anaviy qonun cholg'usi ijrochiligi». T., 2005 y. 4-bet.

Qonun cholg'usi haqida batafsil ma'lumot va ijrochilik borasidagi ko'nikmalarni quyidagi darslik va o'quv qo'llanmalar orqali olish mumkin:

1. A.Xoltojiyev. «An'anaviy qonun cholg'usi ijrochiligi» (darslik). [?], 2005-y.
2. Abdulla al-Kordi. «Qonun sozini o'rganish yo'llari». Qohira (arab tilida). 1987-y.
3. Xachatur Mixakovich Avetisyan. «Shkola dlya kanuna» (arman tilida). Yerevan, 1968-y.
4. Asiya [?]agiyeva. «Qonun uchun mashqlar». Baku. 1985-y.

Qo'shnay, surnay

Puflab chalinadigan cholg'ular tarixi uzoq o'tmishdan boshlanadi. «Qadimgi Farg'ona sirlari» («Fan va turmush» jurnali, 1989-y., 1-son) nomli maqolada eramizning V–VII asrlarida yashagan farg'onaliklar sag'analari topilganligi va u yerda qamishdan yasalgan qo'shnay musiqa cholg'usi ham borligi aniqlangan. [?oshkent, Farg'ona, Buxoro, Surxondaryo, Xorazm va boshqa hududlarda musiqiy cholg'ular ustozdan shogirdga an'anaviy yo'l bilan o'tib kelgan. Ayniqsa, surnay o'zbek xalqining eng

ko'p ommalashgan cholg'usi sifatida hamisha ardoqlanib kelingan. Xalq sayillari, Navro'z shodiyonalari, to'yu tomoshalar qadimdan surnaysiz bo'lishini tasavvur ham qilib bo'lmaydi.

Qo'shnay, surnay cholg'ulari haqida atroflicha tarixiy ma'lumot va ijrochilik ko'nikmalarini quyidagi o'quv qo'llanma va risolalardan bilib olish mumkin:

1. S.Begmatov. «Maqom surnay yo'llari». [?], 2004-y.
2. M.Matyoqubov. «Surnay». [?], 2003-y.
3. F.Karomatov. «Uzbekskaya instrumentalnaya muzika». [?], 1972-y.
4. A.Odilov. «O'zbek xalq cholg'ularida ijrochilik tarixi». [?], 1995-y.

Musiqa cholg'ularining ijrochilikdagi imkoniyatlari. Applikatura asoslari

Musiqa cholg'ularimizning har birida o'ziga hos milliy qochirim, nola va xilma-xil zarblarni (shtrixlarni) ijro etish mumkin. [?anbur, dutor, g'ijjak, ud, qonun, chang, qo'shnay va surnay sozlari ana shu imkoniyatlarga egadir.

Ayni vaqtda o'zbek cholg'ularida ikki xil yo'nalishdagi ijro uslubi mavjud:

1. Yevropa musiqa ijrochiligiga taqlid qilish uslubi.
2. An'anaviy milliy musiqa ijrochiligining asl uslubi.

Hozirgi yosh ayrim o'zbek kompozitorlarining ijodlariga nazar tashlasak «Yevropasentrizm» g'oyalariga ko'proq amal qilayotganliklariga guvoh bo'lamiz. Bu, albatta, yoshlarimizni milliy musiqamiz merosidan butunlay bexabarliklaridan va shu borada mutaxassislik bo'yicha ta'lim olmayotganliklaridan dalolat beradi.

Xalq bastakorlarining asarlari esa an'anaviy musiqa merosimizga tayangan holda yaratilgan va bunday asarlar yaratilayotganligi hozirda ayrim yosh iste'dodli bastakorlar ijodida o'z samarasini ko'rsatib kelmoqda.

Endi musiqa cholg'ularimizga kelsak, ularning tavsif (xarakter)li tomoni, cholg'ular ijrochiligida imkoniyatlarning xilma-xilligidir. Ana shu xima-xil cholg'ularimizning ijrosida yangraydigan va shu cholg'ular uchun yaratilgan alohida kuylar bor desak mubolag'a bo'lmaydi. Milliy cholg'ularning yana bir o'ziga xos tomonlari shundaki, ijro imkoniyatlarining bir-biri bilan o'zaro chambarchas bog'liqligi va mushtarakligidir.

Cholgʻu sozlarimizning ijro imkoniyatlari boy va serqirra boʻlganligi tufayli ular doimo biri ikkinchisini ijrochilik imkoniyati borasida toʻldirib, boyitib keladi.

Masalan, tanbur va dutorda qoʻllaniladigan nola, qochirim va zarblarining ayrimlari rubobda, gʻijjak ijrochiligidagi bezaklar udda, satoda, nay ijrochiligiga xos melizmlar esa qoʻshnayda qoʻllansa boʻladi va hokazo.

Lekin, shunday boʻlsa-da, yuqorida taʼkidlab oʻtganimizdek, ayrim kuylar borki, ular, nazarimizda maʼlum bir cholgʻu sozi uchun yaratilgandek.

Applikatura musiqa cholgʻularida barmoqlarning joylashishi usuli va tartibidir. Har bir sozanda badiiy chalishining asosiy shartlaridan biri barmoqlarini pardalarda maqsadga muvofiq joylashtirish usuli va ularni maʼqul tarzda almashtirish tartibi sifatida qulay applikatorani qoʻllashdan iboratdir.

Qulay applikatora usullari ijroning ifodaliligini kuchaytiradi, cholgʻu asbobining koloritik (oʻziga xoslik) imkoniyatlarini toʻlaroq ochib berishga zamin yaratadi.

Pozitsiyalar esa, cholgʻu asbobiga xos boʻlishi bilan birga, har bir sozda turlicha holatga egadir. Masalan: rubob, ud va gʻijjak pozitsiyalarining bir tordagi hajmi, birinchi koʻrsatkich barmoq toʻrtinchi jimjiloq oʻrtasidagi masofa bilan belgilanadi.

Pozitsiyalarga doir aniq maʼlumotlarni olish uchun har bir cholgʻuga xos maxsus yozilgan darsliklar va oʻquv qoʻllanmalarga murojaat etishni tavsiya etamiz.

Yakka cholgʻu va turli ansambllar ijrochiligi. Yunus Rajabiy va boshqa vohalardagi ustozlarning uslublari

Oʻzbek va tojik xalqlarining yirik shakldagi musiqa meroslari turli yoʻl (variant)larda ijro etib kelingan. Maʼlumki, har bir maqomdon ustozlarni oʻz ijro uslublari, imkoniyatlari, qolaversa maktablari boʻlgan. Oʻtmishda har bir maqomdon hofizlar, sozandalar oʻzlarining shogirdlariga musiqa merosini oʻrgatishda oʻz uslublari va tajribalariga tayanganlar. Masalan, Buxoroda maqomlarni ustozlar avvaliga shogirdlari qoʻliga doyra tutqazib, oʻz ijrosiga (xonandalarga) oʻzi usul berish yoʻli bilan oʻrgata boshlaganlar. Ularning maqsadlari maqom, umuman anʼanaviy ijrochilikdagi oddiy va murakkab usullarni puxta oʻrgatish bilan birga xonishiga oʻzi usul bera oladigan iteʼdodli xonandalarni tarbiyalash boʻlgan.

Ayniqsa murakkab hisoblanmish «Alqin» 3/8, 3/4; «Savt» 5/4 (3/4 + 2/4); «Moʻgʻulcha» 5/4 (3/4 + 2/4); «Ufarlar» 3/4, 6/8 va boshqa usullarda aytiladigan ashulalar ijrochidan yuksak idrok qobiliyat va mahorat talab etadi. Usullarni puxta oʻzlashtirganlaridan soʻng yosh maqom ijrochilari qoʻllariga tanbur tutqazilgan.

Anʼanaviy musiqa ijrochiligini oʻrgatishda ulugʻ ustozlar qoʻllagan bu kabi uslublar hozirgi avlod vakillarini tarbiyalashda ham asosiy poydevor boʻlishligi yaxshi natijalarga erishtiradi.

Ansaml (fransuzcha – birgalikda) – ashula yoki cholgʻu musiqasi asarini bir necha ijrochi tomonidan ijro etilishidir. Ansaml tarkibida 2, 3, 4, 5 va undan koʻproq ijrochilar boʻlishi mumkin.

Anʼanaviy ijrochilik ansambllari asosan 1920-yillardan tuzila boshlab (Oʻzbekiston radiosida), unda xalq musiqa sanʼatining yirik namoyandalari – Mulla Moʻychi Oshmuhammedov, Moʻxtasin Jalilov, Berkinboy Fayziyev, Abduqodir Ismoilov, Nurmatxon, Hayit Oxun, Davlat Oxun, Zokir Eshon, Ahmadjon Umrzoqov, Rustam Mehtar, Ashurali Yusupov va boshqalar birgalikda ijodiy faoliyatlarini boshlaganlar.

Oʻzbekiston radiosining milliy cholgʻu ansamblida cholgʻular har xil boʻlib, kuylarni ijro etishda sadolanishning yoqimli yangrashiga katta ahamiyat berildi.

Professional xalq musiqasidagi ijrochilik anʼanalariga amal qilgan holda ish olib borildi.

1927-yilda Oshkent radioeshittirish studiyasi huzurida Oʻzbek ashula va cholgʻu ansambli tuzildi. Ansamlga Yunus Rajabiy rahbar etib tayinlandi. Unga Shorahim Shoumarov, Risqi Rajabiy, Imomjon Ikromov singari sanʼatkorlar jalb qilindi. Ansaml oʻn uch kishidan iborat edi.¹

Ushbu xildagi namunali ansambllarni tashkil qilish asosan Oʻzbekiston radiosida keng yoʻlga qoʻyilgan. Ushbu ansambllar Yevropa, zamonaviy kompozitorlar asarlari, milliy musiqa merosini

¹ Moʻh m d v. «Yunus Rajabiy». M., 1980-y, 26–27-b.

keng targ'ib qilishda samarali ishlarni amalga oshirdilar. Ana shunday ansamblardan biri 1959-yilda Yunus Rajabiy rahbarligida tuzilgan maqomchilar ansambli bo'ldi.

Dastlab bu ansamblga xalq orasidan yetishib chiqqan yetuk sozanda va xonandalar jalb qilindi. Keyingi yillarda maqomchilar ansamblining zahmatkash musiqa rahbari, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi Faxriddin Sodiqov (chang), O'zbekiston xalq hofizlari – Jo'raxon Sultonov, Ortiqxo'ja Imomxo'jayev, O'zbekiston xalq artistlari Berta Davidova, Kommuna Ismoilova, Orif Alimaxsumov, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar – Karim Mo'minov, Siroj Aminov, Shokirjon Ergashev, xonandalar Umarjon Otayev, Alijon Hasanov, Qirg'iziston xalq artisti Olimjon Badinov, sozandalar – O'zbekiston xalq artistlari Orif Qosimov (dutor), O'urg'un Alimatov (tanbur, satoda), O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar Zokirjon Sodiqov (g'ijjakda), Ilxom O'rayev (g'ijjakda), Mahmudjon Muhammedov (nayda), Ishoq Qodirov (nayda), Yoqub Davidov (tanburda), Dadaxo'ja Sottixo'jayev (doyrada) hormay-tolmay mehnat qilishdi. Ular qisqa muddat ichida maqom ashula yo'llarini o'rganish va o'zlashtirishdek og'ir va murakkab vazifani uddalay oldilar.

Keyinroq ansambl tarkibiga kirgan xonandalar – O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar Hadyaxon Yusupova, Ishoq Katayev, O'zbekiston xalq hofizlari Ochilxon Otaxonov, Ismoil va Isroil Vahobovlar, xonandalar Rahima Yo'ldosheva, Mahmudali Boyboyev, Shukur Alimqulov, Olimjon O'rayev, O'rinboy Otajonov, sozandalardan O'zbekiston xalq artisti Abduhoshim Ismoilov (g'ijjak), O'zbekiston Respublikasi san'at arbobi Qemur Mahmudov (chang), Saidazim Qudratullayev (tanbur), Erkin Yo'ldoshev (rubob), Saidikrom Kamolov (doyra) singari san'atkorlar maqom yo'llarini qunt bilan o'zlashtirdilar.

Maqomlarni magnit tasmlarga, gramplastinkalarga yozishda ansambl faoliyatida maqom ijrochilik an'analari va mashhur ustozlar Hoji Abdulaziz Abdurasulov, Mulla O'ychi Oshmuhammedov, Levi Boboxonov, Mixail Olmasov, Ibrohim Shoumarov, Gabriel Mullaqandov ijrochilik uslublaridan barakali foydalanildi. Ayniqsa, Shashmaqomning badiiy qiymatini ochib berish va uning yo'llarini o'zlashtirish borasida katta izlanishlar olib borildi.

Hozirgi davr ansambl ijrochilik uslublari

Ustozlar an'anasidan bizga ma'lumki, xoh yakka, xoh ansambl ijrochiligi bo'lmasin hech qachon bir joyda qotib qolgan emas. U hammavaqt rivojlanishda yashab kelgan. Ana shunday rivojlanishga, ijro saviyasining oshib borishiga sabablardan biri yuqorida nomlari aytilgan ustozlarimizning yosh avlodga bo'lgan talabchanligi va g'amxo'rliqi bo'ldi.

1972 yili, Muxtor Ashrafiy nomidagi Oshkent (2002-yildan O'zbekiston) Davlat konservatoriyasida «Sharq musiqa» kafedrasida (1992-yildan ushbu kafedra ikkiga bo'linib, «An'anaviy ijrochilik» va «Musiqiy sharqshunoslik» kafedralari deb nomlandi) har tomonlama savodxon ijrochi sozanda va xonandalarni tarbiyalashda muhim omil bo'ldi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Ushbu dargohda ilk bor ansambl ijrochiligi mashg'ulotlarini ustoz, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi Faxriddin Sodiqov boshlagan. Dastlabki davrning o'zidayoq ustoz ansambl o'quv dasturidan joy olgan Shashmaqom cholg'u yo'llarini, Farg'ona-Oshkent ijro uslublari amal qilgan holda yosh sozandalarga o'rgatgan. Ustozning ansambl ijrochiligida tahsinga sazovor uslublari hozirgi vaqtda ham shogirdlarning ish faoliyatlarida ham yaqqol sezilib turadi.

1980-yildan keyin o'zbek milliy cholg'u ansamblariga qadimiy cholg'ularimizdan bo'lmish ud va qonunlarning kiritilishi yanada cholg'u ansamblining boyishiga sabab bo'ldi. Mazkur cholg'ularni o'rgatish va targ'ib qilish konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida keng yo'lga qo'yildi.

Akademik Yunus Rajabiy badiiy rahbarligidagi maqom ansamblida jonkuyar, zahmatkash musiqa rahbari bo'lib umrining oxirigacha xizmat qilgan Faxriddin Sodiqovning ansamblidagi ish faoliyatini 1980-yillardan boshlab Abduhoshim Ismoilov namunali davom ettirdi.

Uning rahbarlik davrida Shashmaqom ashula va cholg'u bo'limini zamonaviy yangi talqinda ijro etishga katta ahamiyat berildi. Sozandalar ansambli tarkibiga ud, qonun, nog'ora, afg'on rubobi kabi cholg'ular qo'shildi. Natijada ansamblning sadolanishi yanada boyidi. Ayniqsa yakka cholg'ularda sozandalar ansambli jo'rligida mumtoz musiqa merosining yirik namunalari, maqom ashulalarining

turli cholg'ulardagi ijrosi keng targ'ib etildi. Mazkur sozandalar ansambli Toshkent gramstudiyasida 1980–1998-yillar davomida juda katta mehnatlar evaziga O'zbek milliy musiqa ijrochiligini yanada rivojlanishiga katta hissa qo'shdi.

A. Ismoilov badiiy rahbarligida maqom ansambli har tomonlama rivojlandi, jahon sahnalarida O'zbek mumtoz musiqa merosi keng targ'ib etildi. Ana shunday yutuqlar zaminida O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida saboq olib, endilikda Yunus Rajabiy nomidagi maqom ansamblida faoliyat yuritayotgan xonandayu sozandalarning izlanishlari va mehnatlari turadi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Musiqa asarlari ustida ishlash metodlari.

Musiqa tinglash

Har bir cholg'uda musiqa asari ijro etishdan oldin maqomlar tovushqatorlari asosida mashqlar chalish zarur. Buzruk, Rost, Navo, Dugoh, Segoh va Iroq maqomlari, bizga ma'lumki, tanbur cholg'usi pardalari asosida nota yozuvida aks ettirilgan. Rubob, dutor, qonun, nay, qo'shnay kabi cholg'ularda maqomlar mazkur sozlarga moslashtirilgan holda ijro etilishi mumkin. Bu esa yetuk sozandalarimiz ijrochilik faoliyatlari davomida olib borgan ijodiy izlanishlari orqali bizga ma'lum. Yosh sozandalarga (turli xil cholg'u mutaxassisligi bo'yicha) saboq berish jarayonida fonotekadan qay tarzda foydalanish kerakligini o'qituvchi tushuntirishi maqsadga muvofiq.

Biz yuqorida mashqlarni an'anaviy musiqa (maqomlar) tovushqatorlari asosida ijro qilish foydadan xoli emasligi haqida fikr yuritdik. Bunday mashqlarni nota yozuvida har bir mutaxassis o'qituvchi turli ritmik o'lchovlarda, o'quvchining ijro imkoniyatlarini inobatga olgan holda nota daftariga yozib berishi yoki tayyor yozilgan mashqlarni tavsiya etishi mumkin. Mashqlardan so'ng o'quvchi rejasidagi asarlarning biri ustida ish olib borish mumkin. Avvalambor, berilgan asar matn(tekst)ini o'quvchi yodlamagunicha uning musiqiy bezaklari ustida ishlamaslik kerak. Chunki an'anaviy ijrochiligimizda kuy matni bir xil bo'lgan taqdirda ham uning milliy bezaklarini nota yozuvida to'raligicha aks ettirib bo'lmaydi. Bunday musiqa bezaklarni tinglash yoki jonli ijroni ko'rishdan keyingina o'zlashtirish mumkin.

O'qituvchi o'z o'quvchilariga ilk kuy matni (tekst)ini oddiy zarb (shtrix)larda yodlashni tavsiya qilmog'i kerak. Kuy matnini o'zlashtirib yodlagandan so'ng turli shtrixlarni (o'quvchining imkoniyatlariga qarab) qo'llashida amaliy ish olib borish lozim.

An'anaviy ijrochilikda pozitsiya almashuvlari, ya'ni chap qo'l barmoqlarining pardalardagi harakatlarida, nola, qochirim va turli ornamental – bezaklarni ijro qilishda 1, 2- barmoqlar asosiy vazifani bajaradi. 3, 4- barmoqlar esa ko'proq forshlagsimon qochirimlarni ijro qilishda muhim o'rin tutadi.

Maqomlarning ashula bo'limlarini cholg'u sozlarida ijro qilishdan oldin, uni so'zlari bilan xirgoyi qildirgan ma'qul. Ashula yo'llaridagi kuylarning har bir jumla (faza)si albatta g'azallar vazn o'lchovlariga to'g'ri kelmog'i lozim. Ana shundagina ashula yo'llarini cholg'ularda to'la va benuqson ijro qilishga erishiladi.

Hozirgi davrimizda o'zbek xalq milliy musiqa merosini o'rganish uchun yaxshi qulayliklar mavjud. Ajribali, maqomdon ustozlar tomonidan notaga, magnit tasmlari va gramplastinka, audio, video va kompakt disklarga yozib olingan umrboqiy musiqa asarlarining borligini o'zi fikrimizning yaqqol dalilidir.

Xalq kuylarini, murakkab musiqa janri bo'lmish maqomlarni o'rgatishda avval o'qituvchi o'z cholg'usi yoki xonishida shogirdiga jonli ijro qilib berishi kerak. Bu ijro iloji boricha dastlab sodda, ravon va aniq bo'lishi lozim. Asar ijrosi nota yozuviga mos bo'lsagina o'quvchi uni o'rganishida qulaylik yaratiladi.

Jonli ijro bilan birgalikda magnit tasmlari, gramplastinka, audio, video va kompakt disklardagi musiqiy yozuvlarni ham tinglash orqali o'quvchi tushunchasini, uning turli ijro namunalarini farqlay olishdagi musiqiy dunyoqarashini kengaytirib borish yaxshi natijalar beradi.

Xalq kuylari va mumtoz ashulalarni sozanda va xonandalarimiz turli xildagi yo'llar (variant)da ijro etib kelishadi. Masalan, «Ushshoq» ashulasini olsak, uni turli vohalar yoki ilk bor ijro etgan hofizlar

nomlarini qo'shib atalishining o'ziyoq ular uslubidan va yo'llaridan darak beradi. «Samarqand Ushshog'i», «Qo'qon Ushshog'i», «Ushshoqi Kalon», «Hoji Abdulaziz Ushshog'i», «Sodirxon Ushshog'i», «Ushshoq» yoki «O'ychi Hofiz Ushshog'i» va hokazo.

Birgina ashula yo'llarida emas, balki ayrim mushkilot ya'ni cholg'u yo'llarida ham mana shunday atamalarni uchratamiz. Masalan, Buzruk maqomida «Muxammasi Nasrulloi», «Saqili Sulton», Navo maqomida «Muxammasi Husayniy», Dugoh maqomida «Muxammasi Xo'jahoji», Segoh maqomida «Muxammasi Mirza Hakim», «Saqili Bastanigor», xalq kuylari «Hojiniyoz», «Begisulton», «Rajabiy», «Ajam», «Navro'zi Ajam», «Farg'onacha», «Qo'qoncha» va hokazolar shular jumlasidandir.

II BOB AN'ANAVIY SOZANDALAR

¶urg'un Alimatov

O'zbekiston xalq artisti, professor ¶urg'un Alimatov o'zbek milliy musiqa ijrochiligida betakror uslub yaratgan san'at darg'alaridan biri desak aslo mubolag'a bo'lmaydi.

¶urg'un Alimatov 1921-yil 20-yanvarda ¶oshkent viloyatining Chuvalachi qishlog'ida xizmatchi oilasida dunyoga keldi. Bolalik chog'idanoq qalbida musiqaga ishtiyoq va havas uyg'onishiga padari buzkurvori Alimat otaning dutor cholg'usini nihoyatda yoqimli ijro etishi sabab bo'ldi. ¶urg'un o'rta maktabning 4–5-sinflarida saboq olayotgan paytlarida musiqa cholg'ularidan ilk bor dutor chalishni o'rgana boshladi.

Yosh ¶urg'un maktabning 7–10- sinflarida o'qib yurgan kezlarda musiqa to'garagi xonasida osig'liq turadigan tanbur, dutor, nay, g'ijjak kabi cholg'ularni ko'rib zavqlanardi. ¶o'garak rahbari Halim aka yosh sozandaga yaxshi maslahatlar berdi.

¶exnikumda olgan saboqlari ¶urg'un Alimatov hayotida muhim rol o'ynadi. O'sha kezlari radiodan ko'pincha Yunus Rajabiy rahbarligidagi ansambl ijrosidagi

kuy va qo'shiqlar yangrardi. ¶urg'un Alimatov bu turkum eshittirishlarning birortasini ham qoldirmasdan tinglar va g'oyibona o'rganardi.

¶urg'un Alimatov 1940-yillarda ¶oshkentdagi Yosh tomoshabinlar teatriga ishga qabul qilindi. Bu yerda ansambl rahbari Mamadaziz Niyozov unga g'ijjakchi sozanda bo'lib ishlashni taklif etdi. Ansamblida birgina g'ijjakda emas, balki tanbur va dutorda ham vaqti-vaqti bilan kuylar ijro etishga to'g'ri kelardi. Chunki ishdagi ijodiy jarayon shuni talab etardi.

Ustozlar bilan bo'lgan jonli muloqot san'atning turli yo'nalishlaridan bahramand bo'lishda ¶.Alimatov faoliyatida muhim o'rin egalladi.

¶urg'un Alimatov ijrochilik uslubining shakllanishida bir qator ustozlarning san'ati muhim omil bo'lgan desak o'rinli bo'ladi. Rizqi Rajabiy, Jo'rabek Saydaliyev, Qayum Shomurodov, Asadqori Lutfullayev, Orif Qosimov, Mahmud Yunusov kabi ustoz sozandalar shular jumlasidandir.

¶urg'un Alimatov ijrochilik faoliyati davomida musiqiy merosimizda mavjud ko'plab asarlarni o'z ijro uslubida talqin etib, ularga yangidan hayot bag'ishladi.

Ahmadjon Sobirov

A.Sobirov 1950-yil, 20-fevralda ¶oshkent shahrida mashhur surnaychi, mehtar Mahkam ota xonadonida dunyoga keldi. Bolalik yillaridan musiqaga bo'lgan mehri va qiziqishi sababli ilk saboqni otasi Mahkam Sobirovdan oldi. Uning qalbida murakkab cholg'u surnayga bo'lgan havas shu kezlardan boshlandi. Dastlab o'rta maktabga o'qishga borgan Ahmadjon 1964-yildan o'quvchilar san'at saroyida O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist G'ulomjon Qo'chqorov sinfidagi musiqa to'garagida saboq oldi.

1965-yil H.H.Niyoziy nomidagi ¶oshkent Davlat musiqa bilim yurtiga o'qishga kirdi. Mazkur dargohda ustoz Abdurahim Malikov sinfida nay cholg'usi mutaxassisligidan dars oldi. 1969-yili esa ¶oshkent Davlat konservatoriyasi xalq cholg'ulari fakultetiga o'qishga qabul qilindi. U nay cholg'usi

ijrochiligi sirlarini O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, professor Mirza Qo'irov sinfida yanada mukammal o'rganishga erishdi. O'qishni muvaffaqiyatli yakunlagach, 1975-yildan O'zbekiston teleradiosi huzuridagi maqom ansamblida sozandalik faoliyatini boshladi. Ansamblida ishlagan dastlabki yillardan boshlab yetuk ustoz sozandayu hofizlardan mumtoz musiqa ijrochiligining nozik qirralarini o'rgandi va tinimsiz izlandi.

A.Sobirov nay cholg'usi bilan birga ustozona surnay ijrochiligi yo'llaridagi vohalarga mansub yirik turkumli maqom kuylarining bilimdoni desak mubolag'a bo'lmaydi. Uning ijrosida ko'plab surnay maqom yo'llari O'zbekiston radiosining musiqiy yozuvlari «Oltin xazinasida» mavjud.

A.Sobirov 1993-yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasi an'anaviy ijrochilik kafedrasida sozanda talabalarga nay, qo'shnay va surnay cholg'ulari mutaxassisligi sinfi bo'yicha saboq bermoqda. O'qituvchilik faoliyati davomida ko'plab yosh mutaxassis sozandalarni tarbiyaladi. Hakim Azizov, Egamberdi Yusupov, Komiljon Mo'minov, Xurshid Oripov, Abduxomit Qoshpo'latov kabi shogirdlari bir qator respublika yosh sozandalar tanlovlarida qatnashdilar va turli faxrli o'rinlarga sazovor bo'ldilar.

A.Sobirov konservatoriyada dotsent lavozimida ishlash bilan birga «O'zbekiston» ashula va raqs ansamblida ham 1994-yildan yetakchi sozanda sifatida milliy musiqa san'atini nafaqat respublikada, balki ko'plab xorijiy mamlakatlarda o'tkazilayotgan Xalqaro musiqa festivallarida faol targ'ib etmoqda.

U ijodiy safar bilan Angliya, Germaniya, Yugoslaviya, Jazoir, Hindiston, Xitoy, Pokiston, Turkiya, Malayziya, Yaponiya, Fransiya, AQSh, Shvesariya, Belgiya, Gretsiya, Qayvan singari bir qator xorijiy davlatlarda bo'ldi.

O'lmas Rasulov

O'.Rasulov 1951-yil Surxondaryo viloyatining Denov tumanida oddiy dehqon oilasida tug'ilgan. 1958–67-yillar Buxoro shahridagi maxsus 24-maktab-internatda ta'lim oldi. 1967-yili Buxoro Davlat musiqa bilim yurtiga o'qishga qabul qilindi. 1970-yildan o'qish bilan birga, shahar madaniyat bo'limi qoshidagi Gagarin nomli madaniyat uyida badiiy rahbar bo'lib ishladi. 1971-yil musiqa bilim yurtini muvaffaqiyatli tugatgach Toshkent Davlat konservatoriyasining Xalq cholg'ulari fakultutiga o'qishga kirdi. U g'ijjak cholg'usi mutaxassisligi bo'yicha dotsent Obid Xolmuhamedov sinfida tahsil ola boshladi. 1972-yil konservatoriya huzurida «Sharq musiqasi» kafedrasida tashkil etildi.

O'.Rasulov ushbu kafedraga o'z ixtiyori bilan o'tdi va ustoz F.Sodiqov sinfida saboq oldi. Talabalik yillariyoq O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist A.Bozorov, M.Norqulov kabi bir necha xonandalarning gramplastinka yozuvlarida sozandalar ansambliga rahbarlik qildi. Konservatoriyaning tugatib, 1976-yil Buxoro Davlat musiqa bilim yurtiga o'qituvchi bo'lib ishga bordi. O'.Rasulov 1977-yilda shahar ma'rifatchilar uyida «Sayqal» maqomchilar ansamblini tuzishda faol qatnashdi. U ansambl ishtirokchilari bilan birga «Gulrez», «Zaboniy», «Javoniy», «Sargardoniy» nomli bir qancha Buxoro vohasiga mansub ijro yo'llarini maqom ijrochilik an'analari asosida qayta tiklanishiga katta hissa qo'shdi.

O'.Rasulov 1987-yil Konservatoriyaning «Sharq musiqasi» kafedrasiga ishga taklif etildi. U talabalarga g'ijjak cholg'usi, an'anaviy xonandalik mutaxassisliklari sinfi bo'yicha saboq berdi. O'qituvchilik bilan birga «Zarafshon» ashula va raqs ansamblida ham sozanda va bastakor sifatida barakali ijod qildi.

O'.Rasulov, O'zbekiston Teleradiokompaniyasi musiqiy yozuvlar «Oltin xazina»siga ellikga yaqin kuy va qo'shiqlar yozdirdi. U 1994-yid Buxoro Davlat universitetiga ishga taklif etildi. 1995-yilda ushbu dargohda «Buxoro Shashmaqomi va An'anaviy musiqa» kafedrasida ochilishida tashabbus ko'rsatdi. Mazkur kafedrani boshqarish bilan birga O'zbekiston Davlat filarmoniyasining viloyat bo'limiga badiiy rahbarlik qildi. U ustozlari Aminjon Nasriddinov, Hikmat Ne'matov, Ahmad Ixtiyorov, Ma'rufjon Qoshpo'latov, Faxriddin Sodiqov, Obid Xolmuhamedov, Mahmudjon

Muxamedov, Ishoq Rajabiy kabi san'atimiz darg'alariga shogird bo'lganligi bilan doimo faxrlanadi.

O'.Rasulov milliy musiqa ijrochiligi sohasidagi mehnatlari tufayli davlatimiz tomonidan «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist», «O'zbekiston xalq artisti», faxriy unvonlariga sazovor bo'ldi.

O'.Rasulov 2002-yildan H.H.Niyoziy nomidagi Respublika musiqa kolleji va O'zbekiston Davlat konservatoriyasida yosh sozanda hamda xonandalarga mutaxassislik fanlari bo'yicha saboq berib kelmoqda. U bir qator ilmiy maqolalar, o'quv dasturlar va uslubiy o'quv qo'llanmalar muallifidir.

Abduhoshim Ismoilov

A.Ismoilov 1952-yil 9-iyunda Farg'ona viloyatining Quva tumanida dunyoga keldi. Bolalik chog'idan unda musiqaga bo'lgan havas, qiziqish uyg'ondi. Asta-sekin rubobda kuylar chala boshladi. Bobosi taniqli maqomchi, usta g'ijjakchi sozanda Juma otadan ilk bor g'ijjak chalishni o'rgandi. Uning mazkur cholg'uga bo'lgan ishtiyoqi kundan-kunga orta bordi.

A.Ismoilovni oiladagi muhit, o'zidagi iste'dod Farg'ona musiqa bilim yurtiga yetakladi. Bilim yurtini muvaffaqiyatli tugatib, 1972-yili Toshkent shahriga harbiy xizmatga chaqirildi. Bu erda u O'zbekiston xalq artisti Ikromjon Bo'ronov rahbarligidagi ansamblda xizmat qildi. Shu davrdan uning bastakorlik ijodi boshlandi. Ikromjon Bo'ronov ijrosida xalqimizning dilidan joy olgan «Ona», «Qog'lik qiz» kabi qo'shiqlar uning ilk ijodlaridan namunadir.

A.Ismoilov harbiy xizmatdan so'ng Toshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga kirdi. O'qish bilan birga Yunus Rajabiy rahbarligidagi maqom ansamblida sozanda sifatida ish faoliyatini boshladi. Ayniqsa, maqom ansamblining yetuk sozanda va xonandalari ta'sirida mumtoz kuy va ashulalar, xalq bastakorlar ijodlari va vohalarga xos bo'lgan ijrochilik yo'llarini puxta o'rganishga erishdi. Bu borada unga ustozlari Faxriddin Sodiqov, Mahmud Muxamedov, G'anijon Toshmatov, Orifxon Hotamov, Orif Alimaxsumov, Shokirjon Ergashev, Ochiixon Otaxonov, Eson Lutfullayev, Qur'un Alimatov kabi san'atkorlar rahnamolik qildilar.

A.Ismoilov sozanda va bastakor sifatida barakali ijod qilayotgan san'atkordir. Xalqimizning ardoqli xonandalari – Gulomjon Yoqubov, Ikromjon Bo'ronov, Zamira Suyunova, Mahmudjon Yo'ldoshev, Zulayho Boyxonova, Mahmudjon Azimov, Matluba Dadaboyeva, Gulbahor Erqulova, Bahodir Bakirov, Hojiakbar Rahmatov, Soibjon Niyozov kabi san'at sohiblari ijro repertuarlarida o'nlab qo'shiqlar A.Ismoilov ijodidan desak, mubolag'a bo'lmaydi.

A.Ismoilov hozirda Yunus Rajabiy nomidagi maqom ansamblining badiiy rahbari bo'lishi bilan birga O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida yosh sozandalarga g'ijjak cholg'usidan saboq bermoqda. U ijodiy safar bilar Yevropa, Sharq mamlakatlarida, AQSh va MHD davlatlarining yuzlab nufuzli sahnalarida mumtoz musiqa merosimizni targ'ib etib kelmoqda. Uning mehnatlari davlatimiz tomonidan yuksak qadrlanmoqda. A.Ismoilov 1981-yili «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist», 1990-yilda esa «O'zbekiston xalq artisti», 1993-yil «Qoraqalpog'iston xalq artisti» faxriy unvonlariga sazovor bo'ldi. Bir qator orden va medallar bilan taqdirlandi.

Rahmatilla Samadov

Rahmatilla Samadov 1953-yil 20-fevralda Toshkent shahrida ishchi oilasida tug'ildi. Bolalik chog'idayoq doyra chalishni mashq qilgan ekan, kelgusida sozanda bo'lishni orzu qilgan edi. 1961-yil 41-o'rta maktabga o'qishga bordi. Shu yillardan boshlab bolalar va o'smirlar madaniyat saroyi qoshidagi O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, ustoz san'atkor O'ychi Inog'omov rahbarligidagi doirachilar to'garagiga qatnashib, o'zbek milliy terma usullari va Usta Olim Komilovning doira darsligini puxta o'rgandi.

R.Samadov 1969-yil H.H.Niyoziy nomidagi Toshkent Davlat musiqa bilim yurtining xalq

cholg'ulari bo'limiga o'qishga kirib, 1973 yil mazkur dargohni Ustozi Yo'ldosh Qo'laganov sinfida doyra cholg'usi mutaxassisligi bo'yicha muvaffaqiyatli yakunladi. Shu yili Qoshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi.

U konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, ustoz sozanda va bastakor Faxriddin Sodiqovdan Shashmaqom, Qoshkent-Farg'ona maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub cholg'u yo'llarida mavjud murakkab usullarni o'rgandi. Shu bilan birgalikda ustoz Qo'ychi Inog'omovdan surnay yo'llariga doyra va nog'ora cholg'ularida jo'r bo'lish sirlarini mukammal o'rganish bilan barobar mumtoz musiqa namunalarining to'laqonli xirgoyisiga ham erishdi.

R.Samadov 1978–1999-yillar davomida O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi akademik Yunus Rajabiy nomli Maqom ansamblining yetakchi sozandasi sifatida katta xizmat ko'rsatdi. Bu tabarruk ansamblda R.Samadov zabardast ustoz, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist Dadaxo'ja Sottixojayevdan maqom usullari ijrosini yanada puxta o'rganishga muyassar bo'ldi.

Maqom ansamblida ishlash bilan birga R.Samadov konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida doyra cholg'usi mutaxassisligi sinfi bo'yicha yosh sozanda talabalarga o'z bilimini, san'atini o'rgatib kelmoqda.

U o'qituvchilik faoliyati davomida ko'plab doyrachi sozandalarni tarbiyalab voyaga yetkazdi. Baxtiyor Qurbonov, Qudratilla Samadov, Muyin Nasriddinov, Akrom Odilov, Farhod Qo'raxonov, Ravshan Usmonov, Ilhom Sotqinov, Aziz Ergashev, Dilmurod Avazov kabi mohir sozandalar shular jumlasidandir.

Rahmatilla Samadov qariyb 30 yildirki ijodiy safar bilan qardosh respublikalar va Chexoslovakiya, Jazoir, Hindiston, Fransiya, Gollandiya, Xitoy, Malayziya kabi o'nlab xorijiy mamlakatlarda o'zbek milliy musiqasini targ'ib etishda faol ishtirok etib kelmoqda.

R.Samadov O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida dotsenti, II-Respublika maqom ijrochilari tanlovining sovrindori.

Malika Ziyoyeva

M.Ziyoyeva 1956-yil 1-fevralda Farg'ona viloyatida, ishchi oilasida dunyoga keldi. U 1962-yili o'rta maktabga o'qishga bordi. Musiqaga bo'lgan havas maktabda o'qib yurgan kezlari dayoq boshlandi. 1969 yilda o'rta maktabni tugatib, Farg'ona musiqa bilim yurtiga dutor sinfi bo'yicha o'qishga kirdi. Ushbu dargohda unga mutaxassislikdan Kimsanxon Ahmedova saboq berdi. Musiqqa bilim yurtini muvaffaqiyatli tamomlab, yo'llanma asosida Muxtor Ashrafiy nomidagi Qoshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi.

M.Ziyoyeva bu yerda dutor cholg'u ijrochiligining zabardast ustozlaridan bo'lmish, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, bastakor Faxriddin Sodiqovdan saboq olish baxtiga muyassar bo'ldi. U ustozidan dutor ijrochiligiga xos bo'lgan nozik sirlarni, milliy nola, sayqallarni, turli xil zarblarni o'rgandi.

M.Ziyoyeva konservatoriyadagi o'quv jarayonida mumtoz musiqa merosimiz – Shashmaqom, Qoshkent-Farg'ona maqom ashulalari vohalarga xos bo'lgan murakkab cholg'u yo'llari, xalq va bastakorlar ijodlariga mansub musiqiy asarlardan talaygina o'rgandi va ularni o'z ijrochilik repertuariga kiritdi.

U konservatoriyaning tavsiyasi bilan ijrochilik va ijodiy faoliyatini O'zbekiston teleradiokompaniyasi huzuridagi Yunus Rajabiy nomli maqom ansamblida 1979-yildan 2003-yilgacha davom ettirdi. Mazkur ansamblda O'zbekiston xalq artistlari – Qurg'un Alimatov, Orif Qosimov, Orif Alimaxsumov, Berta Davidova, Kommuna Ismoilova, O'zbekiston xalq hofizi Orifxon Hotamov kabi ustozlardan ijrochilik sirlarini yanada puxta o'rgandi. U yakka dutor ijrosida radioning musiqiy yozuvlar «Oltin xazinasi»ga o'nlab kuylarni magnit tasmlariga muhrladi.

M.Ziyoyeva o'z ijrochilik san'atini nafaqat Respublikamizda balki bir qator xorijiy (Fransiya, Germaniya, Belgiya, Gollandiya, Italiya, Norvegiya, Ispaniya va boshqa) mamlakatlarda namoyish etdi va hozirda ham jahon musiqa festivallarida o'zbek milliy mumtoz musiqasini targ'ib qilib kelmoqda. U 1992-yildan pedagoglik faoliyatini konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida boshladi. O'qituvchilik faoliyati davomida ko'plab dutorchi sozanda talabalarga o'z bilimi va san'atini o'rgatib kelmoqda.

M.Ziyoyeva sinfida saboq olgan bir qator yosh mutaxassislar — Malika Zufarova (Ismoiljonova), Dilfuza Yo'ldiyeva, Rahmatilla Nurillayev, Mehrixon Mo'minova shular jumlasidandir. 2003-yil bo'lib o'tgan Yunus Rajabiy nomidagi VI Respublika maqom ijrochilari tanlovida Bekzod Safarov, Ilyos Arabov 1-o'rin, Nigora Husanova, Zulxumor Aliqulovalar faxrl o'rinlarga sazovor bo'ldilar.

M.Ziyoyeva ijrochilik, o'qituvchilik bilan birga ilmiy-uslubiy sohada ham izlanish olib bormoqda. Yaqin kunlarda dutor cholg'usi uchun o'quv qo'llanma nashrdan chiqarilishi ko'zda tutilmoqda. M.Ziyoyeva mehnatlari davlatimiz tomonidan yuksak qadrlanib, unga «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist» faxriy unvoni berildi.

Ahmadjon Dadayev

A.Dadayev 1957-yil 29-yanvarda Toshkent viloyatining Parkent tumani Navdak qishlog'ida oddiy ishchi oilasida tug'ildi. Otasi Shokarim aka juda san'atsevar, shoir va ajoyib dutor chertar edi. Onasi Risqi aya esa mumtoz kuy va qo'shiqlar shaydosi. Yosh Ahmadjonning musiqiy qobiliyatini sezgan otasi uni 1967-yili sobiq Krasnogorsk, ya'ni hozirgi Qizil-qog' deb nomlangan shaharchadagi 2-sonli bolalar musiqa maktabiga o'qishga berdi. Bu yerda unga g'ijjak cholg'usi bo'yicha Georgiy Iskiyavich Pinxasov ilk bora ustozlik qildi. Ahmadjon 1972–1976-yillar H.H.Niyoziy nomli Toshkent Davlat musiqa bilim yurtida saboq oldi. Unga professor Murod Toshmuhamedov, Sotiboldi Karimov, Rahim

Malikov, Baxtiyor Otayevlar ustozlik qildilar.

A.Dadayev 1976–1981-yillar davomida Toshkent davlat konservatoriyasining sharq musiqasi kafedrasida bilim oldi. Ushbu dargohda u O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi Faxriddin Sodiqov, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist Mahmudjon Muhamedovlardan mumtoz musiqa merosi bo'lmish Shashmaqom, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub turkum cholg'u kuylari, xalq va bastakorlar ijodlariga xos asarlarni o'rgandi.

A. Dadayev 1979–2004-yillar O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi Akademik Yunus Rajabiy nomli maqom ansamblida yetakchi sozanda bo'lib ishladi. U o'zining bastakorlik faoliyati davomida bugunga qadar 100 dan ziyod kuy va qo'shiqlar yaratdi. «Mehribonimga», «Bahor», «Dillar uchrashuvi», «Gulzorim go'zal» (Habibiy), «Jondan shirin» (N. Narzullayev), «Onam» (Mashrab), «Mehnat bilan» (Uyg'un), «Rubobim tori ikkidur» (E. Vohidov), «Vafo qilarmisan bahorim» (A. Oripov), «Dutorim» (Sh. Dadayev), «Seni kutgayman» (O. Odilxonov) kabi kuy va qo'shiqlar shular jumlasidandir.

A.Dadayev ijodiy safar bilan AQSh, Angliya, Braziliya, Germaniya kabi horijiy mamlakatlarda o'zbek milliy musiqa san'atini targ'ib etib kelmoqda.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, sozanda, xonanda va bastakor A.Dadayev hozirgi kunda A.Qodiriy nomidagi Toshkent Davlat madaniyat instituti, O'zbekiston Davlat konservatoriyasi va H.H.Niyoziy nomidagi Respublika musiqa kollejida yoshlarga ustozlik qilmoqda.

Abdurahmon Xoltojiyev

A.Xoltojiyev 1957-yil 14-sentyabrda Farg'ona viloyatining Marg'ilon shahrida ishchi oilasida dunyoga keldi. Bolalik chog'laridan san'atga qiziqishi tufayli 1968-yili o'rta maktabda o'qishi bilan barobar musiqa maktabiga bordi. O'qishdan tashqari Marg'ilon ipak kombinati qoshida tashkil

etilgan «Do'stlik» bolalar ansamblida qatnashib, ustoz Komil Mirzayevdan chang cholg'usining ijrochilik sirlarini o'rgandi. Shu bilan birga Baxtiyor Qillaboyev, Sharofiddin Ismoilovlardan ham chang va doyra sirlarini qunt bilan o'zlashtirdi.

U 1972-yil Farg'ona san'at bilim yurtiga o'qishga kirib, chang cholg'usi ijrochiligini puxta o'rganishga erishdi. Bilim yurtida o'qish bilan birga O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Mamasiddiq Madaliyevdan Farg'ona-Qashkent maqom ashula yo'llari, vohalarga xos cholg'u va ashulalarni qunt bilan o'rganishga harakat qildi.

A.Xoltojiev 1976 yil Qashkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi. Besh yillik o'quv jarayonining dastlabki yillari zabardast sozanda va bastakor, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, ustoz Faxriddin Sodiqovdan chang cholg'usiga

xos milliy ijrochilik an'analari zarblari, bezaklari va sayqallarini o'rgandi va ushbu cholg'uning mohir ijrochisiga aylandi. U ansambl ijrochiligi bo'yicha yetuk ustozlar — O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar Mahmudjon Muhamedov, Qayyum Otaboyev, Shavkat Mirzayev, Homidjon Jalolov, professorlar — Ishaq Rajabiy, Sulaymon Qaxalov, keyinchalik esa O'zbekiston xalq artisti, bastakor Abduhoshim Ismoilov rahbarligida mumtoz musiqa ijrochiligining nozik sirlarini o'rgandi.

A.Xoltojiev 1980-yillar qadimda bo'lgan, keyinchalik ijrochilik iste'molidan chiqib qolgan milliy cholg'u — qonun sozini qayta jonlantirdi va targ'ib etdi.

U 1981–1983-yillar armiya safida o'z yigitlik burchini ado etish bilan birga O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vazirligi huzuridagi O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, hofiz Ikromjon Bo'ronov rahbarligidagi ansamblida sozanda bo'lib xizmat qildi.

A.Xoltojiev 1983–2002-yillar mobaynida O'zbekiston teleradiosi huzuridagi Yunus Rajabiy nomli maqom ansamblida sozandasi bo'lib ishlash bilan birga, yakka chang, qonun cholg'ularida Shashmaqom, Farg'ona-Qashkent maqom ashula yo'llari, vohalarga xos cholg'u kuylari, xalq va bastakorlar ijodlariga mansub musiqiy asarlar hamda Sharq xalqlari musiqalarining ko'plab namunalari gramplastinkalarga, magnit tasmlarga yozdirdi. Sozandalar ansamblida esa 1000dan ziyod musiqiy namunalarga jo'navozlik qildi. Ana shunday xizmatlari evaziga 1987-yili Sobiq Ittifoq gramstudiyasi firmasining «Kumush disk» bilan taqdirlandi. Mazkur yili II Respublika maqom ijrochilari tanlovida ishtirok etdi va I o'rin hamda sovrin sohibi bo'ldi.

A.Xoltojiev ijrochilik bilan birga 1984 yildan konservatoriyada an'anaviy chang, qonun cholg'ulari mutaxassisligidan talaba sozandalarga saboq bermogda. U ijrochilik, o'qituvchilik bilan barobar o'quv-uslubiy dasturlar, qo'llanma va darsliklarni nashr ettirmogda. 2006 yil Oliy o'quv yurtlari uchun «An'anaviy qonun cholg'usi ijrochiligi» deb nomlangan darsligi chop etildi. Davlatimiz tomonidan A.Xoltojiev xizmatlari yuksak qadrlandi. U O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni bilan «O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan artist» faxriy unvonina sazovor bo'ldi.

A.Xoltojiev o'qituvchilik faoliyati davomida ko'plab shogirdlarni tarbiyaladi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artistlar — Akbarali Asqarov, Komiljon Shermatov, sozandalar — Abdusattor Mirzayev (1960–1999), Qosimjon Mirzayev, Umida Matanova, Bahrom Bozorov, Rozaxon Haydarova, Muzaffar Abduqodirov, Sirojiddin Usmonov, Dilmurod Akmalov, Mirzohid A'zamov, Ziyod Ro'zimov kabilar shular jumlasidandir.

A.Xoltojiev ijodiy safar bilan Qohira, Suriya, Jazoir, Fransiya, AQSh, Gong-Kong, Yaponiya, Malayziya, Turkiya, Hindiston, Koreya, Indoneziya, Singapur, Gollandiya, Belgiya kabi o'nlab xorijiy davlatlarda bo'lib, o'zbek mumtoz musiqa ijrochiligi san'atini faol targ'ib etmogda.

Iqbol Qoshpo'latova

I.Qoshpo'latova 1958-yil 4-fevralda Namangan shahrida ziyoli oilada tug'ildi. 1965 yili Namangan shahridagi 41-o'rta maktabga o'qishga bordi. Bolalik chog'idanoq musiqaga bo'lgan havasi va qiziqishini ko'rgan ota-onasi uni 1-bolalar musiqa maktabiga o'qishga beradilar. U musiqa maktabida rubob

cholg'usi bo'yicha O'xaron Ibragimova sinfida tahsil oldi. 1973-yil Namangan san'at bilim yurtiga o'qishga kirdi. Ushbu o'quv dargohida ustozlari Burxonjon Yusupov va Shahobiddin Bozorboyevlar sinfida rubob cholg'usini yanada puxtarok o'rganishga erishdi.

I. Oshpo'latova 1977–1982-yillar Oshkent Davlat konservatoriyasida dutor cholg'u mutaxassisligi bo'yicha dotsent A. Hamidov sinfida saboq oldi. O'qishni muvaffaqiyatli yakunlagandan so'ng O'zbekiston Respublikasi Madaniyat ishlari vazirligi tavsiyasiga binoan Namangan san'at bilim yurtiga bordi va u yerda dutor cholg'usi sinfi bo'yicha yosh sozandalarga dars berdi. U 1985-yili konservatoriyaga ishga taklif etildi.

I. Oshpo'latova o'qituvchilik faoliyati davomida bir qator yosh mutaxassislarni tarbiyaladi. Rafiqah Ahmedova, Roza Bobojonova, Feruza Sapayeva, Go'zal Mo'minova, Iroda Husenova, Shoirah Boliyeva, Bashorat Qambarova shular jumlasidandir. U dutor cholg'usi mutaxassisligi bilan birga sozandalar ansamblidan ham talabalarga saboq bermoqda. Uning rahbarligida O'zbekiston radiosi musiqiy yozuvlar «Oltin xazina»ga bir necha mumtoz kuylar magnit tasmlariga muhrlandi.

I. Oshpo'latova O'zbekiston televideniyesi musiqiy ko'rsatuvlarida yakka va sozandalar ansambli tarkibida ko'plab konsert dasturlarida faol qatnashish bilan birgalikda ilmiy maqolalar, radio eshittirishlarga ssenariylar yozib, muxlislar hurmatiga sazovor bo'lmoqda.

2005-yili Iqbol Oshpo'latova muallifligida «An'anaviy dutor ijrochiligi» nomli o'quv qo'llanma nashrdan chiqdi. U O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiyasi komissiyasi tomonidan «Dotsent» unvoniga tasdiqlangan.

Soibjon Begmatov

S. Begmatov 1957-yil 20-sentabrda Namangan viloyatining Chust shahrida oddiy ishchi oilasida tug'ilgan. Otasi Mahmudjon aka ishchi, onasi Qurvonbi Ubaydullayeva tikuvchi bo'lib, sakkiz farzandni tarbiyalab voyaga yetkazdilar. Soibjon o'rta maktabda o'qish bilan birga, shahardagi bolalar musiqa maktabida qashqar rubob cholg'usini o'rgandi. U ustoz Abdullajon Hamidov sinfida olti yil mobaynida ijrochilik sirlarini qunt bilan o'zlashtirdi. Ustozining tavsiyasi bilan Namangan Davlat musiqa bilim yurtiga o'qishga qirdi. Ushbu o'quv yurtida u musiqashunoslik mutaxassisligi bo'yicha bilim oldi.

S. Begmatov 1976-yil Oshkent Davlat konservatoriyasining musiqashunoslik fakultetiga o'qishga qabul qilindi. Besh yillik o'quv jarayonida musiqashunos olim, professor Otanazar Matyoqubov sinfida tahsil oldi va «Eron dastgohlari» mavzusida diplom ishini yozdi. U 1984-yildan O'zbekiston bastakorlar uyushmasida, 1987-yildan hozirgi kunga qadar O'zbekiston Davlat konservatoriyasida ish faoliyatini davom ettirib kelmoqda. U oddiy o'qituvchilikdan konservatoriyaning ilmiy va ijodiy ishlar bo'yicha prorektor lavozimigacha bo'lgan katta yo'lni bosib o'tdi.

S. Begmatov konservatoriyada «O'zbek musiqa tarixi», «Musiqiy akustika», «Notalashtirish», «Ijrochilar ilmiy ishlariga rahbarlik», «Musiqashunoslik» fanlari bo'yicha talabalarga saboq bermoqda. U 1995-yil «Farg'ona vodiysi hofizlik an'analari» (Rasulqori Mamadaliyev, Jo'xaron Sultonov va Sodirxon Hofizlar misolida) mavzusida nomzodlik dissertatsiyasini himoya qilgan.

S. Begmatov «Orifxon Hotamov» (1999), «Kamoliddin Rahimov» (2002), «Muxtorjon Murtazoyev» (2006) monografiyalari, «Surnay maqom yo'llari» (2004) nomli o'quv qo'llanma, o'rta maktabning 6-sinf o'quvchilari uchun «Musiqa» darsligi (o'zbek, tojik, qozoq va turkman tillarida) kabi yirik musiqashunoslik ishlarini yaratgan. Shu bilan birga 20dan ziyod ilmiy va amaliy maqolalari matbuotda nashr etilgan.

S. Begmatov 1999-yildan «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida magistrant talabalarining ilmiy referatlariga rahbarlik qiladi. O'tgan davr mobaynida o'ndan ortiq magistrantlar ilmiy ishlarini yozdilar.

S.Begmatov o'zbek mumtoz musiqa merosini targ'ibotchisi sifatida faol xizmat qilib kelayotgan musiqashunos olim desak o'rinli bo'ladi. U 1983-yildan boshlab O'zbekiston Teleradiokompaniyasi orqali «Musiqamiz merosidan», «Mumtoz musiqa tarixidan», «Barhayot navolar», «Ko'hna sozlar», «Nafosat gulshani» kabi tematik ko'rsatuvlarning ssenariysini yozib, boshlovchi sifatida olib boradi.

S.Begmatov konservatoriya, respublika va qardosh respublikalarda muntazam o'tkaziladigan turli tanlovlarda hakamlar hay'atining raisi, a'zosi, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkilotchisi kabi sohalarda ham doimo faollik bilan qatnashib kelmoqda.

Matrasul Matyoqubov

M.Matyoqubov 1958-yil 3-iyunda Xorazm viloyatining Xiva shahrida tug'ilgan. 1966-yili Qurbon ota Ismoilov nomidagi o'rta maktabda o'qishga bordi. Musiqaga bo'lgan havas va ishtiyoq tufayli 1973-yilda u Urganch shahridagi Matyusuf Xarratov nomli musiqa bilim yurtiga o'qishga kirdi. Ushbu o'quv yurtida qo'shnay, surnay cholg'u ijrochiligi sirlarini o'rgandi. O'qishni muvaffaqiyatli yakunlagan Matrasul ustozlar tavsiyasi bilan 1977-yil Toshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga qabul qilindi.

M.Matyoqubov konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida Shashmaqom, Xorazm maqomlari, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga xos ashula va cholg'u kuylari, xalq va bastakorlar ijodlariga mansub musiqiy asarlardan namunalar o'rgandi hamda qo'shnay, surnay, bulaman sozlarining mukammal ijrosiga ega bo'ldi.

U 1982-yili konservatoriyani muvaffaqiyatli tugallab, ustozlar tavsiyasi bilan assistent-stajorlik kursiga o'qishga qabul qilindi. 1985-yildan Urganch shahridagi M.Xarratov nomli musiqa bilim yurtida surnay, qo'shnay, bulaman va ansambl sinflari bo'yicha yosh sozandalarga saboq bera boshladi.

M.Matyoqubov musiqa bilim yurtida o'qituvchilik faoliyati bilan cheklanmadi. U yakkanavoz sozanda sifatida doimo izlanishda bo'lib, mumtoz musiqa ijrochiligi san'atini jahon sahnalarida targ'ib etishdek baxtga muyassar bo'ldi. Ayniqsa, O'zbekiston, Qoraqalpog'iston, Qazqiston, Boshqirdiston xalq artisti, davlat mukofoti sovrindori Otajon Xudoyshukurov bilan bo'lgan ijodiy hamkorlik tufayli katta-katta, nufuzli tadbirlarda qatnashib, o'z ijro san'atini namoyish etishga erishdi. Chunki undagi noyob iste'dod bunga sabab desak mubolag'a bo'lmaydi.

M.Matyoqubov ijodiy safar bilan nafaqat respublikamizda, balki Turkiya, Janubiy Koreya, Germaniya, Yaponiya, Belgiya, Xitoy kabi xorijiy mamlakatlarda bo'ldi va o'zbek milliy musiqa san'atini targ'ib etdi.

M.Matyoqubov ijrochilik borasidagi mehnatlari davlatimiz tomonidan yuksak qadrlandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan 1997-yil «Do'stlik» ordeni bilan mukofotlandi. 2006-yil «O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi» faxriy unvoniga ega bo'ldi.

M.Matyoqubov 2005-yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasi, «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida yosh talabalarga qo'shnay, surnay cholg'ulari mutaxassisligi va sozandalar ansambli fanlari bo'yicha saboq bermoqda. U ko'p yillik ijrochilik, pedagogik tajribasiga tayangan holda bir qatar ma'ruzalar bilan nufuzli musiqiy anjumanlarda ishtirok etmoqda. Shu bilan birga oliy va o'rta maxsus musiqa, san'at o'quv yurtlari talabalari uchun o'quv qo'llanma hamda dasturlar yaratib, yosh mutaxassis sozandalarni milliy ruhda tarbiyalashdek sharaflı vazifalarga kamarbastalik qilmoqda.

Shomahmud Shorahmedov

Sh.Shorahmedov 1962-yil 11-iyunda Toshkent shahrida san'atkor oilasida tug'ildi. Otasi Shone'mat Shorahmedov O'zbekiston televideniyesi va radiosi qoshidagi uyg'ur ansambli xonanda bo'lib ishlar edi. Bolalikdan san'atga bo'lgan mehrini sezgan otasi uni Toshkent shahridagi Olibjon Sodiqov nomli 1-bolalar musiqa maktabiga o'qishga berdi. 1969-yilda Narimonov nomli 15-o'rta

maktabga borgan Shomahmud musiqa maktabida ham rubob cholg'usi bo'yicha o'qishni boshladi. U yerda ustozlari O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist G'ulomjon Qo'chqorov, Xudoyberdi Qosimovlardan musiqa savodini oldi.

Sh. Shorahmedov 1977-yili H.H. Niyoziy nomidagi Toshkent Davlat musiqa bilim yurtining «Xalq cholg'ulari» bo'limiga o'qishga kirib, 1981-yili ushbu dargohni ustози professor Sulaymon Axalov sinfida muvaffaqiyatli tugatdi. Shu yili Toshkent Davlat konservatoriyasining «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi. U konservatoriyada ham ustози Sulaymon Axalov sinfida rubob cholg'usi ijrochilik sirlarini

mukammal o'rgandi. Besh yillik o'quv dasturi asosida Shashmaqom, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, xalq va bastakorlar ijodiga mansub musiqiy asarlardan namunalar o'rgandi.

U 1986-yili konservatoriyani muvaffaqiyatli tugatib, Guliston Davlat musiqa bilim yurtiga o'qituvchi bo'lib ishga bordi. 1989-yilda esa konservatoriyaning «Sharq musiqasi» kafedrasiga ishga qabul qilindi. Sh. Shorahmedov o'qituvchilik faoliyati davomida bir qator sozandalarni tarbiyaladi. Abdug'affor Rahimov, Ziyoviddin Mullajonov, Bahodir Matchanov, Baraka O'lmasov, Qobil Xalilov, Mansur Voisov, Zafar Yoqubov kabi mohir sozandalar shular jumlasidandir. Shogirdlaridan Abdug'affor Rahimov, Qobil Xalilov va Mansur Voisov Yunus Rajabiy nomidagi Respublika maqom ijrochilari tanlovining g'olib va sovrindorlari bo'lishdi. Uning rahbarligidagi talaba sozandalar ansambli 2003-yil o'tkazilgan tanlovda I darajali diplom va sovrin sohibi bo'ldi.

Sh. Shorahmedov o'z ijrochilik san'ati bilan nafaqat Respublikamizda, balki bir qator xorijiy (Turkiya, Italiya, Germaniya kabi) mamlakatlarda ijodiy safarda bo'lgan. U sozandalik bilan birga xonandalik yo'nalishida ham talaygina mumtoz ashulalar, lirik, zamonaviy qo'shiqlar kuylab, san'atsevar xalqimiz qalbidan joy olgan. Sh. Shorahmedov repertuaridan o'rin olgan «So'lim», «Yig'layman», «Opolmasman», «Yangi oy chiqqan kecha» singari qo'shiqlar radioning musiqiy yozuvlar «Oltin xazina»sida mavjudligi fikrimizning yorqin dalilidir.

U o'qituvchilik, ijrochilik bilan birga ilmiy-ommabop maqolalar, o'quv qo'llanmalar yozishda ham astoydil mehnat qilmoqda va izlanmoqda. 2005-yili «Maqom yo'llaridagi kuylar va mashqlar to'plami» nomli o'quv qo'llanmasi nashr etildi.

Sh. Shorahmedov 2006-yil O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiyasi Komissiyasining qaroriga binoan «Dotsent» ilmiy unvoniga tasdiqlandi.

O'tkir Qodirov

O'tkir Qodirov 1964-yil 29-iyunda Toshkent shahrida tug'ilgan. Uning otasi sozgar usta Soqijon Qodirov o'zining noyob san'ati bilan xalq orasida e'tiborga va hurmatga sazovor inson. O'tkir yosh bolaligidan musiqa san'atiga qiziqishiga, avvalo, oilaviy muhit sabab bo'lgan. U o'rta maktabda o'qish bilan birga 1974–1979-yillar mobaynida musiqa maktabida ham ta'lim oldi. Bu yerda unga g'ijjak cholg'usidan Ma'ruf Alimaxsumov saboq berdi. 1979–1983-yillari H.H. Niyoziy nomidagi Toshkent Davlat musiqa bilim yurtining xalq cholg'ulari bo'limida tajribali ustoz, professor Murod Shohmuhammedov sinfida g'ijjak cholg'usining nozik sirlarini o'rgandi.

O'. Qodirov 1983-yili Toshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi. U ushbu dargohda mumtoz musiqa merosimiz gultoji bo'lmish maqom ashula va cholg'u kuylarini puxta o'rgandi.

Unga dastlab O'zbekiston xalq artisti Abduhoshim Ismoilov, keyinroq esa O'zbekiston xalq artisti O'lmas Rasulov saboq berdilar.

O'. Qodirov talabalik davridayoq O'zbekiston teleradiosi huzuridagi Doni Zokirov nomli xalq cholg'u orkestrida, M. Qoriyoqubov nomidagi O'zbekiston Davlat filarmoniyasi badiiy jamoasida sozanda sifatida xizmat qildi. 1993-yil u konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasiga ishga taklif etildi. Shu davrdan uning o'qituvchilik faoliyati boshlandi. O'. Qodirov 1995-yil o'tkazilgan

Yunus Rajabiy nomidagi xalqaro maqom ijrochilari tanlovida ishtirok etib, oliy mukofot — «Gran-pri» bilan taqdirlandi.

U ijodiy safar bilan AQSh, Fransiya, Angliya, Yugoslaviya, Chexoslavakiya, Isroil, Janubiy Koreya, Gollandiya, Turkiya, Italiya, Hindiston, Malayland kabi bir necha xorijiy mamlakatlarda bo'lgan.

Saloxiddin Azizboyev

S.Azizboyev 1964-yil 2-sentyabrda O'zbekiston respublikasining O'rtepa shahrida san'atkor oilasida tug'ilgan. Uning bolalik chog'lari ko'proq mashhur san'atkorlar davralarida kechdi. Padari buzrukvori, O'zbekiston xalq hofizi Sa'dulla Azizboyev juda ham oqil, fidoyi, o'z davrining jonkuyar murabbiysi, shirinsuxan, mazmunli suhbatlar shaydosi bo'lgan. Ayniqsa Sa'dulla aka zabardast sozanda va bastakor O'zbekiston xalq artisti O'xtasin Jalilov bilan yaqindan og'a-ini tutanganligi bois u kishining farzandlaridan biri Salohiddin O'xtasinovning g'ijjak ijrochiligiga havas qilib, o'z o'g'liga Salohiddin deb niyat bilan ism qo'ydi. Otaning niyati ijobat bo'lib, bolalik chog'idan Salohiddin ham g'ijjak cholg'usiga mehr qo'ydi. Avvalo otasidan rubob cholg'usini o'rgangan Salohiddin 1971-yil 8-o'rta maktabga o'qishga kirdi. Maktabda 6—7-sinflarda o'qib yurgan kezlari ustoz san'atkorlar Barno Ishoqova, naychi Shoulov, Boboqulovlar ijodlariga havas qildi va ularning o'gitlaridan bahramand bo'ldi.

Salohiddin yosh bolalikdan arxeolog bo'lishni orzu qilar edi. Ammo u otasi izidan borib, uning maslahati bilan 1979-yili Xo'janddagi Sodirxon Hofiz nomli musiqa bilim yurtiga o'qishga kirdi. O'rt yillik o'quv jarayonida ustози Alijon Nazarov sinfida g'ijjak cholg'usi mutaxassisligi bo'yicha saboq oldi. O'qishni muvaffaqiyatli yakunlab, 1983-yili Oshkent Davlat konservatoriya-sining «Sharq musiqasi» kafedrasiga qabul qilindi. Unga mazkur dargohda O'zbekiston xalq artistlari Abduhoshim Ismoilov va O'lmas Rasulovlar g'ijjak ijrochiligining nozik sirlarini o'rgatdilar. Ashula aytishga havasi bo'lganligi sababli xonandalar ansambliga saboq bergan O'zbekiston xalq hofizi Fattohxon Mamadaliyev sinfida ham tahsil oldi.

Salohiddin konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida ustoz sozanda va xonandalar ko'magida Shashmaqom, Farg'ona- Oshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub yirik turkumli ashula va cholg'u kuylari, zabardast bastakorlar ijodlarida mavjud musiqiy namunalarni o'ziga barakali singirdi. Konservatoriyada o'qish bilan birga ustози O. Rasulov sinfida xonanda talabalarga jo'rnavoz bo'lib ishlay boshladi. Uning ustoz hofiz va sozandalar bilan doimo hamsuhbat bo'lganligi, ularning bergan maslahatlariga amal qilganligi ijodiy izlanishlarida o'z samarasini ko'rsatdi. O'zbekiston xalq artistlari Orifxon Hotamov, Quvondiq Iskandarov, musiqashunos olim Otanazar Matyoqubov, xonandalar — Komiljon Baratov, Baxtiyor O'laganov, sozanda Rifatilla Qosimovlardan atroflicha saboq oldi.

S.Azizboyev 1989-yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida g'ijjak, xonandalik, sozandalarga ansambl sinflari bo'yicha saboq berish bilan birga o'zi ham xonanda va mohir sozanda hamda bastakor sifatida ko'p qirrali ijodiy faoliyat olib bormoqda. Uning ijrosida 20 dan ziyod mumtoz ashula, kuylar, xalq va bastakorlar ijodiga mansub talaygina musiqiy asarlar O'zbekiston Teleradiokompaniyasi musiqiy yozuvlar oltin xazinasiga qabul qilingan.

S.Azizboyev 1995-yil Yunus Rajabiy nomidagi Xalqaro maqom ijrochilari tanlovida ishtirok etib faxrli o'rin sohibi va sovrindori bo'ldi. O'zi rahbarligidagi sozandalar ansambli mazkur tanlovda III-o'rin, 1999-yilgi tanlovda esa faxrli I darajali diplom va sovrindorlik unvoni bilan taqdirlandi.

U o'qituvchilik, xonandalik, sozandalik faoliyati bilan birga 1999-yildan O'zbekiston Teleradiokompaniyasi musiqiy ko'rsatuvlar bosh direksiyasida katta muharrir va muallif sifatida bir qator nufuzli ko'rsatuvlar tayyorlaganligi mumtoz musiqa san'atini targ'ib etishdagi yana bir qirradi desak o'rinli bo'ladi. «Umr daftari» (A. Alimatovga bag'ishlab 4 soatlik videofilm), soz sehri ruknidagi «Mening sozim» (R. Qosimov, M. Ziyoyeva, Q. Komilov ijodlari haqida) musiqiy ko'rsatuvlar shular jumlasidandir.

S.Azizboyev bir qator ilmiy maqolalar, dasturlar va o'quv qo'llanmalar muallifi sifatida tinimsiz izlanishlar olib bormoqda. O'qituvchilik faoliyati davomida ko'plab yosh sozandalarni tarbiyalab, ularni ko'rik-tanlovlarda faxrli o'ringa sazovor bo'lishlarida doimo kamarbastalik qilmoqda. Sodirxon Siddiqov, Ma'murjon Xalilov, Mansur Ahmedov, Jamoliddin Mo'ydinov, San'at Jumaniyozov, Suxrob Rashidov, Dilmurod Qurbonov, Dilmurod Jo'rayev, Alisher Karimjonov, Muhiddin Usmonov, Ne'matjon Nurov, Oybek Sayfiddinov kabi mohir sozandalar fikrimizning yorqin dalili bo'la oladi.

S.Azizboyevning ko'p yillik pedagogik, ijrochilik va ilmiy-uslubiy ishlari samarali bo'ldi. U 2005-yilda O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya komissiyasining qarori bilan «Dotsent» ilmiy unvoniga tasdiqlandi. 2006-yil O'zbekiston respublikasining 15 yilligida ko'krak nishoni bilan taqdirlandi.

S.Azizboyev ijodiy safar bilan MDH, Ozarbayjon, O'zbekiston va Pokiston, BAA kabi xorijiy mamlakatlarida o'z ijrochilik san'atini namoyish etgan.

Nabijon Qodirov

N.Qodirov 1968-yil 24-dekabrda Namangan viloyati Namangan tumanida o'qituvchi oilasida tug'ilgan. Bolalik chog'ida san'atga mehr qo'yib, kelgusida mashhur sozanda bo'lishni orzu qilar edi. U 1976-yil Namangan tumanidagi 37-o'rta maktabga o'qishga bordi. Shu yillardan boshlab Namangan san'at bilim yurti huzurida, bolalar musiqa maktabida g'ijjak cholg'usi mutaxassisligidan saboq oldi. Musiqa maktabida o'qib yurgan kezlarda viloyat va respublika miqyosida o'tkazilgan «San'at bayrami» ko'rik-tanlovida qatnashib sovrin sohibi bo'ldi.

N.Qodirov 1984-yil Namangan san'at bilim yurtining xalq cholg'ulari bo'limida g'ijjak cholg'usi bo'yicha Jo'rabek Saidov sinfida tahsil oldi. U 1988–1990-yillar yigitlik burchini ado etish uchun armiya safida xizmat qildi. 1990–1993-yillar davomida Namangan san'at bilim yurtida jo'rnavoz vazifasida ishladi. 1993-yilda Oshkent Davlat konservatoriyasining «Sharq musiqasi» kafedrasiga

o'qishga qabul qilindi.

U konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida ustozi, mohir sozanda O'tkir Qodirovdan Shashmaqom, Farg'ona-Oshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub yirik cholg'u va ashula yo'llarini qunt bilan o'rgandi. Shu bilan birga bu tabarruk dargohda taniqli va ustoz san'atkorlar O'lgun Alimatov, Saodat Qobulova, Fattohxon Mamadaliyev, Orifxon Hotamov, Quvondiq Iskandarov, Rifatilla Qosimov, Abdurahmon Xoltojiyev, Malika Ziyoyeva, Komila Aminova, Mashrab Ermatov, Salohiddin Azizboyev, Shomahmud Shorahmedovlardan ham ta'lim olib, mumtoz musiqa ijrochiligini yanada puxta o'rganishga muvassar bo'ldi.

N.Qodirov 1997-yil kafedra taklifi bilan an'anaviy ijrochilik bo'yicha jo'rnavoz vazifasida ish faoliyatini boshladi. Jo'rnavozlik bilan birga ma'lum muddatdan so'ng o'qituvchi sifatida yosh talabalarga g'ijjak cholg'usidan saboq bera boshladi. Qisqagina o'qituvchilik faoliyati davomida bir qator yosh mutaxassis sozandalarni tarbiyalashga erishdi. Sanjar Yusupov, Nodir Quvvatov, Komoliddin A'zamov, Sur'at Botirov, Abusaid Mirzayev, Zafar O'eshaboyev kabi sozandalar shular jumlasidandir.

N.Qodirov ijodiy safar bilan Germaniya, Malayziya kabi xorijiy mamlakatlarda o'tkazilgan jahon musiqa festivallarida, 2007-yil qardosh O'zbekiston respublikasida o'tkazilgan Shashmaqom Xalqaro festivalida qatnashib, o'zbek xalq va mumtoz musiqasini targ'ib etib kelmoqda.

N.Qodirov 2003-yil Yunus Rajabiy nomidagi VI-Respublika maqom ijrochilari tanlovining 1-darajali diplom va sovriniga ega bo'ldi. U o'zining ijrochilik, o'qituvchilik, o'quv-uslubiy faoliyati davomida o'zbek milliy musiqa san'atiga mehr va sadoqat bilan xizmat qilish orqali yosh mutaxassis sozandalarga o'rnak bo'lmoqda.

Xurshid Oripov

X.Oripov 1971-yil 5-yanvarda Oshkent shahrida o'qituvchi oilasida tug'ildi. 1978-yil 136-o'rta maktabga o'qishga bordi. Otasi Qobiljon aka Oripovdan ilk musiqa sabog'ini ola boshlagan Xurshid bolalik chog'idan nay cholg'usiga mehr qo'ydi. Oila davrasida san'atkorlarning doimiy

yig'ilishlari, ularning dilbar xonishlari-yu turli cholg'u sozlarining gohida mungli, gohida jo'shqin taralishi boladagi milliy ohanglarga bo'lgan muhabbatni yanada kuchaytirdi.

X. Oripov 1986-yili Toshkent madaniyat kollejini o'zbek xalq cholg'ulari bo'limiga nay cholg'usi sinfiga o'qishga qabul qilindi. Bu dargohda unga tajribali sozanda va pedagog Omon Azizov saboq berdi. 1989-yili o'qishni muvaffaqiyatli yakunlab, Toshkent davlat konservatoriyasining «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga kirdi. Konservatoriyada dotsent A. Hamidov, assistent-stajorlik kursida professor R. Qosimov sinfiga saboq oldi. U o'quv dasturlaridan keng o'rin olgan Shashmaqom, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub katta ashula namunalari, xalq va bastakorlar ijodlariga doir ko'plab ijro asarlarini qunt bilan o'rgandi.

1995-yili O'zbekiston teleradiokompaniyasi huzuridagi Yunus Rajabiy nomli maqom ansamblida sozanda bo'lib ijrochilik faoliyatini boshladi. U assistent-stajorlik kursini yakunlagandan so'ng konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida o'qituvchi vazifasida asosiy ishga qabul qilindi. O'n yillik pedagogik faoliyati davomida bir necha yosh sozandalar — X. Oripovdan saboq oldilar. Mirmahmudov Xayrulla, Bobonazarov Farhod, Jomurodov Mansur, Qodirov Farhod kabi iste'dodli yosh sozandalar shular jumlasidandir.

X. Oripov ijodiy safar bilan qardosh respublikalar va Italiya, Fransiya, Polsha, Angliya kabi xorijiy mamlakatlarda o'zbek milliy musiqasini targ'ib qilishda faol ishtirok etmoqda. Respublika radiosi «Oltin xazinasidan» uning ijrosidagi bir qancha kuylar o'rin olgan.

X. Oripov 1998-yil Buxoro shahrida «Asrlar navosi» nomi bilan o'tkazilgan 1-respublika yosh sozandalar hamda 1999-yil Toshkentda bo'lib o'tgan Yunus Rajabiy nomidagi V Respublika maqom ijrochilari tanlovlarining sovrindoridir.

Abror Zufarov

A. Zufarov 1971-yil 22-fevralda Toshkent shahrida san'atkor oilasida tug'ildi. Uning musiqaga qiziqishiga oilaviy muhit sabab bo'ldi. Abrorning bobolari mashhur sozgar, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi, Usta Usmon Zufarov va ona tomondan O'zbekiston xalq artisti, professor Urg'un Alimatov. U bolalik davridan milliy cholg'ular — tanbur, dutorga mehr qo'ydi va ijro eta boshladi, qobiliyati bo'lganligi bois yirik ashula yo'llarini ham xirgoyi qilib o'rganishga intildi.

Abror 1978-yil 81-sonli o'rta maktabga o'qishga bordi. Shu yillardan maktabdagi barcha bayram konsertlarida ishtirok etib, musiqa bilan jiddiy shug'ullana boshladi. 1989-yil Toshkent Davlat konservatoriyasi tayyorlov bo'limida tahsil oldi. 1991-yili «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi va tanbur, sato cholg'ulari mutaxassisligi bo'yicha bobosi Urg'un Alimatov sinfiga saboq oldi. U besh yillik o'quv jarayonida Shashmaqom, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, cholg'u kuylarini o'rganish bilan birga tanbur cholg'usining ustozona ijrochiligini ham o'ziga singdirdi.

A. Zufarov 1998-yil Buxoroda o'tkazilgan «Asrlar navosi» 1-respublika yosh sozandalar tanlovining sovrindoridir. 1996-yildan konservatoriyaning an'anaviy ijrochilik kafedrasida o'qituvchilik faoliyatini boshladi. Hozirda u katta o'qituvchi lavozimida ko'plab yosh tanburchi sozandalarni tarbiyalamoqda. Isoqov Jamshid, Opilov Abdurasul, Xolxo'jayev Shuhrat, Rasulov O'ktam, Otajonov Jahongir, Mirzayev Farhod, Sharipov Umid, Meshaboyev Sherali, Oblaqlulov G'iyosiddin kabi sozandalar shular jumlasidandir.

U ijodiy safar bilan Rossiya, Turkiya, Gollandiya, O'zbekiston davlatlarida bo'lgan.

Muhammadjon Mamatqulov

M.Mamatqulov 1972-yil 25-yanvarda Farg'ona shahrida ishchi oilasida tug'ildi. Bolalik chog'idanoq rubob cholg'usiga qiziqdi. 1977-yil 36-o'rta maktabga o'qishga bordi. Shu yili Usta Olim Komilov nomidagi 1-bolalar musiqa maktabiga o'qishga kirdi. U erda O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi I.Hasanovdan rubob chalish sirlarini o'rgandi.

M.Mamatqulov 1989–1993-yillar Farg'ona san'at bilim yurtini xalq cholg'ulari bo'limida tahsil oldi. Mazkur bilim dargohida tanbur cholg'usi mutaxassisligi bo'yicha Muhammadjon Xoliqov sinfida saboq oldi. Shu yili Toshkent Davlat konservatoriyasining «An'anaviy ijrochilik» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi.

U konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida O'zbekiston xalq artisti, professor Qur'un Alimatovdan Shashmaqom, Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari, vohalarga mansub cholg'u yo'llarini o'rgandi. M. Mamatqulov nafaqat tanbur, balki, «tillo noxun» sohibi bo'lgan ustozdan sato va dutor cholg'ularini ijro etishni ham puxta egalladi.

M.Mamatqulov 2001–2002-yillarda O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi Doni Zokirov nomli xalq cholg'ulari orkestrida sozanda sifatida faoliyat olib bordi. 2002–2005-yillarda Toshkent shahar Hamid Olimjon nomli madaniyat uyida ansambl rahbari bo'lib ishladi. 2005-yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining tanbur cholg'u sinfida o'qituvchilik qilmoqda.

U Yunus Rajabiy nomidagi IV Xalqaro maqom ijrochilari va 1998-yili Buxoroda o'tkazilgan «Asrlar navosi» yosh sozandalar respublika tanlovlarining sovrindori.

Rozaxon Haydarova

R.Haydarova 1975-yil 1-oktyabrda Qirg'iziston respublikasining Jalolobod shahrida ishchi oilasida tug'ilgan. Bolalik chog'idanoq musiqa cholg'ularidan changga qiziqdi. 1982 yil 2-o'rta maktabga o'qishga bordi. 1984-yil esa M.Glinka nomli musiqa maktabiga chang cholg'usi bo'yicha o'qishga kirdi. U yerda Q.Mahmudjonovdan mutaxassislik bo'yicha tahsil oldi.

R.Haydarova 1990-yil Namangan san'at bilim yurtining xalq cholg'ulari bo'limiga o'qishga kirib, ustoz Jamolxon Xasanov sinfida chang cholg'usi sinfi bo'yicha saboq oldi. 1994-yili Toshkent davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi.

Bu dargohda unga O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist Abdurahmon Xoltojiyev chang va qonun cholg'ularidan yanada puxta bilim berdi. Konservatoriyani muvaffaqiyatli yakunlagandan so'ng ikki yil davomida assistent-stajorlik kursida tahsil oldi. Kafedra tavsiyasi bilan chang mutaxassisligi bo'yicha asosiy o'qituvchi sifatida faoliyatini davom ettirmoqda.

R.Haydarova 1995-yil o'tkazilgan Yunus Rajabiy nomidagi IV Xalqaro maqom ijrochilari tanlovining (I o'rin) sovrindori.

R.Haydarova 1997–2003-yillar davomida O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi G'anijon Toshmatov nomli dutorchilar ansamblida sozanda bo'lib xizmat qildi. U 2000-yil «Qavois» nomli milliy cholg'ular ansamblini tuzdi va unga rahbarlik qilib, respublika miqyosida o'tkazilgan nufuzli anjumanlarda ishtirok etdi. 2001-yili mazkur ansambl «Nihol» mukofoti sovrindori bo'ldi. R.Haydarova «Qavois» ansambli bilan tinimsiz izlanishda bo'lib, mumtoz musiqamiz ravnaqi yo'lida faol mehnat qilmoqda. Hozirda O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining katta o'qituvchisi.

Shavkat Matyoqubov

Sh.Matyoqubov 1978-yil 21-noyabrda Toshkent viloyatining Chirchiq shahrida san'atkor oilasida dunyoga keldi. Otasi Botir Matyoqubov damli cholg'ular bo'yicha sozanda, san'atshunoslik fanlari nomzodi, dotsent. Onasi Gulchehra Muhammedova dutor cholg'usi bo'yicha o'qituvchi.

Sh.Matyoqubov 1985-yil Xorazm viloyati Urganch shahridagi 2-o'rta maktabda o'qish bilan birga Komiljon Otaniyozov nomidagi 1-musiqi maktabida fortepiano (Ra'no Bobojonova) va truba (Maqsud Sobirov) sinfida ta'lim oldi.

1992-yil M.Xarratov nomidagi Urganch musiqa bilim yurtining an'anaviy ijrochilik bo'limida qo'shnay, surnay cholg'ulari bo'yicha amakisi Matrasul Matyoqubov sinfida saboq oldi. 1995-yil Toshkent Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining tayyorlov bo'limida o'qidi. Mazkur o'quv dargohida O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist Mashrab Ermatovdan tahsil oldi. 1997-yil konservatoriyaning asosiy kursiga o'qishga qabul qilindi. U an'anaviy xonandalik va sozandalik (qo'shnay, surnay) mutaxassisliklari bo'yicha O'zbekiston xalq hofizi, professor Fattohxon Mamadaliyev, O'zbekiston xalq artistlari, professorlar Saodat Qobulova, Urg'un Alimatov, assistent-stajorlik kursida esa professor Rifatilla Qosimov, o'qituvchi Abduhamid Toshpo'latov sinfida tahsil oldi.

Sh.Matyoqubov 1999-yilda Yunus Rajabiy nomidagi V respublika maqom ijrochilari tanlovida qatnashib, qo'shnay, surnay bo'yicha faxrli o'rin va sovrin sohibi bo'ldi. U ijodiy safar bilan Hindiston, Turkiya, Tayland, Gonkong, Tayvan, AQSh, Yaponiya va Rossiya davlatlarida bo'lgan. 2006-yili esa sakkiz oy mobaynida Janubiy Koreyaning Seul shahridagi San'at institutida an'anaviy ijrochilik bo'yicha o'z malakasini oshirib qaytdi.

Sh.Matyoqubov hozirda O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining o'qituvchisi.

III BOB AN'ANAVIY XONANDALAR

Saodat Qobulova

S.Qobulova 1925-yil 15-dekabrda Farg'ona viloyati Marg'ilon shahrida tug'ilgan. Marg'ilondagi 13-o'rta maktabda o'qib yurgan kezlari boshlab musiqaga havas qo'ydi. Maktab musiq to'garagida yosh Saodatga Yusufxon Mahmudov ustozlik qildi. Ustoz Saodatxondagi musiqiy iqtidorni sezib, unga alohida e'tibor bilan qaradi va bir necha qo'shiqlar o'rgatdi.

S.Qobulova 14 yoshidayoq «Armug'on», «Mujgonlaring» singari ashulalarni me'yoriga yetkazib ijro etganligi bilan tez orada muxlislar qalbidan joy oldi. U o'z ijrosi, yoqimli, dilbar ovozi bilan Jo'raxon Sultonovdek mashhur hofiz va zabardast bastakor e'tiborini qozondi. 1939-yildan Saodat Qobulova ustoz Jo'raxon Sultonovdan bir qator xalq va bastakorlar ijodlari bilan birga mumtoz ashulalardan talaygina namunalar o'rgana boshladi. 1941-yil yanvar oyidan esa Toshkentda yangi tashkil topgan «Muqimiy» teatriga ishga qabul qilindi. Ushbu dargohda unga buyuk ustoz Xo'jasin Jalilov va u kishining farzandi Xolxo'ja Xo'jasinov murabbiylik hamda ustozlik qildilar.

S.Qobulova 1948-yil Moskva konservatoriyasi qoshida tashkil etilgan «O'zbek opera studiyasi»ga o'qishga bordi. Konservatoriyada u opera xonandaligi mutaxassisligi bo'yicha K.I.Vaskova sinfida tahsil oldi. 1954-yili S.Qobulova A.Navoiy nomidagi O'zbek opera va balet teatriga ishga keldi. U tinimsiz mehnati tufayli murakkab musiq janri, ya'ni opera san'ati ijrochiligini zabt etdi va «Rigoletto», «Raviata» (J.Verdi), «Sivilya sartaroshi» (Rossini), «Bogema» (Puchchini), «Chio-Chio-San» operalarida bosh rollarni ijro etdi.

Opera san'ati bilan birga S.Qobulova tinimsiz izlanishlari, o'zbek mumtoz musiq merosiga bo'lgan chanqoqligi, muhabbati sababli san'atsevar xalqimizga umrboqiy navolar hadya etdi. «Aylagach», «Mujgonlaring», «Ko'rmadim», «Samarqand Ushshog'i», «G'animat tut», «Ayol», «Bu ko'ngul», «Etmasmidim», «Abdurahmonbegi», «Galdir», «Fig'on», «Chorgoh», «Dugoh Husayniy» kabi yuzlab ashulalar fikrimizning yorqin dalilidir.

S.Qobulova o'z noyob ijrochilik san'atini yoshlarga o'rgatish sohasida ham beminnat ustozlik qilib kelayotgan mehribon va talabchan ulug' darg'alardan biridir.

Bugungi kunda ham onaxon san'atkor O'zbekiston Davlat konservatoriyasida «Akademik xonandalik» va «An'anaviy ijrochilik» kafedralarida Jahon klassik durdona musiq san'ati hamda o'zbek mumtoz musiq merosini talabalarga o'rgatishda, ularning ovozlari yo'lga qo'yishda hormay-tolmay faoliyat ko'rsatmoqda.

S.Qobulova davlatimiz tomonidan bir qator orden va medallar, faxriy unvonlarga sazovor bo'lgan buyuk inson.

Matnazar Xudonazarov

M.Xudonazarov 1940-yil 1-iyulda Xorazm viloyatining Bog'ot tumanida ishchi oilasida tug'ilgan. Bolalik yillarida san'atga, qo'shiq aytishga ixlosi baland bo'ldi. 1948-yilda o'rta maktabga o'qishga bordi. Maktabda o'qib yurgan kezlari musiq to'garagiga qatnashdi. Shu davrdan boshlab uning

milliy musiqaga, xususan, ashula aytishga, soz chertishga ishtiyoqi tobora ortib bordi.

M.Xudoynazarov 1959-yil Samarqand musiqa bilim yurtining o'zbek xalq cholg'ulari bo'limiga o'qishga kirdi. Ushbu o'quv dargohida ustozi Olimboy Rahmonovdan rubob cholg'usi ijrochilik sirlarini o'rgandi. O'qishni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng 1964-yil Urganch musiqa bilim yurtining akademik xonandalik (vokal) bo'limiga o'qishga kirdi. O'rt yillik o'quv jarayonida unga Jo'ra Hotamov ustozlik qildi. 1968-yil musiqa bilim yurtida o'qishni muvaffaqiyatli yakunlagandan so'ng, Qashkent Davlat konservatoriyasining «Akademik xonandalik» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi. Ushbu oliy o'quv dargohida unga O'zbekiston xalq artisti, professor Nasim Hoshimov mutaxassislik bo'yicha saboq berdi. U Yevropa va o'zbek klassik kompozitorlari ijodlariga mansub musiqiy asarlarni to'laqonli ijro etish san'atini qunt bilan o'rgandi.

M.Xudoynazarov 1974–1978-yillar davomida Matyusuf Xarratov nomidagi Urganch musiqa bilim yurtida yosh xonandalarga saboq berish bilan birga Xorazm viloyati televideniyesi qoshida tuzilgan, O'zbekiston xalq artisti Hojixon Boltayev rahbarligidagi maqom ansamblida xonanda bo'lib faoliyat olib bordi.

U 1978–1986-yillar Muhiddin Qoriyoqubov nomidagi O'zbek davlat filarmoniyasi huzuridagi Olimjon Sodiqov nomli o'zbek xalq cholg'ulari orkestrida xonanda bo'lib ishladi. Mazkur orkestr jamoasi bilan sobiq Ittifoqning barcha respublikalarida ijodiy safarda bo'ldi.

M.Xudoynazarov 1986-yildan Abdulla Qodiriy nomidagi Qashkent Davlat madaniyat institutining «Xalq musiqasi» kafedrasida pedagogik faoliyatni olib bordi. Xorazm viloyatiga xos maqom ashula yo'llari, Suvora va xalq ijodiga mansub musiqiy namunalarning bilimdoni sifatida M.Xudoynazarov 2000-yili O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasiga yosh mutaxassis xonanda talabalarga saboq berish uchun ishga taklif qilindi.

Hozirda u xonandalar ansambli sinfi bo'yicha o'z bilimi va mahoratini yosh avlodga mehr bilan o'rgatmoqda.

M.Xudoynazarov o'qituvchilik, ijrochilik bilan birga oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlari talabalari uchun bir qator o'quv qo'llanmalar tuzdi.

Jo'rabek Nabiyeu

Qozgikiston xalq artisti, Butunittifoq «Melodiya» gramplastinka firmasining «Oltin disk» sovrindori. O'zbekiston Davlat konservatoriyasi professori J.Nabiyeu 1941-yil 10fevralda Qozgikistonning Sug'd viloyatida joylashgan G'olakandoz qishlog'ida ishchi-xizmatchi oilasida tavallud topdi.

1948-1958 yillarda shu qishloqda joylashgan, 4-o'rta maktabda tahsil oldi. O'qish jarayonida san'atga bo'lgan katta qiziqish uni maktab badiiy to'garagida qatnashishga undadi. Ilk san'at saboqlarini ustozlari Otabobo Boboyev va Zabiullo Boqiyevlardan o'rgandi. Doyra chertish usullaridan boshlagan Jo'rabek asta-sekin xirgoyi qilib, ashula aytish sirlarini o'rgana boshladi. «Hanuz», «Feruz» kabi mumtoz ashulalarni u o'sha yerda o'rgandi.

1958–1963-yillarda Leninobod (Xo'jand) Pedagogika institutida tahsil oldi. U yerda ham institut qoshidagi badiiy to'garakka faol qatnashdi. O'garakda unga Naimjon Azimov, Ibrohimjon Rasulovlar ustozlik qilishdi.

1962 yili, ya'ni institutning 5-kursidaligida uni viloyat musiqali drama teatriga yakxaxon xonanda vazifasiga ishga qabul qilishdi. Bu dargohda u 1989-yilga qadar faoliyat ko'rsatdi. O'zbekiston va Qozgikiston san'at ustalari J.Sultonov, M.Uzoqov, K.Otaniyozov, O.Hotamov, F.Mamadaliyev, B.Ishoqova, N.Aminov, B.Niyozov, Q.Qodirov va yana bir qancha ustozlarni o'ziga ustoz bilib, ulardan san'at sirlarini o'rgandi. Asta-sekin o'zi ham ijod qila boshladi.

1971-yili Jo'rabek Nabiyeuga «Qozgikistonda xizmat ko'rsatgan artist» unvoni berildi. Bu unvon unga yanada ilhom bag'ishladi. U o'zbek va tojik tillarida baravar kuylay boshladi. Ijodiy faoliyati davomida u O'zbekiston va Qozgikistonning barcha viloyat va tumanlarida gastrol safarlarida bo'ldi.

1980-yili J.Nabiyevga «Qozgʻolon xalq artisti» faxriy unvoni berildi.

Oʻzbekiston va Qozgʻolon radiosi va televideniyesida uning oʻnlab qoʻshiqlari yozilgan. Ayniqsa, gramplastinkalar yozishda samarali ishladi. Uning sakkizta oʻzbek va tojik tillarida yozilgan gramplastinkalari mavjud. Bu samarali ijodini butunittifoq «Melodiya» firmasi munosib taqdirladi. 1990-yili unga shu firmaning «Oltin disk» sovrini berildi.

1992-yilda J.Nabiyev Xoʻjandda «Durdona» ashula va raqs ansamblini tuzdi va 2000-yilga qadar unga rahbarlik qildi. Ansamlda ustoz Boymuhammad Niyozov bilan birga yoshlarga maqom saboqlarini berdi. Shu ansambl bilan ijro etilgan «Navo» maqomining yozuvi 1994-yilda Fransiyada CD disk tariqasida chiqarildi.

1996–1999-yillari u viloyat musiqali drama teatrida direktorlik qildi.

2001-yildan hozirgi kunga qadar Oʻzbekiston Davlat konservatoriyasida professor lavozimida yoshlarga dars berib kelmoqda.

Ijodiy faoliyati davomida bir qancha chet el safarlarida boʻldi. Jumladan, Germaniya, Bolgariya, Eron, Afgʻoniston, Hindiston, Pokiston, Nepal, Yaponiya, Efiopiya, Mongoliya, AQSh, Fransiya, Italiya, Belgiya, Shveysariya, Turkiya, Koreya va boshqalar.

Uning repertuarida 500 dan ziyod oʻzbek va tojik tilidagi ashula va qoʻshiqlar bor. J.Nabiyev uch yuzdan ortiq ikki tilda ijro etilgan qoʻshiqlar muallifidir.

Komila Aminova (Boʻriyeva)

K.Aminova 1957-yil 2-yanvarda Fargʻona viloyati Uchkoʻprik tumani Begvachcha qishlogʻida ishchi oilasida tugʻilgan. Bolalik chogʻida ilk bora kuylagan «Saman toychoq» qoʻshigʻi uning murgʻak qalbida sanʼatga, musiqaga mehr uygʻotdi.

U 1963-yili 2-oʻrta maktabga oʻqishga bordi. Unga ilk bor qoʻshiq kuylash sirlarini muallima Muharramxon Mirzayeva oʻrgatdi. Oʻrta maktabdayoq turli bayramlarda, tadbirlarda oʻz ijrosi bilan konsert dasturlarida qatnasha boshladi. Komiladagi nodir isteʼdodni sezgan maktab direktori Nuriniso opa tuman miqyosidagi maktablarga oʻtkaziladigan tanlovlarda, uchrashuvlarda uni faol qatnashirdi. Yoshligidan el ogʻziga tushgan Komila tuman, kolxoz, viloyat miqyosida oʻtkaziladigan hosil bayramlarida ham qoʻshiqlar aytib muxlislar qalbidan joy oldi.

Oʻrta maktabni tugatmasdan nodir isteʼdod sohibasi tuman markazidagi «Anovar» xalq ansambliga ishga qabul qilindi. 1972–1973-yillarda «Kuylang, yosh xonandalar», «Chashma» telekoʻrsatuv tanlovlarida muvaffaqiyatli qatnashib, 1-darajali diplom bilan taqdirlandi. Ansamblida unga Rafiqjon aka, Saida Abdullayeva, Abdulatif Xoldorov, Rahimjon Kamolov, Elman Hasanov, Shokirjon Ergashev ustozlik qilib, yangi-yangi qoʻshiqlar oʻrgatishdi. Shu ustozlar tashabbusi va yoʻllanmalari bilan 1974-yil Toshkent Davlat konservatoriyasining tayyorlov boʻlimiga qabul qilindi.

Yoshlik davrlarida qoʻshiq kuylagan Komila sanʼatkor boʻlishni istamagan edi. U koʻproq ingliz tili oʻqituvchisi boʻlishni orzu qilardi. Lekin otasi Rasuljon aka: «Oʻzingdagi qobiliyatni koʻrsata olib, roʻyobga chiqarmasang Yaratganga ham xush kelmaydi. Har kimga ham bunday qobiliyat berilavermaydi», degan edi.

Komila otasining soʻziga qarshi bormadi va Toshkentga yoʻl oldi. Tayyorlov boʻlimida kirish imtihonini mashhur sanʼatkor, xalq artisti Saodat Qobulova qabul qilgan edi.

U tayyorlov boʻlimining «Akademik xonandalik» kafedrasiga qabul qilindi. Ammo Komilaga bu sanʼat yoʻnalishi yoqinqiramadi va bir oy boʻlmasdan uyiga qaytib ketish istagi tugʻildi. Shunda Saodat opa: «Oʻxta, qizim, oʻzbekcha ashula aytasanmi?» – deb soʻradi va uning qoʻlidan yetaklab ikkinchi qavatdagi «Sharq musiqasi» kafedrasiga olib chiqdi. Xuddi shu payt ustoz Faxriddin Sodiqov sozandalar ansambli bilan «Nasrulloiy» kuyi ustida mashq olib borayotgan edi. Komila talabalar ansamblini bir soatlar chamasi tinglab oʻtirib, allaqanday sehrli ohanglar ogʻushida oʻzini sarxush sezdi. Uning yuragida ushbu kafedrada qolib oʻqishni davom ettirish hissi uygʻongan edi. Ha, u oʻzining juda ham baxtli ekanligiga iqror boʻldi. Chunki Komilaga taqdir buyuk sozanda, zabardast

bastakor, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi Faxriddin Sodiqovdek ustozni ro'baro' qilgan edi. Konservatoriyaning tayyorlov bo'limida o'qish bilan birga ustoz musiqa rahbari bo'lib faoliyat yuritgan radio qoshidagi maqomchilar ansambliga borib, u yerdagi yetuk xonandayu sozandalar ijrolaridan ham bahramand bo'ldi. 1977-yil kuzida ustoz Faxriddin Sodiqov og'ir betoblikdan so'ng dunyodan ko'z yumdi. Komilaga keyinchalik Mahmudjon Muhammedov, O'lmas Rasulov va Shavkat Mirzayevlar saboq berishdi.

1980-yilda O'zbekiston teleradiosi huzuridagi maqom ansambliga yosh xonanda va sozandalar jalb etildi. Shular safida Komila Aminova ham bor edi. Ansamblda Berta Davidova, Kommuna Ismoilova, Nafisa O'xtayeva, Rahima Yo'ldosheva, Hadya Yusupova, Orifxon Hotamov, Ochilxon Otaxonov, Eson Lutfullayev, Ishoq Katayev, Izro Malakovlardan ko'plab xalq va bastakorlar ijodlariga mansub ashulalar, Shashmaqom ashula turkumlari, Farg'ona-Qashkent maqom ashula yo'llarini puxta o'rganish baxtiga muyassar bo'ldi. O'zi ham yakka va ansambl tarkibida umrboqiy mumtoz navolarni magnit tasmlariga yozdirdi va bu ijrolar muntazam radiotelevideniye orqali yangramoqda.

Komila Aminova 1992-yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida yosh mutaxassislarga xonandalik sinfi bo'yicha dars berib kelmoqda. Ko'p yillik san'at sohasidagi mehnatlari inobatga olinib, unga 2005-yili «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist» faxriy unvoni berildi.

K.Aminova o'z ovozi, ijro dasturlari bilan Xalqaro musiqa festivallarida, Mustaqillik, Navro'z bayram konsertlarida va bir qator xorijiy mamlakatlarning nufuzli sahnalari orqali o'zbek mumtoz musiqa san'atini faol targ'ib etayotganligi bilan xamisha faxrlanadi.

Mahmud Ojiboyev

M.Ojiboyev 1957-yil 25-noyabrda Farg'ona viloyati Quva tumanining «Bolalik» qishlog'ida tug'ilgan. Uning padari buzrukvari G'oziboy aka qishloq xo'jaligida mirob (suvchi) bo'lib xizmat qilgan, onasi Lobarxon aya uy bekasi bo'lgan. Ana shunday oddiy dehqon oilasida o'sgan Mahmudjon 1965-yili Hamza Hakimzoda Niyoziy nomidagi 25-o'rta maktabga o'qishga bordi. 1975-yilda mazkur maktabni bitirib, Qashkent madaniy-oqartuv texnikumi (hozirda Qashkent madaniyat kolleji) ga o'qishga kirdi. U 1979-yili Muxtor Ashrafiy nomidagi Qashkent (2002 yildan O'zbekiston) Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga qabul qilindi.

Konservatoriyada besh yillik o'quv jarayonida unga ustozlari — O'zbekiston xalq artistlari Orif Alimxusumov, Qurg'un Alimatovlar Shashmaqom, Farg'ona-Qashkent maqom ashulalari, vohalarga xos ashula va cholg'u yo'llarini o'rganishida atroflicha saboq berdilar.

M.Ojiboyev 1983-yili Qashkentda o'tkazilgan I Respublika maqom ijrochilari tanlovida qatnashib faxrli o'ringa sazovor bo'ldi. 1987-yil II Respublika maqom ijrochilari tanlovida esa I-o'rin sovrindori bo'lib tinglovchilar qalbida o'chmas iz qoldirdi.

U 1984-yili konservatoriyani muvaffaqiyatli tamomlab, yo'llanma bilan O'zbekiston teleradiosi huzuridagi Yunus Rajabiy nomli maqom ansambliga xonanda sifatida ishga qabul qilindi. Ushbu tabarruk dargohdagi 16 yillik ijodiy faoliyati davomida ansambl tarkibida va yakka xonandalikda Shashmaqom, Farg'ona-Qashkent maqom ashulalari, xalq va bastakorlar ijodlariga xos bo'lgan 160 dan ziyod musiqiy namunalarni ohanrabo tasmasiga yozilishida samarali mehnat qildi. Hozirda mazkur yozuvlar O'zbekiston radiosining «Oltin xazinasi» dan munosib joy olgan.

M.Ojiboyevning ijrochilik faoliyati davomida ansambl tarkibida Jazoir, Hindiston, Malayziya, AQSh va sobiq Ittifoq respublikalari va boshqa ko'plab xorijiy mamlakatlarda o'zbek milliy musiqa san'atini targ'ib etishdagi xizmatlari beqiyosdir.

U 1999 yildan O'zbekiston Davlat konservatoriyasining «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida yosh xonanda va sozandalarga mutaxassislik fanlaridan saboq bermoqda.

M.Ojiboyev O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining 10 yilligi arafasida «O'zbekiston xalq hofizi» faxriy unvoniga sazovor bo'ldi.

Zamira Suyunova

Z.Suyunova 1958-yil 27-iyunda Qashqadaryo viloyati Kitob tumanida tugʻilgan. Undagi bolalikdan qoʻshiq aytishga boʻlgan ishtiyoqni sezgan otasi Rajab aka oʻrta maktabda oʻqib yurgan Zamirani 1968-yil Qoshkent shahridagi Glier nomli Respublika bolalar musiqa maktabiga oʻqishga olib keldi. Maktabni muvaffaqiyatli tugatgach, 1976-yili Qoshkent Davlat konservatoriyasi xor dirijorligi fakultetiga oʻqishga kirdi. Ushbu dargohda u mutaxassislik fani boʻyicha professor Afrida Hakimovadan qunt bilan saboq oldi. Dirijorlik bilan birgalikda oʻzbek milliy qoʻshiqlarini tinglab, ularni puxta oʻrganishga intildi.

U konservatoriyada oʻqish bilan birga 1979-yili Oʻzbekiston teleradiosi huzurida tashkil etilgan Oʻzbekiston xalq artisti, bastakor, ustoz Gʻanijon Qoshmatov rahbarligidagi «Dutorchilar ansambli»ga ishga taklif etildi. Ansamblda yakka xonandalik faoliyati davomida ustoz Gʻ. Qoshmatovdan oʻzbek xalq ijodiga mansub

ashulalar, bastakorlar qalamiga mansub betakror musiqiy asarlar, vohalarga xos yor-yorlaru laparlar hamda mumtoz musiqa merosimizning noyob namunalari oʻrgandi va uning ijrosiga zargarona yondashdi. Z.Suyunovaning yoqimli, mayin, milliy nola va qochirimlarga boy ovozi musiqa shinavandalari eʼtiborini qozondi. Oʻzbekiston teleradiosi binosidagi yonma-yon xonalarda ijod qilgan badiiy jamoalar, xususan, maqom ansamblida faoliyat koʻrsatgan Oʻzbekiston xalq artistlari Berta Davidova, Kommuna Ismoilova, el ardogʻidagi betakror ovoz sohiblari, Oʻzbekiston xalq artistlari Saodat Qobulova, Habiba Oxunova kabi mashhur sanʼatkorlar ijrolarini tinglab, ulardan oʻrganishi Zamiraning ijro bisotini yanada boyitdi.

Ayniqsa, zabardast bastakor va sozanda Oʻzbekiston xalq artisti Abduhoshim Ismoilov bilan boʻlgan ijodiy hamkorlik natijasida Z.Suyunova yana xalqning nazariga tushdi desak mubolagʻa boʻlmaydi. Abduhoshim Ismoilovdan oʻrgangan qoʻshiqlari orqali u ijrochilik mahoratini yanada yuksaltirdi.

Z.Suyunova 1985-yildan dutorchilar ansamblida yakkaxon xonanda boʻlishi bilan birga, oʻn yil davomida musiqa rahbari, 1995-yildan esa ansamblning badiiy rahbari boʻlib faoliyat koʻrsatdi.

Oʻzbekiston Davlat konservatoriyasi «Anʼanaviy ijrochilik» kafedrasiga taklifiga binoan 2002-yildan Z.Suyunova yosh talabalarga mumtoz ashula yoʻllari, xalq va bastakorlar ijodlariga mansub musiqiy namunalarni maxsus tuzilgan dastur asosida oʻrgatish uchun ishga jalb etildi.

Z.Suyunovaning ijrochilik faoliyatidagi xizmatlari hukumatimiz tomonidan munosib taqdirlanmoqda. U 1982-yil «Yoshlar mukofoti sovrindori», 1990-yil «Oʻzbekistonda xizmat koʻrsatgan artist», 1999-yili esa «Oʻzbekiston xalq artisti» degan yuksak faxriy unvonlarga sazovor boʻldi.

Z.Suyunova oʻziga xos ijrochilik uslubiga ega boʻlgan noyob isteʼdod sohibasi boʻlganligi uchun ham ortidan unga mehr qoʻyib elga tanilgan xonandalar talaygina. Oʻzbekistonda xizmat koʻrsatgan artistlar Qursiya Esonova, Dilnura Qodirjonova, Respublika maqom ijrochilari tanlovining sovrindori Mohira Asadova, Zaynab Mirzatillayeva, Raʼno Boʻronova, Sh.Boyeva, M. Qolipova kabi xonandalar shular jumlasidandir.

Z.Suyunova sanʼatidan nafaqat Respublikamizda, balki Fransiya, Ispaniya, Turkiya, Avstraliya kabi xorijiy mamlakatlardagi sanʼatsevar muxlislar bahra olganlar.

Mashrab Ermatov

M.Ermatov 1962-yil 17-noyabrda Fargʻona viloyatining Qoʻqon shahrida sanʼatkor oilasida tugʻilgan. Otasi Ergashali Ermatov oʻz davrining yetuk, taniqli sozandasi va hofizi boʻlgan. Ergashali Ermatov skripka chalib, mahorat bilan ashula aytganda tinglovchilar qalbi junbishga kelar edi. Onasi Bahriniso aya uy bekasi boʻlishiga qaramasdan sanʼatni sevganligi bois oʻz farzandlarida musiqaga havas uygʻotgan. Kenja oʻgʻil boʻlgan Mashrabjon 10 yoshda Qoʻqon shahridagi musiqa maktabiga oʻqishga bordi. Shu kezlari gʻijjak cholgʻusi bilan maktablararo oʻtkaziladigan sanʼat bayramlarida, koʻrik-tanlovlarda ishtirok etdi va faxrli oʻrinlarga ega boʻldi.

U 1977–1981-yillar Qoshkent Davlat musiqa bilim yurtida gʻijjak cholgʻusi mutaxassisligi boʻyicha oʻqidi. 1981 yili Qoshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga anʼanaviy

xonandalikdan saboq olish maqsadida o'qishga kirdi. Ushbu dargohda O'zbekiston xalq artistlari Orif Alimaxsumovdan ashula, Qurg'un Alimatovdan esa tanbur chertish sirlarini yanada mukammalroq o'rgandi. O'zbekiston xalq hofizi Fattohxon Mamadaliyevdan ham kerakli maslahatlar oldi.

M.Ermatov 1986-yil o'qishni muvaffaqiyatli tugatib, yo'llanma bilan Qo'qon shahridagi «Sarvigul» ansambliga xonanda bo'lib ishga bordi. U 1987-yil o'tkazilgan II-Respublika maqom ijrochilar tanlovida ishtirok etib, I-darajali diplom va sovrin sohibi bo'ldi. Shu kezlari uning ijrosidagi ilk gramplastinka tinglovchilarga taqdim etildi.

U tez orada ko'plab ashulalar bilan radiotelevideniye orqali muntazam musiqiy ko'rsatuv va eshittirishlarda qatnashib, muxlislar e'tiborini qozondi. 1989-yili M.Ermatov konservatoriyaning «Sharq musiqasi» kafedrasiga yosh o'qituvchi sifatida ishga taklif etildi. Kafedrada yosh xonanda talabalarga mumtoz musiqa ijrochiligi sirlarini o'rgatish bilan birga o'z ustida tinimsiz mehnat qilib kelmoqda.

M.Ermatov 1997-yil «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist» faxriy unvoniga ega bo'ldi. U o'z ijrochilik san'ati bilan davlat miqyosidagi ko'plab nufuzli anjuman va bayram konsertlarida ishtirok etmoqda.

M.Ermatov ijrosida bir necha mumtoz ashulalar O'zbekiston radiosining musiqiy yozuvlar «Oltin xazina»sidan joy olgan. U o'qituvchilik, ijrochilik sohasi bilan birga o'quv-uslubiy ishlar ham olib bormoqda. 2003-yil uning muallifligida «An'anaviy xonandalik» nomli o'quv qo'llanma nashrdan chiqdi. 2004-yil M.Ermatov O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi qaroriga muvofiq «Dotsent» ilmiy unvoniga tasdiqlandi.

Erkin Ro'zimatov

E.Ro'zimatov O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida yetakchi o'qituvchilaridan biri. II Respublika Maqom ijrochilari tanlovining sovrindori. O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist.

E.Ro'zimatov 1961-yil, 3-sentabrda, Farg'ona viloyatining Quva tumanida ishchi oilasida tug'ilgan. 1968-yili 15-o'rta maktabga o'qishga bordi. Bolalik chog'idayoq san'atga ishtiyoqi baland bo'lib, maktab to'garaklariga, tuman musiqa maktab to'garaklariga va o'quvchilar saroyiga qatnashib, ustozlari M.Qeshaboyev, Yo.Dehqonovalardan ashula aytish, rubob, doyra va g'ijjak chalish sirlarini o'rgana boshladi.

Marhum otasi Orzimat otaning san'atga ixlosi baland bo'lganligi sababli oiladagi barcha farzandlarda musiqa tushunchasi bor edi. Jumladan, akasi Ozodbek Ro'zimatov juda yaxshi ashulachi bo'lib, Erkinboy ham akasi yonida doyra, g'ijjak chalib akasiga hamnafaslik qilar edi.

1976-yili Farg'ona bilim yurtiga o'qishga kirib, g'ijjak sozi bo'yicha Ortig'ali Qursunovdan tahsil oldi. 1980-yili bilim yurtini tugallab, Quva tumanidagi mashhur «Anor» ansamblida o'z ish faoliyatini boshladi.

1981-yili Qoshkent Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga kirdi. U konservatoriya besh yillik o'quv jarayonida ustozlari O'zbekiston xalq artistlari Orif Alimaxsumov, Saodat Qobulova, O'zbekiston xalq hofizlari Fattohxon Mamadaliyev, Mahmud Qojiboyev va Rahmatjon Qurbonovlardan Shashmaqom, Qoshkent-Farg'ona maqom ashula yo'llarini o'rgandi. E.Ro'zimatov 1986–88-yillar davomida O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi Akademik Yunus Rajabiy nomli maqom ansamblida O'zbekiston xalq artisti Abduhoshim Ismoilov rahbarligida xalqimizning yetakchi san'atkorlari, buyuk hofizlari bilan yonma-yon ishlashdek baxtga sazovor bo'ldi. Shu orada E.Ro'zimatov maqom qo'shiqlarini qayta yozishda radio va gramplastinkalarda ishtirok etdi, o'zining ijodiy yozuvlari, bir nechta plastinkalari chiqdi.

1989-yildan M. Qurg'unboyeva nomli «Bahor» ansambliga taklif etildi. U yerda yallali qo'shiqlari bilan birgalikda maqom qo'shiqlariga ham raqslar qo'yildi. O'zining ko'plab ijodiy qo'shiqlari bilan xalqimiz orasiga kirib bordi.

E. Ro'zimatov o'zbek san'atini ko'plab xorijiy davlatlarda ham namoyish etib kelmoqda. Jumladan, Koreya, Germaniya, Fransiya, Turkiya, Yaponiya, Belgiya, Gollandiya kabi davlatlar shular jumlasidandir.

U hozirgi kunda konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida xonandalik mutaxassisligi sinfida yosh maqomchilarga ustozlik qilib kelmoqda.

Muhabbat Solihova

Muhabbat Solihova O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida o'qituvchisi, II Respublika Maqom ijrochilari tanlovining sovrindori.

Muhabbat Solihova 1966-yil 15-yanvarda Buxoro viloyatining Vobkent tumanida ishchi oilasida tug'ildi. Bolalik chog'idayoq qo'shiq aytishga juda qiziqardi, kelgusida yetuk xonanda bo'lishini orzu qilar edi. 1973-yil 23-o'rta maktabga o'qishga bordi. Shu yillardan boshlab bolalar va o'smirlar madaniyat saroyi qoshida Avaz Hamroyev rahbarligidagi ashulachilar to'garagiga qatnashib, o'zbek milliy mumtoz va xalq ashulalarini o'rgandi.

M. Solihova 1981-yil Muxtor Ashrafiy nomidagi Buxoro musiqa bilim yurtining vokal bo'limiga o'qishga kirib, 1984-yil mazkur dargohni ustozi Rahmatilla Inoyatov sinfida vokal mutaxassisligi bo'yicha muvaffaqiyatli yakunladi. Shu yili Buxoro Davlat filarmoniyasiga yakkaxon xonanda sifatida ishga kirdi. U 1986-yili Qoshkent Davlat konservatoriyasining «Sharq musiqasi» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi.

U konservatoriya besh yillik o'quv jarayonida professor R. Qosimovdan Shashmaqom, Qoshkent-Farg'ona maqom ashula yo'llarini o'rgandi.

M. Solixova 1991-yildan boshlab O'zbekiston Teleradiokompaniyasi huzuridagi O'zbekiston xalq artisti G'anijon Qoshmatov nomidagi «Dutorchilar» ansamblida yakkaxon xonanda sifatida xizmat ko'rsatdi. «Dutorchilar» ansamblida ishlash bilan birga M. Solihova konservatoriyaning «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida xonanda mutaxassislik sinfi bo'yicha yosh xonanda talabalarga o'z bilimini, san'atini o'rgatib kelmoqda.

M. Solihova qarib 21 yildirki o'zbek mumtoz qo'shiqlarini maromiga yetkazib kuylab, o'zbek milliy musiqa merosini targ'ib etishda faol ishtirok etib kelmoqda.

Abduqahhor Jalilov

A. Jalilov 1971-yil 27-yanvarda Namangan viloyati Namangan tumani Rovuston qishlog'ida ishchi oilasida tug'ildi. 1978-yilda 34-o'rta maktabga o'qishga bordi. Maktabda o'quvchilik davrida musiqa to'garagiga qatnashdi. Musiqa to'garagida unga birinchi ustozi Ne'matjon Rahimov saboq berdi. Abduqahhor ustozidan rubob chalish va ashula aytish sirlarini o'rgana boshladi. Shu davrlarda u maktab va tuman miqyosida bo'ladigan turli bayram tadbirlarda qatnashdi. O'rta maktabni muvaffaqiyatli tugatdi. 1989–1992-yillar mobaynida harbiy xizmatda bo'ldi.

A. Jalilov 1992-yili Namangan davlat san'at bilim yurtining an'anaviy ijrochilik bo'limiga o'qishga kirdi. U yerda mohir pedagog Botirali Urishev sinfida tahsil oldi. 1996-yili mazkur dargohni muvaffaqiyatli yakunladi. Shu yili Qoshkent Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasiga o'qishga qabul qilindi. U an'anaviy xonandalik bo'yicha mutaxassislikdan O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist, dotsent Mashrab Ermatov sinfida tahsil oldi.

A. Jalilov konservatoriya besh yillik o'qish jarayonida ko'plab ustoz san'atkorlardan ham saboq oldi. O'zbekiston xalq hofizlari Fattohxon Mamadaliyev, Orifxon Hotamov, Quvondiq Iskandarov,

Mahmud Hojiboyev, O'zbekiston xalq artisti, professor Burchun Alimatov, professor Rifatilla Qosimovlar shular jumlasidandir.

U 2003-yil Yunus Rajabiy nomidagi VI Respublika maqom ijrochilari tanlovida qatnashib sovrin sohibi bo'ldi.

A.Jalilov 2002-yili O'zbekiston Davlat konservatoriyasining birinchi magistrilaridan bo'lib o'qishni muvaffaqiyatli tugatdi. Konservatoriya rahbariyatining yo'llanmasi bilan Toshkent Madaniyat kollejiga o'qituvchi sifatida ishga tavsiya etildi. Hozirda O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida ham yosh talabalarga mutaxassislik fanidan dars bermoqda.

A.Jalilov ijrosida ko'plab mumtoz ashulalar O'zbekiston Teleradiokompaniyasi musiqiy yozuvlar «Oltin xazina»sidan munosib joy olgan.

Mahfuza Karimova

M.Karimova 1971-yil 23-martda Farg'ona viloyatining Marg'ilon shahrida tug'ilgan. 1978-yili Marg'ilon shahridagi 19-o'rta maktabga o'qishga bordi. 1979-yildan «Bolalar va o'smirlar» madaniyat saroyida ustozlardan qo'shiq aytish sirlarini o'rgana boshladi.

U ana shu kezlardan boshlab mumtoz musiqaga, xalq qo'shiqlari va Farg'ona vohasiga mansub katta ashula yo'llariga ixlosmand bo'ldi. O'qish bilan birga musiqa to'garaklariga qatnashib, turli ko'rik tanlovlarida ishtirok etdi.

M.Karimova 1988-yil o'rta maktabni tamomlab, Toshkent Davlat konservatoriyasi Sharq musiqasi kafedrasining tayyorlov kursiga o'qishga kirdi. 1990-yil esa konservatoriyaning asosiy kursiga qabul qilindi. R.Qosimov sinfida Shashmaqom, Toshkent-Farg'ona maqomlari, vohalarga mansub ashula yo'llari, xalq va bastakorlar ijodlariga oid musiqiy asarlardan namunalar o'rgandi.

U 1995-yil Yunus Rajabiy nomidagi Xalqaro maqom ijrochilari tanlovida qatnashib, I darajali diplom va sovrin sohibasi bo'ldi. 1996-yili esa konservatoriyaning assitent-stajorlik kursiga o'qishga qabul qilindi. O'qishni imtiyozli tugatgandan so'ng «An'anaviy ijrochilik» kafedrasida xonandalik mutaxassisligi sinfi bo'yicha talabalarga saboq berib kelmoqda.

M.Karimova nufuzli anjumanlarda, bayram konsertlarida, radiotelevideniye orqali mumtoz musiqa merosini faol targ'ib etib, muxlislar olqishiga sazovor bo'lmoqda.

O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «Sharq musiqasi» fakulteti
«An'anaviy ijrochilik» kafedrasining professor-o'qituvchilari.

O'zbekiston Teleradiokompaniyasi Maqomchilar ansambli.

Chapdan o'ngga: Yunus Rajabiy, Orif Alimahsumov, Shokirjon Ergashev.

O'zDK «An'anaviy ijrochilik» kafedrası professor-o'qituvchi va talabalari.

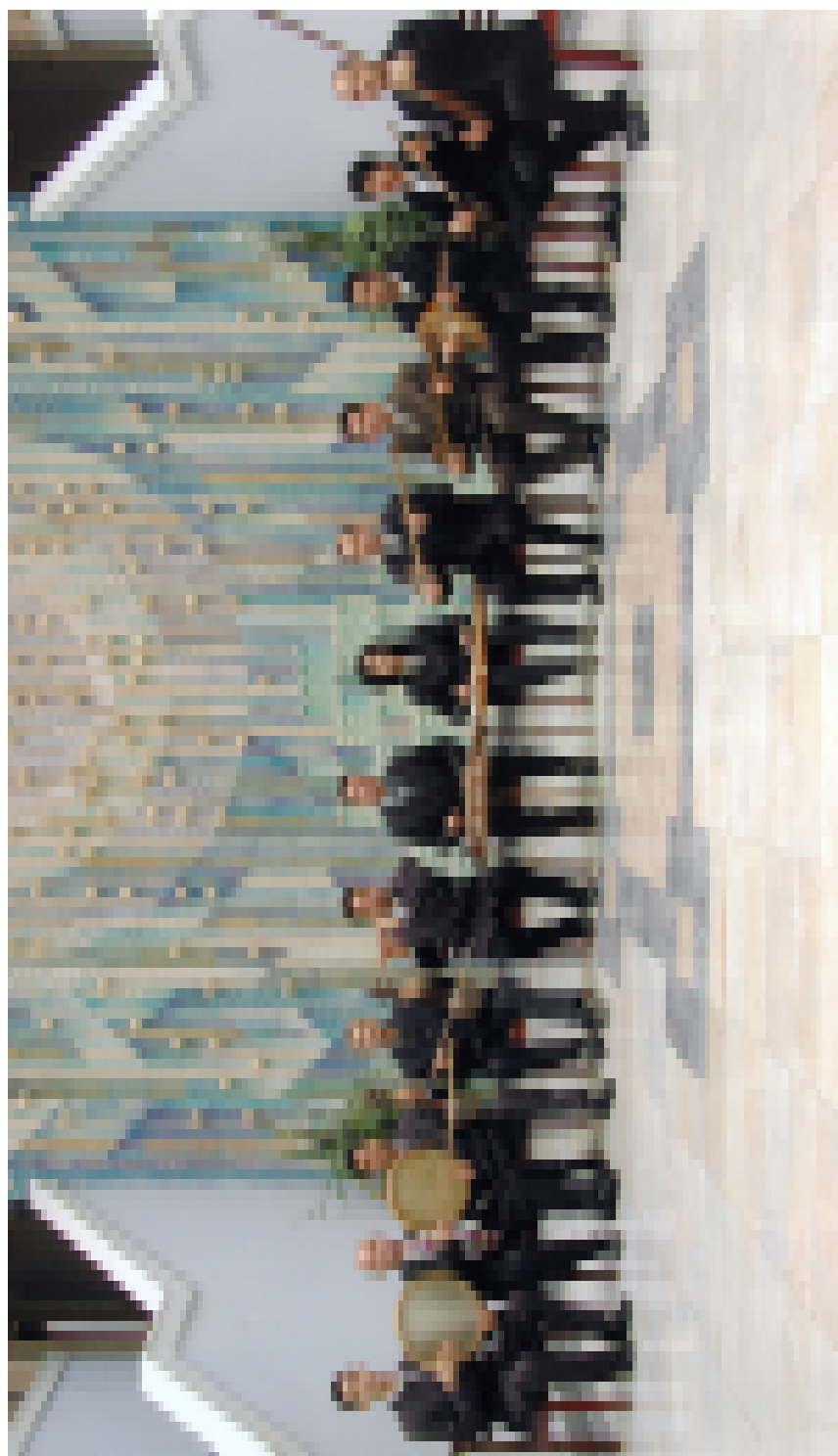
Respublika Maqom ijrochilari tanlovini tinglash jarayonida.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist To'ychi Inog'omov
shogirdi Rahmatilla Samadov bilan.

O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik»
kafedrasi professor-o'qituvchilari.

O'zbekiston Davlat konservatoriyasi «An'anaviy ijrochilik» kafedrasining
Faxriddin Sodiqov nomidagi sozandalar ansambli.

**YUNUS RAJABIIY NOMIDAGI RESPUBLIKA,
MINTAQAVIY VA XALQARO MAQOM IJROCHILARI
TANLOVINING SOVRINDORLARI**

I Respublika maqom ijrochilari tanlovi 1983-yil fevral oyida Toshkent shahrida M.Ashrafiy nomidagi konservatoriyaning Katta zalida o'tkazildi. Unda 38 nafar yosh sozanda va xonandalar ishtirok etdilar.

Hakamlar hay'ati raisi O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan fan arbobi, san'atshunoslik fanlari doktori, professor Fayzullo Muzaffarovich Karomatov bo'ldi.

Tanlov sovrindorlari

Birinchi mukofot

1. Abduhoshim Ismoilov	g'ijjak	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli sozandasi
2. O'lmas Rasulov	g'ijjak	M.Ashrafiy nomidagi Buxoro san'at bilim yurti o'qituvchisi
3. Rahmatjon Qurbonov	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DKS talabasi

Ikkinchi mukofot

1. Rifatilla Qosimov	rubob, ud	M.Ashrafiy nomidagi DKS o'qituvchisi
2. Yo'ldosh Ojiboyev	qo'shnay, surnay	Ogahiy nomidagi Xorazm teatri sozandasi
3. Abdurahim Hamidov	dutor	M.Ashrafiy nomidagi DKS o'qituvchisi

Uchinchi mukofot

1. Hurriyat Isroilova	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DKS talabasi
2. Mahmud Ojiboyev	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DKS talabasi
3. Mehri Hojimatova	ashula	Ostrovskiy nomidagi RI talabasi

II Respublika maqom ijrochilari tanlovi 1987-yil fevral oyida M.Ashrafiy nomidagi Toshkent Davlat konservatoriyasi Katta zalida bo'ldi. Unda 63 nafar yosh sozanda va xonandalar ishtirok etdilar.

Hakamlar hay'ati raisi O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan fan arbobi, san'atshunoslik fanlari doktori, professor Fayzullo Muzaffarovich Karomatov bo'ldi.

Tanlov sovrindorlari

Birinchi mukofot

1. Ahmadjon Dadayev	g'ijjak	O'zbekiston teleradiosining maqom
---------------------	---------	-----------------------------------

2. Matrasul Matyoqubov	qo'shnay, bulamon, surnay	ansambli sozandasi M.Xarratov nomidagi Urganch san'at bilim yurti o'qituvchisi
3. Abdurahmon Xoltojiyev	chang, qonun	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli sozandasi
4. Mahmud O'qiboyev	ashula	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli xonandasi
5. Mashrab Ermatov	ashula	Qo'qon shahar madaniyat boshqarmasining «Sarvigul» ansambli xonandasi

Ikkinchi mukofot

1. Murod Norqo'ziyev	g'ijjak	Jalolquduq tumani madaniyat uyi sozandasi
2. Shuhrat Razzoqov	dutor	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Matluba Dadaboyeva	ashula	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli xonandasi
4. Erkin Ro'zimatov	ashula	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli xonandasi
5. Mohira Asadova	ashula	O'zbekiston teleradiosining dutorchilar ansambli xonandasi

Ikkinchi mukofot

1. Rahmatilla Samadov	doyra, nog'ora	O'zbekiston teleradiosining maqom ansambli sozandasi
2. Ahmad Abdurahimov	dutor	Farg'ona san'at bilim yurti o'qituvchisi
3. Ra'no Abdullayeva	ashula	M.ursunzoda nomidagi O'zbekiston san'at instituti talabasi
4. Maysara Imomova	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
5. Farhod Davlatov	ashula	Xorazm viloyat Xiva tumani «Feruz» ansambli sozandasi

I Mintaqaviy maqom ijrochilari tanlovi 1991-yil fevral oyida M.Ashrafiy nomidagi Toshkent davlat konservatoriyasi Katta zalida o'tkazildi. Unda 71 nafar yosh sozanda va xonandalar ishtirok etdilar.

Hakamlar hay'ati raisi O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan fan arbobi, san'atshunoslik fanlari doktori, professor Fayzullo Muzaffarovich Karomatov bo'ldi.

Tanlov sovrindorlari

Birinchi mukofot

1. Zohir Qahhorov	nay	Farg'ona san'at bilim yurti o'qituvchisi
2. Muhammadjon Marahimov	g'ijjak	O'zbekiston Davlat filarmoniyasi «Shodlik» ashula va raqs ansambli sozandasi
3. Ikrom Matanov	qo'shnay	Xorazm viloyati, Urganch san'at bilim yurti o'qituvchisi

4. Shuhrat Razzoqov	dutor	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi joʻrnavozi
5. Azamat Otajonov	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
6. Xurshida Oʻrinova	ashula	Xorazm viloyati, Ogahiy nomidagi musiqali drama teatri artisti

Ikkinchi mukofot

1. Oʻlmas Olloberganov	rubob	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
2. Erkin Akbarov	chang, qonun	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Asror Arslonov	tanbur	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
4. Abduvali Abdurashidov	rubob	Uzbekiston sanʼat instituti oʻqituvchisi
5. Muhabbat Mirzayeva	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
6. Xurshida Qahhorova	dutor	Fargʻona sanʼat bilim yurti oʻqituvchisi

Yunus Rajabiy nomidagi Xalqaro maqom ijrochilari tanlovi 1995-yil aprel-may oylarida M.Ashrafiy nomidagi Toshkent Davlat konservatoriyasida oʻtkazildi. Unda 70 nafardan ziyod yakka sozanda va xonandalar hamda 9 ta sozandalar ansambllari ishtirok etdilar.

Hakamlar hayʼati raisi F.M.Karomatov boʻldi.

Qanlov sovrindorlari

Gran-pri (Oliy mukofot) Faxriddin Sodiqov nomida

1. Oʻtkir Qodirov	gʻijjak	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi oʻqituvchisi
-------------------	---------	--

Birinchi mukofot

1. Roza Haydarova	chang	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
2. Nodirbek Xayrullayev	rubob	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Sirojiddin Joʻrayev	dutor	Uzbekiston
4. Mahfuza Karimova	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
5. Zuhra Olimova	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
6. Oʻlmas Olloberganov	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
7. Soibjon Niyozov	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
8. Faxriddin Sodiqov nomidagi sozandalar ansambli		M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabalari, rahbar R.Qosimov
9. Margʻilon shahar «Navbahor» ansambli		Rahbar A.Abdurahimov

Ikkinchi mukofot

1. Qoir Qoʻziyev	tanbur	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
2. Muhammadjon Mamatqulov	tanbur	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Iroda Husanova	dutor	H.H.Niyoziy nomidagi Toshkent Davlat musiqa bilim yurtining talabasi
4. Sharofiddin Murodov	ashula	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
5. Nodira Pirmatova	ashula	Uzbekiston
6. Sozandalar ansambli		Buxoro sanʼat bilim yurti
7. «Durdona» sozandalar ansambli		I.Sharipov talabalari S.Ubaydullayev

Uchinchi mukofot

1. Salohiddin Azizboyev	g'ijjak	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi o'qituvchisi
2. Azimjon Asqarov	doyra	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Suhrob Rashidov	g'ijjak	Buxoro san'at bilim yurti talabasi
4. Mirkarim Karimov	dutor	Urganch musiqa bilim yurti talabasi
5. Erkin Xudayberdiyev	g'ijjak	H.A.Abdurasulov nomidagi Samarqand san'at bilim yurti talabasi
6. Sirojiddin Usmonov	chang, qonun	Farg'ona san'at bilim yurti talabasi
7. Istam Arabov	ashula	Buxoro san'at bilim yurti talabasi
8. Mohira Qubayeva	ashula	Samarqand san'at bilim yurti talabasi
9. Farg'ona san'at bilim yurti sozandalar ansambli		Rahbar Qohir Qahhorov
10. H.H.Niyoziy nomidagi musiqa bilim yurti talaba sozandalar ansambli		Rahbar A.Muhamedov
11. M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talaba sozandalar ansambli		Rahbar S.Azizboyev

Yunus Rajabiy nomidagi V Respublika maqom ijrochilari tanlovi 1999-yil may oyi M.Ashrafiy nomidagi DDKsi Katta zalida o'tkazildi. Unda 80ga yaqin sozanda va xonandalar hamda sozandalar ansambllari ishtirok etdilar.

Hakamlar hay'ati raisi O'zbekiston xalq artisti, bastakor Abduhoshim Ismoilov rahbarligida nufuzli musiqashunos olimlar, san'atkorlar qatnashdilar va yosh sozandayu xonandalar ijro mahoratlarini xolisona baholadilar.

Qanlov sovrindorlari

Birinchi mukofot

1. Malohat Rahmatova	ashula	M.Ashrafiy nomidagi Buxoro san'at bilim yurti o'qituvchisi
2. Komiljon Mo'minov	qo'shnay	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
3. Zebo Yusupova	chang	M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talabasi
4. Mirzohid A'zamov	chang	Farg'ona san'at bilim yurti talabasi
5. M.Ashrafiy nomidagi DDKsi talaba sozandalar ansambli		Rahbar S.Azizboyev
6. H.H.Niyoziy nomidagi DDMBYu talaba sozandalar ansambli		Rahbar A.Muhamedov

Ikkinchi mukofot

1. Sirojiddin Usmonov	chang	Farg'ona san'at bilim yurti talabasi
2. Suhrob Rashidov	g'ijjak	Buxoro san'at bilim yurti o'qituvchisi
3. Go'zal Mo'minova	dutor	DDKsi talabasi
4. Shavkat Matyoqubov	qo'shnay, surnay	DDKsi talabasi
5. Qobil Xalilov	ud	DDKsi talabasi
6. Xurshid Oripov	nay	DDKsi talabasi

7. O'ktam Rasulov	tanbur, sato	□DKsi talabasi
8. Gulsara G'oyibova	ashula	□DKsi talabasi
9. Gulsanam Mamazoitova	ashula	□DKsi talabasi
10. Farg'ona san'at bilim yurti talaba sozandalar ansambli		Rahbar □ohir Qahhorov
11. Buxoro san'at bilim yurti talaba sozandalar ansambli		Rahbar Sh.Sharipov

Uchinchi mukofot

1. Nodir Sobirov	tanbur	□DKsi talabasi
2. Abdug'affor Rahimov	rubob	□DKsi talabasi
3. Dilmurod Jo'rayev	g'ijjak	□DKsi talabasi
4. Rustam □og'ayqulov	doyra	□DKsi talabasi
5. Abduqahhor Jalilov	ashula	□DKsi talabasi
6. Ziyoda Akbarova	ashula	□DKsi talabasi
7. Abdurasul Nasrullayev	ashula	□DKsi talabasi
8. Andijon shahar «Meros» sozandalar ansambli		Rahbar R.Hojiqulov
9. Samarqand san'at bilim yurti talaba sozandalar ansambli		Rahbar I.Ibodov

Yunus Rajabiy nomidagi VI Respublika maqom ijrochilari tanlovi 2003-yil dekabr oyi O'zbekiston Davlat konservatoriyasida o'tkazildi. Mazkur tanlovda 15 nafar xonanda, 40 nafar sozanda, 8 nafar sozandalar ansamblari ishtirok etdilar.

Hakamlar hay'ati raisi F.M.Karomatov.

□anlov sovrindorlari

Birinchi mukofot

1. Matchonov Ochilbek	ashula	O'zDK talabasi
2. Voisov Mansur	rubob	O'zDK talabasi
3. Qodirov Nabijon	g'ijjak	O'zDK o'qituvchisi
4. Arabov Ilyos	dutor	O'zDK talabasi
5. Safarov Bekzod	dutor	O'zDK talabasi
6. Xudoyberdiyev Erkin	g'ijjak	Samarqand san'at kolleji o'qituvchisi

Ikkinchi mukofot

1. Xudoynazarova Gulzoda	ashula	O'zDK talabasi
2. Kenjayev Bobur	ashula	M.Qoriyoqubov nomidagi O'zbek davlat filarmoniyasi xonandasi
3. Usmonov Ravshan	doyra	□.Qodirov nomidagi Farg'ona san'at kolleji o'qituvchisi
4. Ro'zimova Ziyodaxon	chang	O'zDK talabasi
5. Karimov Husan	chang	O'zDK talabasi
6. Ahmadaliyev Komil	g'ijjak	O'zDK talabasi
7. Xolxo'jayev Shuhrat	tanbur	O'zDK talabasi

Uchinchi mukofot

1. Hafizov Jo'raboy	ashula	O'zDK talabasi
2. Ahmedov Elmurod	ashula	Andijon san'at kolleji talabasi
3. Qosimova Surayyo	ashula	H.H.Niyoziy nomidagi Toshkent musiqa kolleji talabasi
4. Bo'stonova Ra'no	ashula	Qermiz san'at kolleji talabasi
5. Akromov Aziz	chang	O'zDK talabasi
6. Isoqov Jamshid	tanbur	O'zDK talabasi
7. Ochilov Jo'rabek	rubob	M.Ashrafiy nomidagi Buxoro san'at kolleji talabasi
8. Boltayev Umid	dutor	O'zDK talabasi
9. Yo'ldoshev Dilshod	doyra	H.H.Niyoziy nomidagi Toshkent musiqa kolleji talabasi
10. Usmonov Shavkat	doyra	O'zDK talabasi

Yunus Rajabiy nomidagi VII Respublika maqom ijrochilari tanlovi 2007-yil may oyi O'zbekiston Davlat konservatoriyasida o'tkazilishi rejalashtirildi.

AN'ANAVIY CHOLG'ULAR UCHUN MUSIQIY ASARLAR

TASNIFI NAVO (Rubob uchun)

1-xona

p

2-xona

3-xona

mf

4-xona

5-xona

mf

Bozgo'y

6-xona

mf

7-xona

8-xona

The musical score is written for a Rubob in 2/4 time. It consists of eight staves, each representing a different 'xona' (mode). The notation includes various rhythmic patterns, rests, and dynamic markings. The first staff is marked '1-xona' and 'p'. The second staff is marked '2-xona'. The third staff is marked '3-xona' and 'mf'. The fourth staff is marked '4-xona'. The fifth staff is marked '5-xona'. The sixth staff is marked 'Bozgo'y' and 'mf'. The seventh staff is marked '6-xona' and 'mf'. The eighth staff is marked '7-xona'. The final staff is marked '8-xona'.

9-xona

10-xona

11-xona

12-xona

13-xona

Bozgo'y

mf (p)

GARDUNI NAVO

Bozgo'y

mf

1-xona

p

Bozgo'y

2-xona

CHORGOH I

mf

The musical score is written in G major (one sharp) and consists of ten staves. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and articulation marks. Key features include:

- Staff 1:** Starts with a trill on G4, followed by eighth notes, a triplet of eighth notes, and a half note. Ends with a trill on G4.
- Staff 2:** Features eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 3:** Includes eighth notes, a triplet of eighth notes, and a half note with a sharp sign.
- Staff 4:** Contains eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 5:** Shows eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 6:** Features eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 7:** Includes eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 8:** Contains eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 9:** Shows eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.
- Staff 10:** Features eighth notes, a trill on A4, and a half note with a sharp sign.

The musical score is written in G major (one sharp) and consists of ten staves. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and articulation marks such as trills, accents, and breath marks. Staves 2 through 8 feature multiple triplet markings. The piece concludes on the tenth staff with a final G4 note.

CHORGOH II

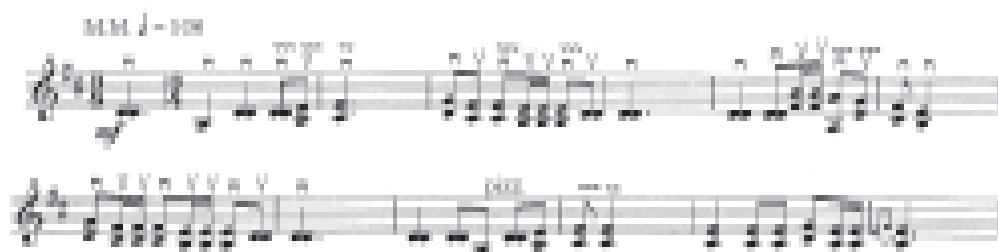

CHAPANDOZI BAYOT

Yu. Rajabiy musiqasi

The image displays a page of musical notation, likely for a piano piece, consisting of 12 staves. The music is written in G major (one sharp) and 3/4 time. The notation includes various musical symbols such as treble clefs, key signatures, time signatures, and dynamic markings like 'p' (piano) and 'f' (forte). The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The staves are arranged in a single column, and the overall layout is clean and professional.

UFORI BAYOT
Farg'ona-Toshkent maqom yo'llaridan

TASNIFI SEGOH

The image displays a page of musical notation, likely for guitar, consisting of ten staves arranged in five pairs. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. The first staff begins with a 'piano' marking. The third staff is marked 'Happily'. The fifth staff has a '4-5000' marking. The seventh staff is also marked 'Happily'. The ninth staff has a 'piano' marking. The notation is written in a single system, with each staff containing a series of notes and rests, connected by lines and beams. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, with some longer note values. The rests are indicated by vertical lines with flags. The dynamic markings are placed above or below the staves. The overall style is that of a standard musical score for guitar.

The image displays a page of musical notation, likely for guitar, consisting of six systems of two staves each. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and fingerings. Some systems are marked with 'Tutti' and 'Poco'.

System 1: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

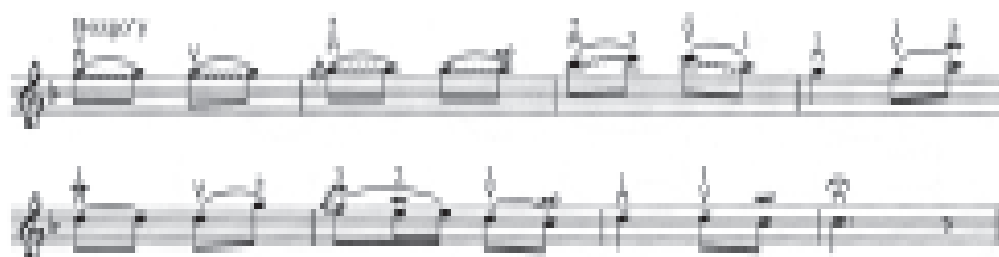
System 2: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

System 3: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

System 4: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

System 5: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

System 6: The first staff has a 'Tutti' marking. The second staff has a 'Poco' marking.

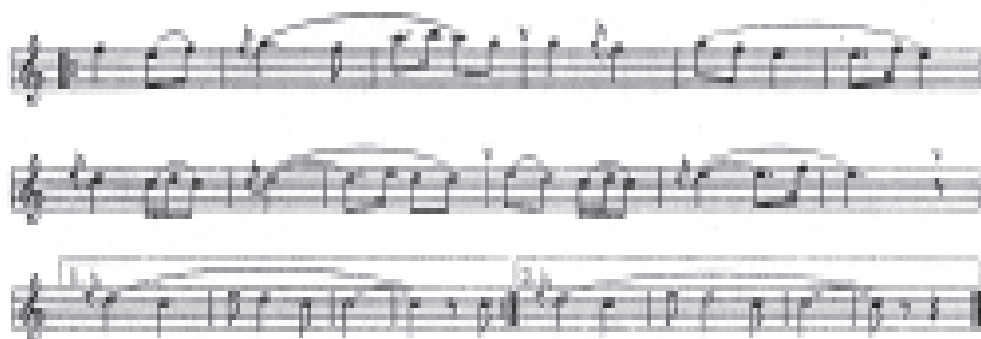
FIGON I

O'zbek xalq kuyi

FIGON II
(Nigorim kelur)

O'zbek xalq kuyi

SURNAY UZZOLI

*Ahmadjon Sobirov ijrosi asosida
Soibjon Begmatov notaga olgan*

75

SAVTI UZZOL

UZZOL UFORISI

A musical score for a piece titled "UZZOL UFORISI". The score is written for two staves, likely representing a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The score consists of nine measures. The first measure is marked with a forte dynamic (*mf*). The second measure is marked with a piano dynamic (*p*). The third measure is marked with a forte dynamic (*mf*). The fourth measure is marked with a piano dynamic (*p*). The fifth measure is marked with a forte dynamic (*f*). The sixth measure is marked with a piano dynamic (*p*). The seventh measure is marked with a forte dynamic (*f*). The eighth measure is marked with a piano dynamic (*p*). The ninth measure is marked with a forte dynamic (*f*). The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and half notes, as well as rests and slurs.

MUXAMMASI HUSAYNIY

M.M. $\text{♩} = 116$

1. versiya

Musical score for a single melodic line in 3/4 time. The key signature has one sharp (F#). The notation includes many slurs, ties, and dynamic markings like *p* and *f*. There are also some unusual markings like "Boggy" and "2-3 runs" above certain notes.

The musical score is written for a single melodic line on a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The notation includes various note values (quarter, eighth, sixteenth notes), rests, and dynamic markings. Specific markings include 'pizzicato' (pizz.) above the staff, 'Basso' (Basso) below the staff, and 'Lento' (Lento) above the staff. The score is divided into measures by vertical bar lines, with some measures containing multiple notes beamed together. The piece concludes with a double bar line.

MUXAMMASI MAVLON

2/4

Basso

SAMOI DUGOH

O'zbek mumtoz kuyi
Chang ijrosi uchu R.Ne'matov moslashtirgan

Allarg. rit.

mf

f (p)

f (p)

f (p)

f

p (f)

f

p (f)

p (f)

1.

IFORI SAMOI DUGOH

O'zbek mumtoz kuyi
Chang ijrosi uchu *R.Ne'matov* moslashtirgan

MUXAMMASI HOJIXO'JA

Dugoh maqomidan

M.M. $\text{♩} = 68$
1. 5555

Banga'y

mf *p*

mf *p*

mf *p*

mf *p*

mf *p*

The musical score consists of ten staves of music in 2/4 time. The key signature has one sharp (F#). The notation includes various dynamics and articulations:

- Staff 1:** Starts with a half note G4, followed by a quarter rest. Then a half note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. Dynamics: *mp* (first), *mf* (last).
- Staff 2:** Quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *p* (under F#4).
- Staff 3:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *3 times* (over the first three notes).
- Staff 4:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 5:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 6:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 7:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 8:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 9:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).
- Staff 10:** Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F#4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter note F#4, quarter note E4, quarter note D4, quarter note C4. Dynamics: *mf* (under the last note).

SAQILI ASHKULLO

Dugoh maqomidan

MLML, $\text{♩} = 68$
1 xorn

Musical notation for a piano piece, featuring ten staves of music in G major. The notation includes various dynamics (f, p, mf), articulation (accents), and specific techniques like triplets and sextuplets. The key signature has one sharp (F#).

Staff 1: *f* (forte)

Staff 2: *mf* (mezzo-forte), 3 notes (triplet)

Staff 3: *p* (piano), *f* (forte)

Staff 4: *p* (piano)

Staff 5: *p* (piano)

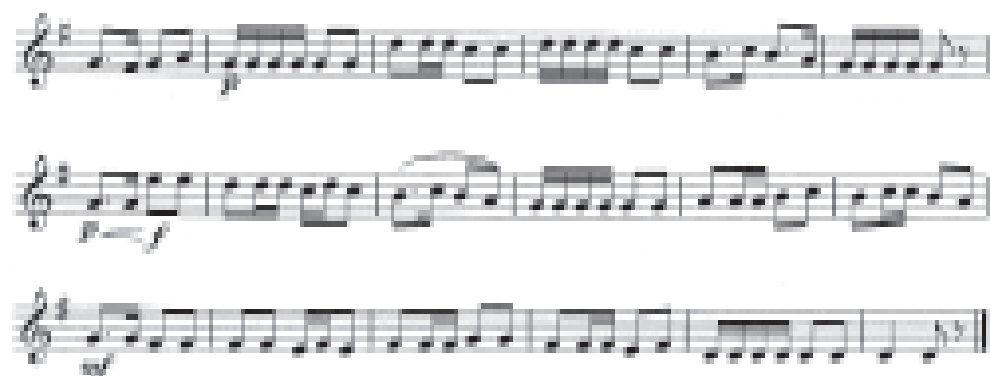
Staff 6: *f* (forte), 4 notes (sextuplet), *f* (forte)

Staff 7: *mf* (mezzo-forte)

Staff 8: *p* (piano)

Staff 9:

Staff 10: 5 notes (sextuplet)

SHODIVONA
(Surang 74/8)

Barruylas: Aqlunur Kapan an
Tarsanawun: Bannawun an
Miq'winda: Karsuqun Ashurak' an

The image displays a page of musical notation, likely a score for a piece of music. It consists of eight staves, each with a treble and bass line. The music is written in 3/8 time, as indicated by the time signature at the beginning of the first staff. The notation includes various rhythmic values, such as eighth and sixteenth notes, and rests. The music is written in black ink on a white background. The staves are arranged vertically, and the notation is clear and legible. The overall style is that of a traditional musical score.

$\Delta L, \Delta L, \Delta L = 66$ $\Delta L, \Delta L = 180$

Musical score consisting of ten staves. The first staff includes a tempo marking $\Delta L, \Delta L, \Delta L = 66$ and a time signature change to 3/4. The notation includes various rhythmic values and rests.

The image shows a page of musical notation for the song "The Rose Tree" in G major. The notation is arranged in two systems, each with a treble staff and a bass staff. The treble staff contains the melody, and the bass staff contains the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The melody is written in a simple, folk-like style, and the piano accompaniment provides a harmonic foundation with chords and moving lines. The page is numbered 1 in the bottom right corner.

54.54. $\text{♩} = 112$

The musical score is written for two staves per system. The key signature is two flats (B-flat and E-flat). The tempo is marked as 54.54 with a quarter note equal to 112 beats per minute. The score consists of eight systems of two staves each. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first system includes a repeat sign. The second system has a double bar line. The third system has a repeat sign. The fourth system has a repeat sign. The fifth system has a repeat sign. The sixth system has a repeat sign. The seventh system has a repeat sign. The eighth system has a repeat sign.

The image displays a musical score for the song "The Rose Tree". It consists of eight staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style. The second staff continues the melody. The third staff is labeled "INTRO. L = 120" and features a more complex, rhythmic melody. The fourth staff continues the intro melody. The fifth staff continues the intro melody. The sixth staff continues the intro melody. The seventh staff continues the intro melody. The eighth staff continues the intro melody.

NOGUCHA
(kaHa a'jin)

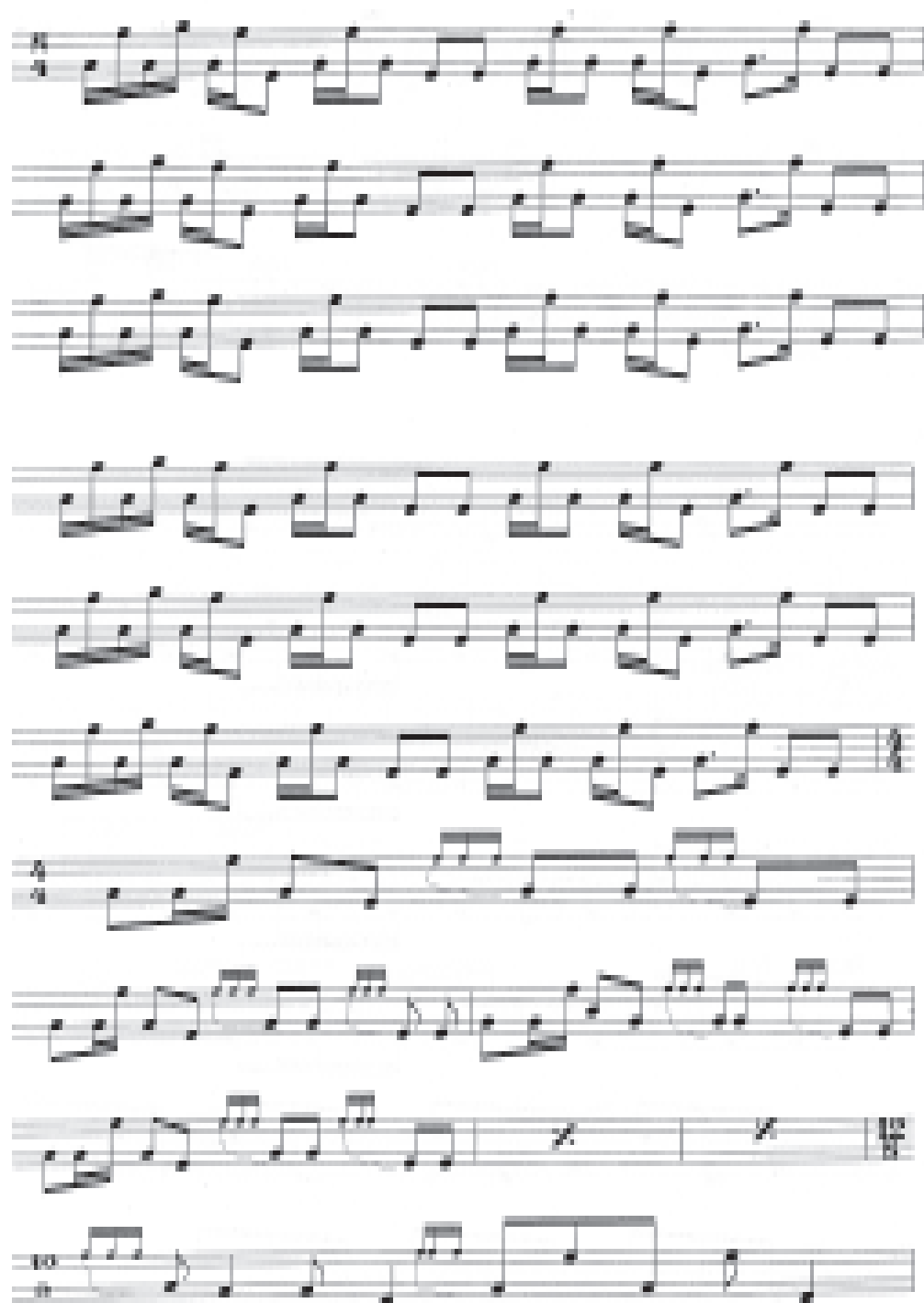

YAKKAXONLIK

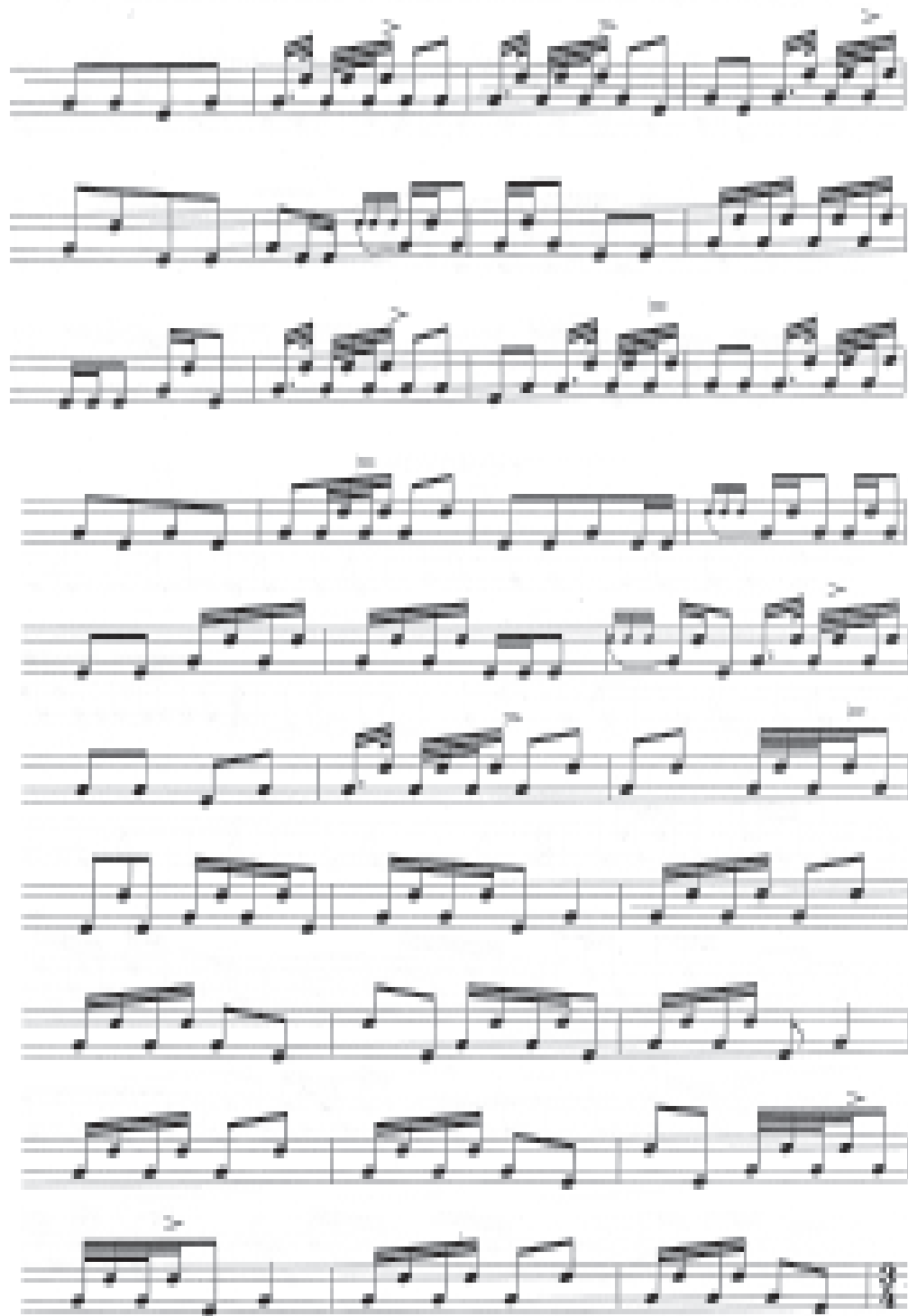

SHODHYONA

FOYDALANILGAN ADABIYOŷLAR

- Ahmedov M. Yunus Rajabiy. T., 1980.
Akbarov I.A. Musiqa lugʻati. T., 1987.
Azizboyev S. Anʻanaviy gʻijjak ijrochiligi. T., 2005.
Begmatov S. Maqom surnay yoʻllari. T., 2004.
Lutfullayev A. Chang tarannum etganda. T., 2004.
Matyoqubov O. Ogʻzaki anʻanadagi professional musiqaga kirish. T., 1983.
Matyoqubov O. Maqomot. T., 2005.
Rajabiy Yu. Shashmaqom. 3-jild. T., 1970.
Rajabiy Yu. Shashmaqom. 4-jild. T., 1972.
Rajabiy Yu. Shashmaqom. 5-jild. T., 1973.
Rajabov I. Maqomlar masalasiga doir. T., 1963.
Samadov R. Anʻanaviy doyra ijrochiligi. T., 2004.
Sobirov A. Nay navolari. T., 2000.
Taxalov S. Afgʻon rubobini chalishga oʻrgatish metodikasi asoslari. T., 1983.
Toshpoʻlatova I. Anʻanaviy dutor ijrochiligi. T., 2004.
Xoltojiyev A. Anʻanaviy qonun cholgʻusi ijrochiligi. T., 2005.
Qosimov R. Rubob navolari. T., 1993.
Qosimov R. ʻd. T., 2002.
Qosimov R. Anʻanaviy tanbur ijrochiligi. T., 2002.

M U N D A R I J A

Kirish	3
--------------	---

I BOB

Qarixdan chizgilar

Ijrochilik apparatining qoida va tovush chiqarish vositalari	6
An'anaviy cholg'ularning qisqacha tarixi	7
Qanbur	7
Dutor	8
G'ijjak	10
Doyra	11
Nay	11
Rubob	12
Chang	12
Qad	13
Qonun	13
Qo'shnay, surnay	13
Musiqacholq'ularining ijrochilikdagi imkoniyatlari. Applikatura asoslari	13
Yakka cholg'u va turli ansambllar ijrochiligi. Yunus Rajabiy va boshqa vohalardagi ustozlarning uslublari	14
Hozirgi davr ansambl ijrochilik uslublari	15
Musiqachasarlari ustida ishlash metodlari. Musiqachinglash	16

O'zDK An'anaviy ijrochilik kafedrasining professor-o'qituvchilari hayotiy-ijodiy faoliyatlariga bir nazar

II BOB

An'anaviy sozandalar

Qurg'un Alimatov	18
Ahmadjon Sobirov	18
O'lmas Rasulov	19
Abduhoshim Ismoilov	20
Rahmatilla Samadov	20
Malika Ziyoyeva	21
Ahmadjon Dadayev	22
Abdurahmon Xoltojiyev	22
Iqbol Qoshpo'latova	23
Soibjon Begmatov	24

Matrasul Matyoqubov	25
Shomahmud Shorahmedov	25
O'tkir Qodirov	26
Salohiddin Azizboyev	27
Nabijon Qodirov	28
Xurshid Oripov	28
Abror Zufarov	29
Muhammadjon Mamatqulov	30
Rozaxon Haydarova	30
Shavkat Matyoqubov	31

III BOB

An'anaviy xonandalar

Saodat Qobulova	32
Matnazar Xudoynazarov	32
Jo'rabek Nabiyev	33
Komila Aminova (Bo'riyeva)	34
Mahmud O'qiboyev	35
Zamira Suyunova	36
Mashrab Ermatov	36
Erkin Ro'zimatov	37
Muhabbat Solihova	38
Abduqahhor Jalilov	38
Mahfuza Karimova	39

Yunus Rajabiy nomidagi Respublika, Mintaqaviy va Xalqaro maqom ijrochilari tanlovining sovrindorlari	44
---	-----------

An'anaviy cholg'ular uchun musiqiy asarlar	51
---	-----------

RIFATILLA QOSIMOV

AN'ANAVIY IJROCHILIK

Oliy ta'lim muassasalari uchun o'quv qo'llanma

Mas'ul muharrir *Soibjon Begmatov*

Rassom *Nodir Umurov*

💻mpyuterda sahifalovchi *Baxtiyor Ashurov*

Nashriyot raqami M-736. Bosishga 8.10.2007-y. da ruxsat etildi. Bichimi 60x84¹/₈. Tayms garnituras.
🖨fset bosma. 20,5 shartli bosma toboq. 21,75 nashr tobog'i. Jami 1000 nusxa.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi «FAN» nashriyoti.
Toshkent, I.Mo'minov ko'chasi, 8.

BOSMAXONA MANZILI: